

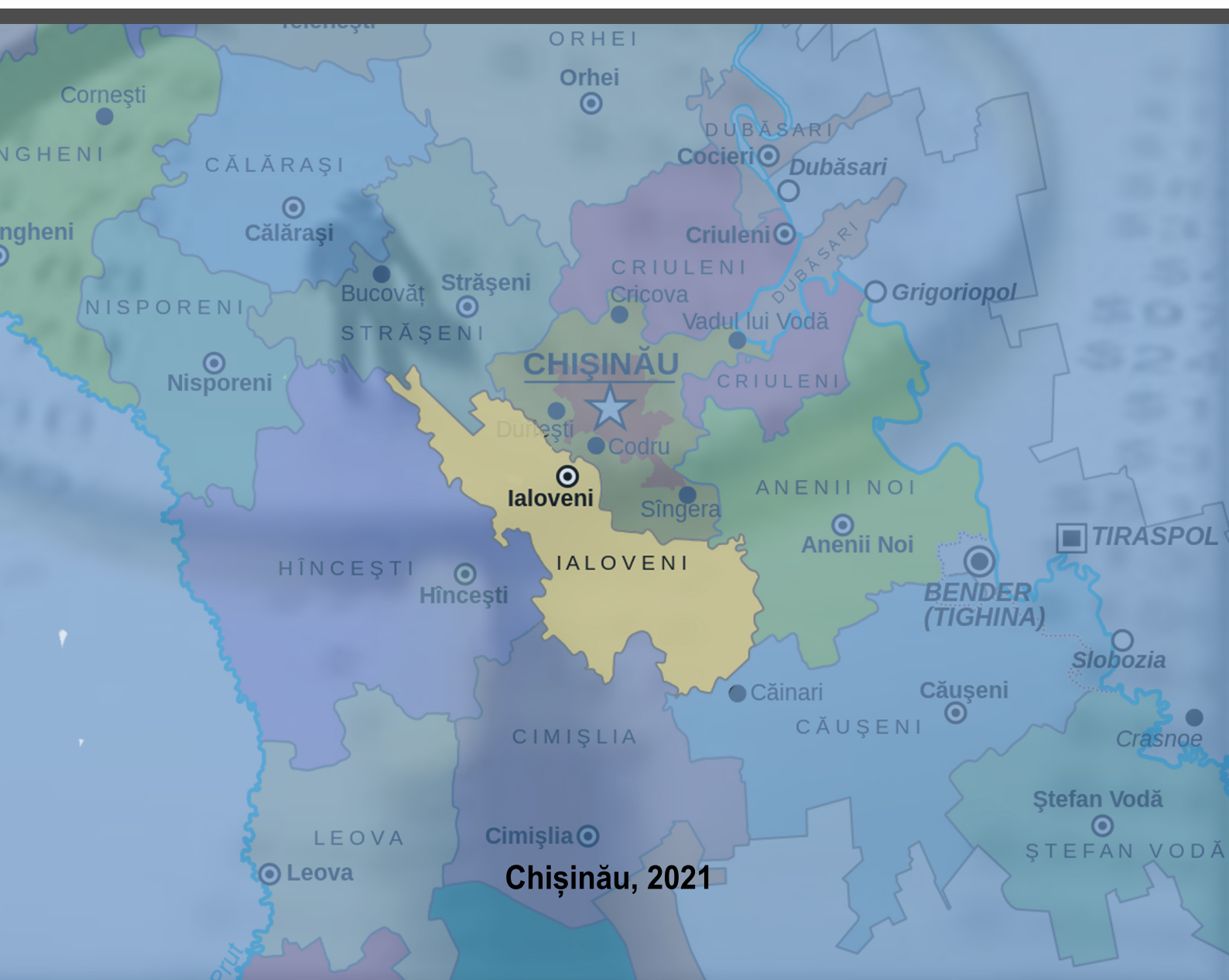

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

RAPORT DE MONITORIZARE ALTERNATIVĂ A IMPLEMENTĂRII ACȚIUNILOR DIN PLANUL LOCAL (RAIONAL) ANTICORUPȚIE PENTRU ANII 2018-2020 IALOVENI

(Perioada de monitorizare – anul 2020)

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Acest studiu a fost elaborat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” în cadrul Programului de granturi mici pentru monitorizarea alternativă a planurilor anticorupție sectoriale și locale al Proiectului „Lupta cu corupția prin consolidarea integrității în Republica Moldova”, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Toate opiniile aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția oficială a PNUD-Moldova sau a instituțiilor finanțatoare.

Autori: Liubomir Chiriac, Ion Creangă, Eduard Țugui, Ana Znaceni – IDIS „Viitorul”

IDIS “Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, cu activitate în domeniile: analiză economică și socială, bună guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor, consolidarea societății civile, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise și modernizate în Republica Moldova.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorilor acestei publicații trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Adresa de contact:

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”
str. Iacob Hîncu 10/1, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
Telefon: (373-22) 22 18 44
Fax: (373-22) 24 57 14
www.viitorul.org, office@viitorul.org

CUPRINS

Lista figurilor	4
Lista tabelelor	5
Lista abrevierilor	6
I. Rezumat executiv.....	7
II. Progresul în implementarea planului de acțiuni anticorupție în anul 2020	11
Prioritatea 1. Consolidarea integrității instituționale a APL prin prisma aplicării corespunzătoare a legislației anticorupție	11
Prioritatea 2. Gestionarea patrimoniului public local în condiții de legalitate, transparență și eficiență	25
Prioritatea 3. Asigurarea transparenței și prevenirea corupției în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare ale achizițiilor publice	31
Prioritatea 4. Sporirea calității serviciilor publice printr-un management eficient al resurselor umane	40
Prioritatea 5. Îmbunătățirea comunicării cu cetățenii și transparenței activității APL-urilor	44
III. Constatări și concluzii de bază ale monitorizării alternative	51
IV. Propuneri și recomandări	59
Anexa nr.1. Percepția cetățenilor din raionul Ialoveni privind nivelul de corupție și impactul acțiunilor anticorupție	65

Lista figurilor

Figura 1. Implementarea acțiunilor	51
Figura 2. Respectarea termenelor	51
Figura A.1. Răspundeți la acest chestionar în calitate de:	65
Figura A.2. Cunoașteți despre existența Planului raional anticorupție și acțiunile cuprinse în acest Plan?	65
Figura A.3. Cum apreciați capacitățile autorităților publice raionale în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității profesionale a funcționarilor publici?	66
Figura A.4. Cum apreciați impactul acțiunilor și măsurilor întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?	66
Figura A.5. Cum apreciați integritatea funcționarilor publici și a aleșilor raionali?	67
Figura A.6. Cum apreciați capacitățile/ profesionalismul/ cunoștințele funcționarilor publici și a aleșilor raionali?	67
Figura A.7. Cum apreciați evoluția transparenței și a accesului la informații publice în anul 2020?	68
Figura A.8. La ce nivel apreciați practicile de corupție în autoritățile și instituțiile publice raionale?	68
Figura A.9. În care din următoarele situații o persoană fizică/juridică se confruntă, în mod direct, cu aspecte legate de corupție?	69
Figura A.10. Este mai simplu de a soluționa problemele cu autoritățile/instituțiile raionale pe căi neoficiale decât pe cele oficiale?	69
Figura A.11. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu sectorul public, de obicei, iau forma de:	70
Figura A.12. Care sunt autoritățile/instituțiile în care se plătește neoficial mai frecvent?	70
Figura A.13. Care este scopul plăților neoficiale?	71
Figura A.14. Cine a fost inițiatorul plăților neoficiale?	71
Figura A.15. Unde v-ați plâns pe cazurile de corupție cu care v-ați confruntat?	72
Figura A.16. Motivele neadresării/nesemnării privind cazurile de corupție?	72
Figura A.17. În cazul în care v-ați adresat, a fost rezolvată problema Dvs.?	73
Figura A.18. În calitate de persoană fizică și/sau reprezentant al grupurilor care nu aparțin sectorului public:	73
Figura A.19. În cazul în care a-ți răspuns „Nu” mai sus, Vă rugăm să descrieți care au fost impedimentele	74
Figura A.20. În opinia Dvs., care sunt cele mai grave probleme ale autorităților publice raionale, aleșilor locali și funcționarilor publici în domeniul integrității?	75
Figura A.21. În opinia Dvs., ce îmbunătățiri/ schimbări/ acțiuni sunt necesare pentru prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?	76

Lista tabelelor

Tabelul 1. Nivelul și termenul de realizare ale acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Ialoveni	8
Tabelul 2. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.1	11
Tabelul 3. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.2	13
Tabelul 4. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.3	14
Tabelul 5. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.4	16
Tabelul 6. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.5	17
Tabelul 7. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.6	18
Tabelul 8. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.7	19
Tabelul 9. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.8	20
Tabelul 10. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.9	21
Tabelul 11. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10	23
Tabelul 12. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.11	23
Tabelul 13. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.12	24
Tabelul 14. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.13	25
Tabelul 15. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.14	27
Tabelul 16. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.15	28
Tabelul 17. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.16	29
Tabelul 18. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.17	29
Tabelul 19. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.18	30
Tabelul 20. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.19	31
Tabelul 21. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.20	33
Tabelul 22. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.21	34
Tabelul 23. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.22	34
Tabelul 24. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.23	35
Tabelul 25. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.24	36
Tabelul 26. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.25	38
Tabelul 27. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.26	39
Tabelul 28. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.27	40
Tabelul 29. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.28	41
Tabelul 30. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.29	42
Tabelul 31. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.30	43
Tabelul 32. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.31	44
Tabelul 33. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.32	46
Tabelul 34. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.33	48
Tabelul 35. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.34	49
Tabelul 36. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.35	49

Lista abrevierilor

AAP	– Agenția Achiziții Publice
ANI	– Autoritatea Națională de Integritate
APL	– Administrația publică locală
BAP	– Buletinul Achizițiilor Publice
CR	– Consiliul Raional
CNA	– Centrul Național Anticorupție
ÎM	– Întreprindere municipală
ONG	– Organizații Non-Guvernamentale
UAT	– Unitate Administrativ Teritorială
DASPF	– Direcția Generală Asistență Socială și Protecție a Familiei

I. Rezumat executiv

Prezentul Raport de monitorizare examinează gradul de îndeplinire pe parcursul anului 2020 a 35 de acțiuni, grupate în 5 priorități, din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 al Consiliului raional Ialoveni, aprobat prin decizia Consiliului raional nr. 03/02 din 10 mai 2018.

Planul local anticorupție pentru APL de nivelul II din raionul Ialoveni asigură desfășurarea unui proces amplu, axat pe măsurile anticorupție și orientat spre consolidarea integrității reprezentanților din sectoarele public, non-guvernamental și privat. Prioritățile stipulate în Planul local anticorupție țin să descurajeze implicarea, în mod special, a funcționarilor și aleșilor locali în acte de corupție, contribuie la sporirea calității serviciilor publice și asigură transparența instituțiilor publice și îmbunătățește comunicarea cu cetățenii.

Întru implementarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, adoptată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.56 din 30.03.17¹, autoritățile locale din raionul Ialoveni și-au pus ca scop crearea unui cadru rațional, coerent și integru al acțiunilor, resurselor și responsabililor, orientat spre creșterea integrității la nivelul autorităților administrației publice locale, îmbunătățirea relației dintre cetățeni și autorități, creșterea transparenței și a eficienței serviciilor publice prestate.² Autoritățile locale au stabilit un șir de obiective, principalele componente fiind:

- Diagnosticarea vulnerabilității la corupție;
- Identificarea lacunelor și a verigilor slabe în procedurile de prestare a serviciilor publice;
- Determinarea domeniilor de intervenție;
- Viziunea pe termen mediu de prevenire și tratare a corupției; obiectivele strategice, prioritățile și acțiunile;
- Principalii factori implicați, resursele necesare pentru implementarea acțiunilor, precum și rezultatele așteptate de la realizarea acțiunilor.

Potrivit informațiilor publicate în sursele oficiale, impactul așteptat de către autoritățile locale din raionul Ialoveni sunt:

- ✓ Asigurarea unei administrații publice locale mai eficiente, transparente și integre;
- ✓ Prestarea serviciilor publice adecvate și la nivel profesionist înalt;
- ✓ Utilizarea adecvată și eficientă a banilor publici;
- ✓ Îmbunătățirea imaginii administrației publice și creșterea încrederii societății;
- ✓ Asigurarea condițiilor instituționale pentru un proces de dezvoltare durabilă.

Pentru desfășurarea activităților de monitorizare și evaluare, echipa de experți a IDIS „Viitorul” a interacționat și a conlucrat cu grupurile țintă evidențiate, conform programului de implementare. Astfel, au avut loc ședințe online, discuții directe cu reprezentanții autorităților publice locale din raionul Ialoveni, cetățeni și reprezentanți ai societății civile. S-au colectat informații din surse publice, s-au efectuat chestionări cu cetățeni, tineri, reprezentanți ai societății civile etc.

Procese socio-economice și politice din Republica Moldova influențează atât pozitiv, cât și negativ situația privind implementarea măsurilor anticorupție în administrația publică

¹ Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 56/2017 disponibilă la adresa: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99502&lang=ro

² Planul local de acțiuni anticorupție și integritate al Primăriei orașului Ialoveni pentru anii 2018-2020, disponibil la adresa: <https://www.scribd.com/document/439492686/PLAN-ANTICORUPTIE-2018-2020>

locală. Din acest punct de vedere, prin intermediul acestei analize s-a reușit, în opinia noastră, identificarea lacunelor și mecanismelor ineficiente privind implementarea politicilor anticorupție la nivel local, aspectele neclare, confuze, incomplete, care țin de Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Ialoveni din perspectiva funcționării instituțiilor sale, a impactului negativ asupra economiei naționale, asupra bunăstării cetățenilor, dar și asupra calității vieții populației.

Raportul respectiv de monitorizare și evaluare evidențiază punctele tari și slabe ale procesului de prevenire și combatere a fenomenului corupției și punctează concluziile și recomandările necesare.

Astfel, conform metodologiei de evaluare, gradul de realizare al acțiunilor trebuie să corespundă uneia din următoarele calificative: „Realizat”; „Parțial realizat”; „Nerealizat”. În ce privește termenul de realizare, calificativele sunt: „Acțiune în desfășurare”; „Termen de implementare respectat”; „Termen de implementare depășit”; „Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare”. Luând în considerare metodologia respectivă pentru implementarea acțiunilor pe anul 2020 din Planul local anticorupție al raionului Ialoveni, au fost obținute următoarele rezultate:

Tabelul 1. Nivelul și termenul de realizare ale acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Ialoveni

CALIFICATIVE	ACȚIUNILE	NR. TOTAL	%
Nivelul de realizare al acțiunilor			
Realizat	2, 9, 13, 21, 24, 26, 28, 29, 31, 34, 35	11	35%
Parțial realizat	4, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 25, 27, 30, 32	17	49%
Nerealizat	1, 3, 5, 7, 17, 18, 33	7	16%
Termenul de realizare			
Acțiune în desfășurare	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35	34	96%
Termen de implementare respectat	21	1	4%
Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare		-	-
Termen de implementare depășit	19	1	4%

Remarcă generală: Consiliul raional Ialoveni a plasat pe pagina web, la rubrica „Transparența decizională” Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020³, precum și Raportul privind realizarea Planului local anticorupție pe anul 2020⁴. De remarcat, că Raportul privind implementarea acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anul 2020 privind progresele înregistrate în implementarea acțiunilor cuprinse în Planul raional

³ <https://il.md/wp-content/uploads/2021/01/Planului-raional-anticorup%C8%9Bie-pentru-anii-2018-2020.pdf>

⁴ <https://il.md/wp-content/uploads/2021/01/Raport-cu-privire-la-implimentarea-Planului-raional-Anticorup%C8%9Bie-2020.pdf>

anticorupție a fost transmis către Secretariatul grupurilor de monitorizare din cadrul Centrului Național Anticorupție și către IDIS "Viitorul". În consecință, evaluarea progresului în implementarea Planului raional anticorupție a fost efectuată în baza informațiilor prezentate de către Consiliul raional Ialoveni și în baza informațiilor publice disponibile.

Este de menționat că cifrele pot să nu corespundă realității, însă acestea sunt luate în calcul la stabilirea calificativului conform metodologiei de mai sus.

Totodată, atragem atenția că potrivit metodologiei, Consiliul raional Ialoveni urma să elaboreze și să plaseze pe pagina web, precum și să remită către CNA, rapoarte de monitorizare privind implementarea Planurilor locale anticorupție pentru anii 2018-2020, pentru semestrul I și semestrul II al anului 2020. Din informațiile prezentate constatăm că Consiliul raional Ialoveni a elaborat Raportul de monitorizare anual – 2020.

Principalele concluzii evidențiate în acest sens sunt:

- Completarea inadecvată a unor indicatori de progres din Planul local anticorupție;
- Lipsa plasării pe pagina web a rapoartelor privind implementarea acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anul 2018, 2019;
- Lipsa unui feedback din partea Centrului Național Anticorupție referitor la rapoartele prezentate din partea entității publice raportoare;
- Slaba informare a consilierilor raionali privind îndeplinirea Planului local anticorupție;
- Supraîncărcarea cu sarcini administrative a responsabililor din APL de nivelul II privind procesul de îndeplinire al Planului local anticorupție diminuează calitatea pregătirii documentelor necesare pentru monitorizare;
- Informarea insuficientă a cetățenilor, ONG-urilor locale, oamenilor de afaceri privind procesul de realizare a Planului local anticorupție;
- Lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legilor;
- Activitatea insuficient de transparentă a autorităților și instituțiilor publice;
- Lipsa de transparență în achizițiile publice, transparență în programele de asistență socială adoptate, serviciile sociale furnizate de unitatea administrativ-teritorială, modalitatea de aplicare;
- Surse bugetare insuficiente pentru buna activitate;
- Educație și instruire anticorupție deficitară pentru funcționari și populație etc.;
- Nivelul inadecvat de salarizare în sectorul public;
- Comunicare deficitară cu cetățenii.

Recomandările de bază indicate în prezentul raport sunt:

- Necesitatea informării periodice a consilierilor raionali privind realizarea Planului local anticorupție;
- Necesitatea simplificării procedurilor de raportare privind îndeplinirea Planului local anticorupție;
- Identificarea instrumentelor de motivare și stimulare suplimentare pentru persoanele responsabile de monitorizarea și raportarea realizării acțiunilor din Plan;
- Completarea paginii web a Consiliului raional Ialoveni cu informații privind implementarea Planului local anticorupție (acțiunile realizate și indicatorii atinși);
- Informațiile privind implementarea Planului local anticorupție necesită a fi publicate pe pagina web și ordonate într-un mod vizibil, pentru a fi ușor accesibile și identificabile de către cetățeni;

- Modificarea cadrului normativ pentru a unifica multitudinea de registre gestionate de entitățile publice;
- Efectuarea de către CNA a unei analize mai aprofundate a rapoartelor, a impactului măsurilor întreprinse la nivel raional și cu înaintarea recomandărilor pentru entitățile publice raportoare;
- Regândirea construcției Planurilor locale anticorupție și a metodologiei de evaluare;
- Perioada de raportare să fie efectuată în continuare, la una anuală.

Sperăm mult că concluziile și recomandările efectuate în cadrul acestui raport vor contribui la eficientizarea procesului de prevenire și combatere a fenomenului corupției, la sporirea integrității funcționarilor publici și a aleșilor locali, înlesnind și accelerând astfel creșterea calitativă a actului guvernării la nivel local.

II. Progresul în implementarea planului de acțiuni anticorupție în anul 2020

Prioritatea 1. Consolidarea integrității instituționale a APL prin prisma aplicării corespunzătoare a legislației anticorupție

Rezultatele scontate:

1. *Climatul de integritate cultivat în cadrul APL de toate nivelurile;*
2. *Încălcarea măsurilor de asigurare a integrității profesionale de către agenții publici din cadrul APL și aleșii locali sancționată;*
3. *Unități de audit intern create și funcționale;*
4. *Sistem de gestiune a riscurilor, inclusiv a riscurilor anticorupție implementat.*

Tabelul 2. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.1

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
1	Asigurarea respectării regimului de incompatibilități, de restricții în ierarhie și de limitare a publicității	1.1	Numărul de cazuri de incompatibilități și restricții în ierarhie, atestate și soluționate în entitățile publice	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		1.2	Numărul de sesizări la ANI cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitare a publicității	0		
		1.3	Numărul de persoane suspendate pentru asemenea încălcări	0		

În responsabilitățile entităților publice naționale și a agenților publici se regăsește asigurarea respectării cadrului legal autohton ce se referă la integritate, completat și îmbunătățit în perioada 2016-2018, prin adoptarea: Legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132/2016⁵, instituție care înlocuiește Comisia Națională de Integritate creată în 2011; Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016⁶, care a înlocuit Legea anterioară privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor supuse declarării și controlului; Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.134/2016⁷, prin care sunt amendate 48 de acte normative pentru a fi raliat la noul cadru legal ce se referă la integritate; Legii integrității nr.82/2017⁸, care a

⁵ Legea nr.132/2016, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366044>

⁶ Legea nr.133/2016, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366046>

⁷ Legea nr.134/2016, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366048>

⁸ Legea nr.72/2017, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=370852>

înlocuit Legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției; Legii privind avertizorii de integritate nr.122/2018⁹.

În conformitate cu Raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anii 2018-2020 pentru anul 2020, administrația raională Ialoveni nu indică nici un caz de incompatibilități și restricții în ierarhie atestate și soluționate în entitățile publice. Totodată, nu a fost sesizată Autoritatea Națională de Integritate cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitare a publicității, subsidiar, nu a fost suspendată nici o persoană pentru încălcări.

Obiecția generală la această acțiune, care se referă și la alte acțiuni din Planul local anticorupție, constă în lipsa clarității și confuzia referitoare la responsabilitățile nemijlocite de realizarea acțiunii. Constatăm neincluderea în raport a tuturor responsabililor de realizare a acțiunii. În Plan sunt indicați la general toți conducătorii autorităților administrației publice locale (Președintele, vicepreședinți, șefii de direcții, persoane cu funcții de răspundere), însă este necesar ca în rapoartele de monitorizare să fie notate realizările la fiecare indicator în mod separat pentru subiecții responsabili din Plan, pentru fiecare, în parte, direcție, serviciu, secție subordonate Consiliului raional). De asemenea, remarcăm că nu este inclus Secretarul Consiliului raional Ialoveni. Această remarcă se referă și la alte acțiuni din raportul privind implementarea Planului local anticorupție.

Pe pagina web a Autorității Naționale de Integritate, la data întocmirii prezentului raport de monitorizare, nu sunt identificate cazurile privind încălcarea regimului de incompatibilități, de restricții în ierarhie și de limitare a publicității, examinate de către ANI în rezultatul sesizării responsabililor din raionul Ialoveni.

În Raportul ANI pentru 9 luni ale anului 2020¹⁰ se menționează despre 63 de acte de constatare privind regimul incompatibilităților și 2 acte de constatare pentru restricții. Plus, sunt menționate 6 procese-verbale întocmite pentru „încălcarea regimului juridic al incompatibilităților și limitărilor aplicabile funcției publice sau funcției de demnitate publică” (art.313⁴ Cod contravențional). Însă, ANI nu prezintă o statistică detaliată pe raioane și categorii de subiecți vizați în procedurile de control și procesele contravenționale. Spre exemplu, în Raportul ANI sus-menționat, sunt indicați la general: Deputat – 2; Secretar de Stat – 1; Procuror – 1; Judecător (Membru CSM) – 1; Primar – 28; Viceprimar – 3; Președinte de raion – 5; Vicepreședinte de raion – 4; Consilier local – 37; Funcționar public – 22; Funcționar public cu statut special – 13; Conducător sau adjunct al organizației publice – 27; Angajat al CNPF – 1.

La fel, sunt specificate următoarele categorii de subiecți pentru cele 144 de procese-verbale contravenționale întocmite: Deputați – 7; Judecători – 7; Procurori – 15; Președinți de raion – 1; Primari – 14; Viceprimari – 4; Alți demnitari – 2; Consilieri locali – 44; Funcționari publici – 14; Funcționari publici cu statut special MAI – 6; Funcționari publici cu statut special SV – 2; Conducători ai organizației publice – 18; Angajați CNPF – 1; Personal din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică – 8; Persoană care nu are statut de subiect al declarării – 1.

⁹ Legea nr.122/2018, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/>

¹⁰ Raportul ANI pentru 9 luni ale anului 2020, disponibil la adresa:

[https://ani.md/sites/default/files/Raport%20Activitate%209%20luni%202020%20final%20\(1\).pdf](https://ani.md/sites/default/files/Raport%20Activitate%209%20luni%202020%20final%20(1).pdf)

Tabelul 3. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.2

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
2	Asigurarea respectării regimului declarării averilor și intereselor personale	2.1	Numărul de agenți publici angajați/ numiți/ cu mandatele validate pe parcursul anului și numărul de declarații depuse în momentul angajării/ numirii/ validării mandatului	9 + 8	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		2.2	Numărul total de agenți publici angajați/ numiți/ cu mandatele validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului 2020 și numărul de declarații depuse anual	75		
		2.3	Numărul de agenți publici ale căror mandat/ raporturi de muncă sau de serviciu au încetat pe parcursul anului și numărul de declarații depuse la încetarea mandatului/ raporturilor de muncă sau de serviciu pe parcursul anului respectiv	7		

În conformitate cu Legea privind declararea averii și intereselor personale nr.133/2016 este obligatoriu de a declara averea și interesele personale de către subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia. Prevenirea îmbogățirii nejustificate și ilicite a agenților publici, evitarea conflictelor de interese în activitatea acestora obligă agenții publici să depună declarația de avere și interese personale în termenul și în modul prevăzute de legislație în următoarele cazuri: a) în momentul angajării, numirii sau validării mandatului, b) anual, c) la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.

Începând cu 1 ianuarie 2018, subiecții declarării sunt obligați să depună declarațiile exclusive în formă electronică, prin intermediul sistemului informațional „e-Integritate”, disponibil pe pagina web oficială a Autorității Naționale de Integritate¹¹.

În conformitate cu Raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anii 2018-2020 pentru anul 2020, administrația raională Ialoveni menționează indicatorii pentru fiecare etapă la care se obligă agenții publici să depună declarația de avere și interese personale: a) 17 declarații depuse în momentul angajării, numirii sau validării mandatului; b) 75 de declarații depuse anual de către agenții publici angajați/ numiți/ cu mandatele validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului 2020; c) 7 declarații depuse la încetarea mandatului/ raporturilor de muncă sau de serviciu pe parcursul anului respectiv.

Este necesar de a remarca faptul că după 01.01.2018, când declarațiile se depun în format electronic, pentru APL este dificil să țină evidența numărului agenților publici care au depus declarațiile. Or, semnarea declarației în formă electronică se face prin utilizarea de către fiecare subiect al semnăturii electronice emise în condițiile legii¹² și eliberate subiecților declarării cu titlu gratuit¹³.

¹¹ Portalul declarațiilor disponibil la adresa: <https://declaratii.ani.md/searchDeclarations/index>

¹² Legea nr. 91/2014 privind semnătura electronică și documentul electronic, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353612>

¹³ Hotărârea Guvernului nr.673/2017, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371288>

Cel mai rezonabil ar fi ca această responsabilitate de ținere a evidenței declarațiilor să fie exclusă din Planul local anticorupție, or Autoritatea Națională de Integritate are atribuția de a ține Registrul electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale¹⁴, respectiv ANI are toate informațiile privind numărul declarațiilor depuse pe fiecare raion și entitate publică. La momentul raportării, într-un singur punct virtual, pe pagina web a ANI, pe Portalul declarațiilor, se conțin 700 507 declarații și includ: 203 708 declarații de venit și proprietate scanate, depuse în perioada 2011-2016; 214 278 de declarații de interese personale scanate, depuse în perioada 2011-2016; 66 578 de declarații de avere și interese personale scanate, depuse pe suport de hârtie în perioada 2016-2017; 215 943 de declarații de avere și interese personale semnate digital, depuse în format electronic în perioada 2018-2020.¹⁵

Mai mult ca atât, Autoritatea Națională de Integritate este responsabilă de realizarea controlului declarațiilor de avere și interese personale, având obligația de verificare a depunerii în termen a declarațiilor de avere și interese personale, precum și respectarea cerințelor de formă a declarațiilor.

Drept **obieecție generală**, menționăm neclaritatea privind entitățile publice la care se referă acțiunea nr.2. Este de remarcat că există și alți subiecți care au obligația să depună declarațiile de avere și interese personale, dar care nu fac parte din Aparatul Președintelui și subdiviziunile Consiliului raional. Aici am putea nota conducătorii instituțiilor publice subordonate Consiliului raional, dar chiar și consilierii raionali în calitate de aleși locali, care nu fac parte din Aparatul Președintelui și subdiviziunile Consiliului raional.

Tabelul 4. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.3

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
3	Asigurarea respectării regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului	3.1	Numărul conflictelor de interese declarate	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		3.2	Numărul conflictelor soluționate în cadrul entităților publice	0		
		3.3	Numărul conflictelor de interese sesizate la ANI	0		
		3.4	Numărul actelor de constatare ale ANI cu privire la conflictele de interese	0		

Administrația raionului Ialoveni a declarat lipsa cazurilor de încălcare a regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului.

Pe pagina web a Autorității Naționale de Integritate, la data întocmirii prezentului raport de monitorizare, nu sunt identificate cazuri privind încălcarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului, examinate de către ANI în rezultatul sesizării responsabililor din raionul Ialoveni.

¹⁴ Art.7 alin.(1) lit.f) din legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132/2016, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112395&lang=ro

¹⁵ Raportul ANI pentru 9 luni ale anului 2020, disponibil la adresa: [https://ani.md/sites/default/files/Raport%20Activitate%209%20luni%202020%20final%20\(1\).pdf](https://ani.md/sites/default/files/Raport%20Activitate%209%20luni%202020%20final%20(1).pdf)

Pe pagina web a Autorității Naționale de Integritate, la data întocmirii prezentului raport de monitorizare, pentru anul 2020, la compartimentul Acte de constatare¹⁶ există:

- ✓ Actul de constatare nr.06/12 din 16.01.2020 în privința respectării regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dlui Țonu Daniel, primar al comunei Zîmbreni, raionul Ialoveni, fiind constatată încălcarea acestui regim, cu inițierea procedurii de revocare a dlui Țonu Daniel din funcția de primar al comunei Zîmbreni, raionul Ialoveni, decăderea din dreptul de a exercita funcții publice și funcții de demnitate publică, inclusiv funcția de primar, pe o perioadă de 3 ani din data încetării înainte de termen a mandatului și înscrierea dlui Țonu Daniel, după încetarea înainte de termen a mandatului, în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică;¹⁷
- ✓ Actul de constatare nr.55/12 din 04.05.2020 în privința respectării regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dlui Borta Iurie, consilier al Consiliului local al satului Costești, raionul Ialoveni, nefiind constatată încălcarea acestui regim, cu încetarea procedurii de control;¹⁸
- ✓ Actul de constatare nr.221/19 din 25.09.2020 în privința respectării regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dlui Valeriu Rața, primarul satului Bardar, Ialoveni, fiind constatată încălcarea acestui regim, cu încetarea mandatului dlui Valeriu Rața, decăderea din dreptul de a exercita funcții publice și funcții de demnitate publică, cu excepția altor funcții electorale, pe o perioadă de 3 ani din data încetării mandatului și înscrierea dlui Valeriu Rața în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică;¹⁹
- ✓ Actul de constatare nr.238/12 din 21.10.2020 în privința respectării regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dlui Ion Zamfir, subofiter Inspectoratul de Poliție Ialoveni al IGP al MAI, nefiind constatată încălcarea acestui regim, cu încetarea procedurii de control;²⁰
- ✓ Actul de constatare nr.294/22 din 11.12.2020 în privința respectării regimului juridic al conflictelor de interese, inițiat în privința dlui Valeriu Rața, primar al satului Bardar, raionul Ialoveni, nefiind constatată încălcarea acestui regim, cu încetarea procedurii de control.²¹

Aici este oportun de a sublinia o **remarcă generală** referitoare la ineficiența planurilor raionale anticorupție fără implicarea și includerea responsabilităților în materie de integritate pentru APL I, similare cu cele pentru APL II. Înțelegem că acest exercițiu este unul extrem de dificil din mai multe cauze, precum: lipsa capacităților de monitorizare al unui număr mare de planuri locale anticorupție ale orașelor/municipiilor, satelor/comunelor; imposibilitatea impunerii unor astfel de planuri pentru APL I în virtutea principiului de autonomie locală etc. Însă, tot acest sistem de monitorizare a integrității în administrațiile publice locale rămâne a fi unul incomplet, iar axarea monitorizării doar pe APL II nu rezolvă problemele referitoare la integritate de la nivel local.

¹⁶ <https://ani.md/ro/acte-constatare>

¹⁷ Actul de constatare nr. 06/12 din 16.01.2020 disponibil la adresa: <https://ani.md/ro/acte-constatare>

¹⁸ Actul de constatare nr.55/12 din 04.05.2020 disponibil la adresa: <https://ani.md/ro/acte-constatare>

¹⁹ Actul de constatare nr. 221/19 din 25.09.2020 disponibil la adresa: <https://ani.md/sites/default/files/2020-10/RATA.PDF>

²⁰ Actul de constatare nr.238/12 din 21.10.2020 disponibil la adresa: <https://ani.md/sites/default/files/2020-10/zamfir.PDF>

²¹ Actul de constatare nr.294/22 din 11.12.2020 disponibil la adresa: <https://ani.md/ro/acte-constatare>

Deși este util pentru administrația raională Ialoveni de a monitoriza numărul actelor de constatare ale ANI cu privire la conflictele de interese, această responsabilitate este totodată o povară în plus pentru APL și dublare a competențelor. Or, toate aceste informații sunt deținute de către Autoritatea Națională de Integritate, care le poate furniza în adresa Secretariatului grupului de monitorizare al Centrului Național Anticorupție. Plus la aceasta, administrația raională ar putea solicita și obține informații de la ANI referitoare la actele de constatare cu privire la conflictele de interese în cazul în care conducerea a sesizat ANI, însă pot fi situații în care controalele ANI în privința conflictelor de interese se inițiază la sesizarea unor persoane fizice sau juridice terțe, în rezultatul investigațiilor jurnalistice, iar rezultatele acestor controale să nu fie furnizate APL. De facto, ANI urmează să publice actele de constatare emise pe pagina sa web, însă în realitate constatăm că nu toate actele de constatare în primele 9 luni ale anului 2020 au fost publicate pe pagina web.²²

Tabelul 5. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.4

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
4	Asigurarea respectării regimului cadourilor	4.1	Comisia de evaluare și evidență ale cadourilor instituită și funcțională	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		4.2	Numărul cadourilor predate comisiilor de evidență și evaluare a cadourilor în cadrul entităților publice	0		
		4.3	Numărul și suma cadourilor răscumpărate în cadrul entităților publice	0		
		4.4	Numărul de cadouri inadmisibile, transmise agenției anticorupție și numărul de dosare penale și contravenționale instrumentate	0		
		4.5	Registrele de evidență a cadourilor publicat pe paginile web ale entităților publice	1		

Întru evitarea manifestărilor de corupție, agenților publici le este interzis să solicite sau să accepte cadouri (bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj) care le sunt destinate personal sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale.

În raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anul 2020, administrația raionului Ialoveni a raportat despre instituirea și funcționarea Comisiei de evaluare și evidență al cadourilor. Însă, pe pagina web a consiliului raional Ialoveni nu există nici o mențiune despre existența unei astfel de comisii și activitatea acesteia. Mai mult ca atât, nu sunt informații, inclusiv pe web, despre existența unor comisii de evaluare și evidență ale cadourilor în subdiviziunile, dar și instituțiile publice subordonate Consiliului raional, or, asupra acestora la fel se răsfrânge această acțiune din Planul local anticorupție. Este de menționat că, din informația de pe internet, am constatat existența unui proiect de decizie din anul 2016 „Cu privire la constituirea comisiei de evaluare și evidență ale cadourilor”²³, prin care sunt indicate componența comisiei și persoana responsabilă de completarea și păstrarea Registrului de evidență al cadourilor. Conform pct.4 al acestui proiect de Decizie, Dispoziția Primarului orașului Ialoveni cu nr.28 din 20 martie 2014 cu

²² Raportul ANI pentru 9 luni ale anului 2020, disponibil la adresa:

[https://ani.md/sites/default/files/Raport%20Activitate%209%20luni%202020%20final%20\(1\).pdf](https://ani.md/sites/default/files/Raport%20Activitate%209%20luni%202020%20final%20(1).pdf)

²³ <http://ialoveni.md/wp-content/uploads/2016/05/Dispozitie-cu-privire-la-constituirea-comisiei-de-evaluare-si-evidenta-a-cadourilor.pdf>

privire la constituirea comisiei de evaluare și evidență ale cadourilor a fost propusă spre abrogare”.

Atragem atenția că pe pagina web a consiliului raional Ialoveni nu există nici Dispoziția Primarului orașului Ialoveni cu nr.28 din 20 martie 2014 cu privire la constituirea comisiei de evaluare și evidență ale cadourilor.

Reieșind din informațiile prezentate, nu au existat cazuri de predare a cadourilor către comisii, nefiind completate Registrele de evidență a cadourilor, cu eventuala descriere a acestor cadouri. Subsecvent, nu au fost cazuri de cadouri inadmisibile, transmise către CNA, cu pornirea dosarelor penale sau contravenționale.

În raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anul 2020, administrația raionului Ialoveni a raportat despre existența unui Registru de evidență a cadourilor, publicat pe paginile web ale entităților publice, însă acesta nu se regăsește pe pagina web a Consiliului raional, deși acest fapt trebuia realizat, fiind o obligație legală a conducătorului entității publice.²⁴

De facto, declararea cadourilor rămâne a fi un instrument anticorupție cu caracter formal la nivel local. În afară de faptul că nu este utilizat, nu există un control al aplicării acestui instrument, dar nici nu există interes din partea societății (inclusiv cunoștințe) de a solicita administrației raionale utilizarea instrumentului dat și publicarea informațiilor referitor la cadourile declarate.

Tabelul 6. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.5

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
5	Asigurarea neadmiterii, denunțării și tratării influențelor necorespunzătoare	5.1	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		5.2	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare soluționate în cadrul entităților publice	0		
		5.3	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate la CNA/ alte autorități anticorupție responsabile	0		

Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare reprezintă o obligație a agenților publici, angajamentul cărora constituie asigurarea calității, transparenței, obiectivității și imparțialității în prestarea serviciilor publice.

În conformitate cu raportul Consiliului raional Ialoveni nu au fost cazuri de influență necorespunzătoare denunțate, soluționate în cadrul entităților publice, sau denunțate la CNA/ alte autorități anticorupție în anul 2020.

Nici pe pagina web, dar nici din discuțiile purtate cu reprezentanții din administrația raionului Ialoveni și societatea civilă, nu au fost constatate cazuri de denunțare a influențelor necorespunzătoare. Mai mult ca atât, aceste noțiuni și importanța lor pentru cultivarea integrității instituționale sunt puțin cunoscute de către cetățeni.

²⁴ art.16 alin.(5) lit.g) din Legea integrității nr.82/2017, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105688&lang=ro

Tabelul 7. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.6

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
6	Asigurarea neadmiterii și denunțării manifestărilor de corupție; protecția avertizorilor de integritate	6.1	Regulament privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, adoptat	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		6.2	Numărul manifestărilor de corupție denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice	0		
		6.3	Numărul avertizărilor de integritate depuse în cadrul entităților publice	0		
		6.4	Numărul avertizărilor de integritate transmise la CNA	0		
		6.5	Numărul avertizorilor de integritate supuși protecției	0		

Agenții publici angajați și conducătorul entității sunt obligați să denunțe imediat încercările de implicare a lor în manifestări de corupție. Dezvăluirea manifestărilor anticorupție de către un agent public, care cunosc astfel de cazuri în entitatea în care sunt angajați, este un drept al acestora.

Reieșind din raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anul 2020, nu au existat cazuri de manifestări de corupție denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice, cazuri de avertizări de integritate depuse în cadrul entităților publice sau la CNA și cazuri de protecție al acestor avertizori de integritate. Totodată, conform indicatorului 6.1, a fost adoptat un Regulament privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție.

Pe pagina web a Consiliului raional nu există un astfel de regulament sau alte informații referitoare la denunțarea manifestărilor de corupție.

Din luna decembrie 2018, a intrat în vigoare Legea nr.122/2018 privind avertizorii de integritate²⁵, care prevede mecanismele de dezvăluire, precum și drepturile persoanei care a efectuat-o, inclusiv drepturile asigurate în cazul în care persoana este recunoscută drept avertizor de integritate, precum și obligațiile conducătorului entității respective și a autorităților de resort de a asigura respectarea acestor drepturi. Prevederile legale asigură posibilitatea angajaților din sectorul public și privat să dezvăluie practicile ilegale și alte nereguli care ar afecta interesul public, fiind recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și beneficiind de protecție în condițiile prevăzute de lege. Deși acesta reprezintă un instrument eficient de luptă împotriva corupției și altor ilegalități, angajații ezită să dezvăluie practicile ilegale în calitate de avertizori de integritate. Una dintre cauze ar putea fi frica de eventuale presiuni și abuzuri la locul de muncă. La fel, presupunem lipsa cunoștințelor și incertitudinea angajaților referitoare la eficiența mecanismelor de protecție a avertizorilor de integritate.

Un rol esențial în asigurarea condițiilor de dezvăluire a ilegalităților, securității avertizorilor de integritate și protejarea lor de eventuale abuzuri și răzbunări îi revine angajatorului. Acesta este responsabil de crearea canalelor sigure de comunicare a dezvăluirilor făcute de către angajat, de asigurarea confidențialității datelor cu caracter personal ale

²⁵ Legea privind avertizorii de integritate nr.122/2018, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105486&lang=ro

angajatului care dezvăluie o practică ilegală, elaborarea și ținerea Registrului dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate. Totodată, angajatorul are responsabilitatea de a aproba procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale conform modelului stabilit de către Guvern. Abia recent, Guvernul a aprobat Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale²⁶, iar administrația raională Ialoveni urmează să se conducă de prevederile acestui act normativ.

De remarcat, că pagina web a Consiliului raional Ialoveni nu conține nici o mențiune referitoare la acest instrument anticorupție, nici modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate (un număr raional de telefon anticorupție, e-mail confidențial, boxă etc.), alte informații utile și necesare unui angajat pentru a dezvălui ilegalitățile din cadrul entității publice.

Tabelul 8. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.7

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
7	Asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate	7.1	Numărul de sancțiuni disciplinare aplicate în cadrul entităților publice în legătură cu incidentele de integritate admise de către agenți publici	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		7.2	Numărul sesizărilor depuse de către conducătorii entităților publice la autoritățile anticorupție cu privire la incidentele de integritate ce constituie infracțiuni și contravenții	0		
		7.3	Numărul de suspendări din funcții ale agenților publici inculpați pentru infracțiuni de corupție sau conexe corupției	0		

Manifestarea spiritului de intoleranță față de incidentele de integritate, o prerogativă importantă în consolidarea încrederii populației în entitate, presupune realizarea măsurilor de prevenire și sancționare ale persoanelor implicate în incidente de integritate, cu monitorizarea minuțioasă a traseului procedurilor asigurate, în conformitate cu normele legale.

Din informațiile cuprinse în raportul privind implementarea Planului local anticorupție, în anul 2020 nu a fost înregistrat nici un caz cu privire la incidentele de integritate și nici aplicate sancțiuni disciplinare. Totodată, nu a fost raportat nici un caz de sesizare depusă de către conducătorii entităților publice la autoritățile anticorupție cu privire la incidentele de integritate ce constituie infracțiuni și contravenții, precum și nici un caz de suspendare din funcții a agenților publici inculpați pentru infracțiuni de corupție sau conexe corupției.

Remarcăm că nici pe pagina web nu sunt careva mențiuni despre incidentele de integritate, dar și cetățenii au cunoștințe vagi despre astfel de manifestări.

²⁶ Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.23/2020, disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119993&lang=ro

Tabelul 9. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.8

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres		Nivelul de realizare	Respectare termen
8	Asigurarea respectării accesului la informații de interes public	8.1	Persoanele responsabile de accesul la informații de interes public, desemnate în cadrul subdiviziunilor consiliului raional	Președintele Vicepreședinții Șefii de direcții	Acțiune realizată parțial Acțiune în desfășurare
		8.2	Numărul de solicitări de acces la informații, transmise anual entității publice	4	
		8.3	Numărul de refuzuri de acces la informații	0	
		8.4	Numărul contestațiilor depuse anual în instanța de judecată împotriva refuzului entității publice de a oferi acces la informații	0	
		8.5	Numărul de hotărâri adoptate anual de instanțele de judecată privind obligarea entității publice de a oferi informațiile solicitate	0	

Accesul liber și neîngrădit al cetățenilor la orice informație de interes public constituie unul dintre principiile fundamentale care stă la baza relațiilor dintre cetățeni și autoritățile publice.

În conformitate cu informația furnizată de către administrația raională Ialoveni, la care se face referire în Raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anii 2018-2020 pentru anul 2020, persoanele responsabile de accesul la informații de interes public sunt Președintele, vicepreședinții, șefii de direcții. În Raportul privind implementarea Planului local anticorupție, constatăm lipsa clarității și confuziei referitoare la responsabilii nemijlociți de realizarea acțiunii. Cu referire la șefii de direcție, responsabilii sunt indicați la general.

Din analiza informației de pe pagina web oficială a Consiliului raional Ialoveni, observăm că sunt trei (3) vicepreședinți și nouă (9) subdiviziuni ale Consiliului raional: 1) Secția Administrație Publică; 2) Direcția Economie, în cadrul căreia sunt incluse: a) Secția Economie; b) Serviciul Agricultură; c) Serviciul Relații Funciare și Cadastru; d) Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Drumuri; 3) Direcția Finanțe; 4) Direcția Generală Educație și Cultură, în cadrul căreia este inclusă: a) Secția Cultură; 5) Direcția Generală Asistență Socială și Protecție a Familiei; 6) Consiliul raional de Tineret; 7) Sport; 9) Serviciu Arhivă; 10) Ocrotirea Sănătății; 11) Business centru. Constatăm neclaritate la numărul exact al persoanelor responsabile de accesul la informații de interes public, desemnate în cadrul subdiviziunilor Consiliului raional.

Remarcăm că în Raportul privind implementarea Planului local anticorupție pentru anul 2020 nu este inclus Secretarul Consiliului raional Ialoveni.

Reiterăm necesitatea indicării exprese, în rapoartele de monitorizare, a tuturor subiecților, la fiecare indicator, în mod separat – pentru subiecții responsabili.

Din informațiile oferite de către administrația raională, constatăm un număr destul de mic de solicitări de acces la informații – 4 pe parcursul anului 2020.

Pentru a verifica cum respectă administrația raională la Ialoveni prevederile legale, IDIS "Viitorul" a utilizat instrumentul „petiționarul misterios”, fiind adresată o solicitare de acces la informație din partea unei persoane fizice terțe. Astfel, în temeiul Legii privind accesul la informație nr.982/2000, printr-o scrisoare expediată prin poștă, persoana a solicitat furnizarea unei informații referitoare la procedurile de achiziție publică, desfășurate de către Consiliul Raional Ialoveni în anul 2020. În termenul prevăzut de lege a fost pusă la dispoziția petiționarului informația solicitată.

Potrivit informațiilor din raportul privind implementarea Planului local anticorupție, nu au existat contestații în anul 2020 în instanța de judecată împotriva refuzului entității publice de a oferi acces la informații. Acest fapt este confirmat și de informațiile prezente pe portalul instanțelor de judecată²⁷, la rubrica „agenda ședințelor” și „hotărârile instanței”, nefiind identificate cauze civile în 2020 referitoare la încălcarea accesului la informație.

Tabelul 10. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.9

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
9	Asigurarea implementării și respectării normelor de etică și deontologie	9.1	Adoptarea codurilor de etică și deontologie pentru entitățile publice/subdiviziunile care nu au astfel de coduri	1	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		9.2	Planurile anuale de instruire, inclusiv de instruire continuă, aprobate	1		
		9.3	Numărul de instruiți și de agenți publici instruiți cu privire la normele de etică și deontologie	1		
		9.4	Numărul de cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie, sancționate disciplinar	0		

Instituirea unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și autoritățile publice, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și a manifestărilor de corupție din cadrul entității publice, se face posibilă inclusiv prin promovarea normelor de etică și deontologie în cadrul entității publice.

Un cod de conduită stabilește standarde specifice pentru comportamentul profesional, necesar într-o serie de situații, și oferă funcționarilor publici îndrumări pentru gestionarea acestora. În plus, codurile de conduită introduc transparența și răspunderea publică în operațiunile guvernamentale. De obicei se face confuzie între codurile de conduită și codurile de etică, acestea din urmă stabilind principii de pază pe care trebuie să le respecte funcționarii publici, cum ar fi integritatea, altruismul și deschiderea, printre altele. Cu alte cuvinte, un cod de conduită aplică și implementează codul de etică la circumstanțele specifice unei instituții. Codurile de conduită și de etică bine concepute vor ajuta la îndeplinirea așteptărilor tot mai mari ale publicului, ale liderilor de afaceri și ale societății civile și pun în seama guvernelor sarcina de a asigura standarde morale ridicate

²⁷ Portalul instanțelor de judecată, disponibil la adresa: <https://www.instante.justice.md/>

în rândul funcționarilor și aleșilor publici. Astfel, acestea pot susține dezvoltarea încrederii dintre populație și instituțiile și funcționarii guvernamentali.²⁸

Potrivit informațiilor raportate, a fost aprobat un Cod de etică și deontologie, însă un astfel de cod nu a putut fi identificat pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni în perioada anului 2020. Din analiza deciziilor adoptate, precum și ale proiectelor de decizii publicate pe pagina web, a fost identificat acest document. Astfel, în ședința din 5 februarie 2021, Consiliul raional Ialoveni a aprobat prin Decizia nr.1/5 Codul de conduită a funcționarului public și altor angajați din cadrul structurilor subordonate Consiliului raional Ialoveni.²⁹

De asemenea, menționăm că din informația de pe internet am identificat că prin Ordinul Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni nr.46 din 01 martie 2016, a fost aprobat Codului Etic al salariaților din cadrul Direcției.³⁰

Reieșind din practicile internaționale, dar și pentru a preveni încălcarea eticii, normelor și moralității profesionale de către consilierii raionali, ar fi oportun de elaborat, publicat și implementat un Cod de etică pentru aleșii locali, care ar conține norme de comportament și responsabilități pentru consilieri, primari și viceprimari, președinți și vicepreședinți de raion. Un astfel de cod nu a putut fi identificat pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni.

În raportul de implementare se raportează despre un plan anual de instruire, inclusiv de instruire continuă, aprobat în anul 2020. Deși în raport se spune despre acest plan, menționăm că nu au fost identificate informații pe pagina web despre astfel de plan de instruire.

Din analiza paginii web a Consiliului raional Ialoveni, am identificat:

- Conform Programului de activitate al Consiliului raional Ialoveni pentru trimestrul I al anului 2020, aprobat prin Decizia nr.1/19 din 27 februarie 2020³¹.
 - Pentru lunile martie-iunie, în fiecare lună (ultima zi de marți), au fost programate seminare de instruire a secretarilor consiliilor locale, în colaborare cu Oficiul Teritorial Chișinău al Cancelariei de Stat;
 - Pentru lunile martie-iunie au fost programate întruniri-seminare cu participarea agenților economici din raion.

Atenționăm că Programul de activitate al Consiliului raional Ialoveni pentru trimestrul II al anului 2020 nu a fost identificat pe web pagina CR Ialoveni.

În conformitate cu cele prezentate în raportul pentru anul 2020, a avut loc o instruire, unde au fost instruiți cu privire la normele de etică și deontologie pentru agenți publici. Însă, nu este indicat numărul de agenți publici instruiți. Totodată, menționăm că în arhiva noutăților de pe pagina web a Consiliului raional există informații despre un șir de instruiți, seminare, mese rotunde, însă cu referire la normele de etică și deontologie nu este nimic indicat.

Nu au fost raportate și lipsesc informații despre cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie, inclusiv sancționate disciplinar.

²⁸ Ghid practic privind transparența și participarea cetățenilor Consolidarea cadrelor instituționale pentru guvernarea locală, disponibil la adresa (pag.32): <https://rm.coe.int/handbook-moldova-ron/1680788ff5>

²⁹ Decizia CR Ialoveni nr.1/5 și Codul de conduită a funcționarului public și altor angajați din cadrul structurilor subordonate Consiliului raional Ialoveni, disponibile la adresa: <https://il.md/wp-content/uploads/2021/02/Deciziile-CRI-aprobate-05.02.2021-1.pdf>

³⁰ <https://www.scribd.com/document/371230470/Codul-etica-al-DASPF>; <http://daspf.il.md/serviciul-asistenta-sociala-comunitara/>

³¹ <https://il.md/wp-content/uploads/2020/05/deciziile-CRI-27.02.2020-19.pdf>

Tabelul 11. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.10

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
10	Asigurarea respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflej)	10.1	Numărul anual de agenți publici care și-au încetat mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu	8	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		10.2	Numărul ofertelor de muncă sau de angajare, oferite agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale, comunicate de către agenții publici înainte de încetarea mandatului, raporturile de muncă sau de serviciu	0		
		10.3	Numărul de contracte comerciale, refuzate anual de către entitățile publice din motivul că în organizațiile comerciale activează persoane care, pe parcursul ultimului an, au fost agenți publici în cadrul entităților publice	0		

Asigurarea respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflej) reprezintă o măsură de cultivare a integrității instituționale, față de care autoritățile publice locale manifestă o insuficiență de cunoștințe privind implementarea și gestionarea mecanismului. Este important de menționat faptul că autoritățile publice locale, depistând careva deficiențe, pot solicita consultanță privind identificarea rigorilor legale și descrierea proceselor de monitorizare în vederea respectării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor post angajare.

Din informațiile prezentate, reiese că în anul 2020 și-au încetat mandatul/ raporturile de muncă 8 agenți publici. Nu au existat cazuri de comunicare a ofertelor de muncă/angajare oferite agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale înainte de încetarea mandatelor/ raporturilor de muncă ale acestora. La fel, nu au existat situații de refuz al contractelor comerciale de către entitățile publice din motivul că în organizațiile comerciale activează persoane care, pe parcursul ultimului an, au fost agenți publici în cadrul entităților publice. Toate aceste informații nu pot fi probate, neexistând nici o mențiune pe pagina web.

Tabelul 12. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.11

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
11	Asigurarea implementării managementului riscurilor de corupție	11.1	Registrele riscurilor, care includ și riscurile de corupție, elaborate	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		11.2	Completarea registrului riscurilor cu riscurile de corupție după incidentele de integritate din cadrul entităților publice	0		
		11.3	Raportul privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor, elaborat anual	1		

Evaluarea internă a riscurilor de corupție reprezintă un instrument important în vederea excluderii posibilității de manifestare a fenomenului și întru eficientizarea activității profesionale.

Potrivit raportului privind implementarea Planului local anticorupție, se menționează că a fost aprobat Registrul riscurilor și raportul anual al administrației raionale. În pofida celor relatate, pe pagina web a Consiliului raional nu sunt menționați despre existența Registrului riscurilor și nici a Raportului anual privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor.

Totodată, reieșind din informațiile prezentate, nu au fost riscuri de corupție ca rezultat al incidentelor de integritate din cadrul entităților publice. Analiza paginii web confirmă lipsa informațiilor care ar avea tangență cu acești indicatori.

Potrivit Strategiei Naționale Anticorupție³², consiliile locale dezvoltă și aprobă strategii și planuri de acțiuni anticorupție la nivel local, pornind de la formele de corupție răspândite în comunitate. CNA este instituția abilitată prin lege să acorde suport metodologic entităților publice în vederea implementării unui management eficient al riscurilor de corupție și elaborării planurilor de integritate.

Este necesar de a remarca că Legea integrității (art.21 alin.(3))³³ stabilește responsabilitatea pentru conducătorul entității publice și agenții publici desemnați responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale, în funcție de competențele stabilite, să asigure accesul efectiv la registrele de informații deținute, care vor fi completate în conformitate cu legislația cu privire la registre.

Tabelul 13. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.12

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
12	Crearea și consolidarea unităților de audit intern în cadrul autorității	12.1	Unitate de audit intern create și funcțională	1-0	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		12.2	Cartela de audit intern, planul strategic și planurile anuale ale activității de audit, aprobate de către entitatea publică	0		

Unitatea de audit intern în cadrul autorității este o activitate funcțional independentă și obiectivă, care dă asigurări și consiliere conducerii pentru buna administrare a veniturilor și cheltuielilor publice, perfecționând activitățile entității publice. Totodată, ajută entitatea publică să-și îndeplinească obiectivele printr-o abordare sistematică și metodică, care evaluează și îmbunătățește eficiența și eficacitatea sistemului de conducere bazat pe gestionarea riscurilor, controlului și proceselor de administrare.

Administrația raionului Ialoveni raportează existența unității de audit intern, însă referitor la funcționarea acestei unități este indicat „0”, precizând că „unitatea e creată, dar nu au angajat”.

Din informațiile prezentate, reiese că administrația raională nu a reușit să aprobe Cartea de audit intern, planul strategic și planurile anuale ale activității de audit, astfel de informații lipsesc de pe pagina web a Consiliului raional. De asemenea, pe pagina web a Consiliului raional nu este indicată existența funcției de audit intern și telefonul de contact,

³² Hotărârea Parlamentului nr. 56 din 30.03.2017 privind aprobarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017–2020

³³ Legea integrității nr.82/25.05.2017 disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index>.

cu indicarea numelui și familie auditorului. Nu există informații pentru anul 2020 referitoare la angajarea unei persoane în această funcție, dacă a fost petrecut concurs pentru ocuparea funcției de auditor intern în cadrul aparatului președintelui raionului.

Este de remarcat că pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni, la rubrica „Consiliul raional”, subrubrica „Funcții vacante”, este plasat Avizul Consiliului raional, prin care anunță concurs pentru ocuparea funcției publice vacante – Auditor intern din cadrul Aparatului președintelui raionului. Este indicat scopul general al funcției, sarcinile de bază, condițiile de participare la concurs, conținutul dosarului de concurs, condițiile de depunere a dosarului, termenul de depunere.³⁴

Este de remarcat și faptul că termenul de depunere a dosarului de participare la concurs este stabilit până la data de 20 ianuarie 2020, ora 17.00.

Prioritatea 2. Gestionarea patrimoniului public local în condiții de legalitate, transparență și eficiență

Rezultatele scontate:

1. Sistem de proceduri privind modul de gestionare a patrimoniului la nivel local implementat;
2. Proces transparent de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public local asigurat;
3. Bunurile patrimoniului public la nivel local, înregistrate și evaluate corespunzător.

Tabelul 14. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.13

Nr crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
13	Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public și a asistenței externe	13.1	Numărul bunurilor patrimoniului public local înregistrate și evaluate	75	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		13.2	Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice publicată	1		
		13.3	Informația privind atragerea și gestionarea asistenței externe publicată	3		
		13.4	Numărul informațiilor privind planificarea și administrarea lucrărilor de construcții publicate pe pagina web	19		
		13.5	Rapoartele entității publice care a atras fonduri externe cu privire la rezultatul (performanța) obținut în urma acestei asistențe	3		
		13.6	Planurile anuale și trimestriale de achiziții publice ale entității publice, publicate pe pagina web oficială	1+4		

³⁴ <https://il.md/wp-content/uploads/2019/12/auditor-intern-1.pdf>

Valorificarea rațională, eficientă și durabilă a resurselor publice, ce constituie aportul contribuabililor, precum și a mijloacelor din fondurile externe, poate fi atinsă prin aportul autorităților publice de a asigura gestionarea alocațiilor bugetare și extrabugetare, administrarea patrimoniului public în baza principiilor buneii guvernării, garantarea transparenței achizițiilor publice, implementarea sistemului de management financiar și control și organizarea auditului intern în sectorul public.

Pentru precizare, chiar dacă în acțiune și indicatori nu este indicat expres, este firesc că se subînțeleg bunurile imobile, deoarece acestea reprezintă interes major și sunt supuse înregistrării și evidenței obligatorii.

Administrația raională Ialoveni raportează 75 de bunuri din patrimoniul public local înregistrate și evaluate în anul 2020. Nu este clar dacă aceste informații se referă la bunurile deja existente și aflate în gestionarea APL sau este vorba despre noi bunuri imobile care au apărut în patrimoniul public raional (exemplu: transmitere de la alte unități administrativ-teritoriale, de la stat, alte modalități).

Referitor la înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile la nivel local este actuală problema neînregistrării acestora în modul convenit în Registrul bunurilor imobile, multe dintre ele nu sunt luate la evidență în modul corespunzător, inclusiv nu sunt evaluate la prețul real. Plus la aceasta, până în prezent nu este definitivat procesul de delimitare a proprietății statului de proprietatea UAT și de delimitare a bunurilor din proprietatea publică a UAT (bunurile din domeniul public și bunurile din domeniul privat al UAT). Totodată, cadrul legal privind patrimoniul UAT este confuz, contradictoriu, lacunar, superficial, fapt ce dă posibilitate de interpretări abuzive.

Unul dintre cele mai vulnerabile domenii pentru autoritățile administrației publice locale îl reprezintă administrarea patrimoniului unităților administrativ-teritoriale (bunurile imobilele, terenurile). Cele mai răspândite acte de corupție în acest domeniu sunt legate de: darea în administrare, arendă, concesiune ori locațiune ale bunurilor din patrimoniul public; vânzarea, privatizarea, concesiunea, darea în arendă ale bunurilor domeniului privat; organizarea și desfășurarea licitațiilor și concursurilor privind vânzarea-cumpărarea terenurilor; înstrăinarea terenurilor pentru construcții; înstrăinarea terenului aferent și adiacent construcțiilor; înstrăinarea bunurilor ce nu pot fi înstrăinate conform legii; diminuarea esențială a prețurilor bunurilor imobile care se înstrăinează; schimbarea destinației terenurilor etc.

Administrația raionului Ialoveni raportează că pe parcursul anului 2020 a fost publicată doar o informație privind gestionarea patrimoniului. Însă, din analiza paginii web constatăm lipsa unor astfel de informații.

Trebuie să subliniem faptul că indicatorul sus-analizat „Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice publicată”, de facto, dublează acțiunea 14 cu indicatorii săi, care se referă la publicarea anunțurilor și rezultatelor gestionării patrimoniului public local.

Notăm aici și o obiecție de ordin general, referitoare la denumirea acțiunii 13 (asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public) și acțiunii 14 (asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public local) din Plan, or, în esență, acestea sună la fel.

Potrivit raportului privind implementarea Planului local anticorupție, în anul 2020 au fost publicate 3 informații privind atragerea și gestionarea asistenței externe. Subliniem faptul că pe pagina web nu există informații despre proiectele de asistență din fonduri externe. Chiar dacă există, acestea nu pot fi vizualizate din cauza inexistenței unei rubrici speciale pe pagina web.

Administrația raională Ialoveni raportează că au fost publicate pe pagina web 19 informații privind planificarea și administrarea lucrărilor de construcții. Aici, însă, trebuie să remarcăm unele momente importante. Când vorbim de lucrări de construcție, subînțelegem achiziții publice de lucrări, respectiv, astfel de informații urmau să fie cuprinse în planul de achiziție pentru anul 2020 (anunțul de intenție), în rezultatele procedurilor de achiziții (anunțurile de atribuire), cât și în informațiile referitoare la executarea acestor contracte.

Potrivit informațiilor furnizate în raportul privind implementarea Planului local anticorupție și în rezultatul analizei paginii web a Consiliului raional Ialoveni, menționăm că Planul anual de achiziții publice 2020 nu a fost publicat pe pagina web oficială. Este de remarcat că, la compartimentul „Achiziții Publice” este plasată Darea de Seama_Achizitii_2020³⁵. De asemenea, este publicată informația că toate achizițiile publice petrecute de către Consiliul raional Ialoveni pot fi consultate pe platforma publică achizitii.md, la următorul link: achizitii.md.³⁶

Administrația raională Ialoveni menționează despre existența a 3 rapoarte cu privire la rezultatul (performanța) obținut în urma asistenței din fonduri externe. Observăm că nici pe pagina web oficială nu sunt publicate astfel de rapoarte. Ca remarcă, nu trebuie confundate informațiile despre proiectul investițional (nota de concept sau aplicația) cu rapoartele care descriu rezultatele obținute, activitățile implementate, obiectivele atinse, sustenabilitatea proiectului, alte informații despre performanțele acestuia.

În pofida faptului că administrația raională Ialoveni menționează despre existența a 5 Planuri anuale și trimestriale de achiziții publice ale entității publice, publicate pe pagina web oficială, acestea nu au fost identificate pe pagina web.

Tabelul 15. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.14

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
14	Asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public local	14.1	Numărul anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public local, publicate în termene rezonabile inclusiv pe pagina web a APL	3	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		14.2	Numărul informațiilor cu privire la rezultatele licitațiilor/ concursurilor/ negocierilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public local, aduse la cunoștința publicului prin intermediul panourilor informative, paginii web a APL	2		
		14.3	Numărul audierilor/ dezbaterilor/ consultărilor publice pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public, organizate	0		
		14.4	Numărul persoanelor care au solicitat îmbunătățirea condițiilor de trai și/sau atribuirea terenurilor de pământ pentru construcția caselor individuale de locuit	43		
		14.5	Numărul actelor normative și deciziilor APL pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public, publicate în presa locală	0		

³⁵ https://il.md/wp-content/uploads/2021/01/Dare-de-Seama_Achizitii_2020-1-rotated.pdf

³⁶ Ibidem

Unul dintre cele mai vulnerabile domenii pentru autoritățile administrației publice locale reprezintă administrarea patrimoniului unităților administrativ-teritoriale. Acest fapt se datorează interesului sporit pentru patrimoniu și cadrului legal lacunar, fapt ce dă posibilitate interpretărilor abuzive. Asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public local contribuie la respectarea angajamentelor autorităților prestatoare de servicii publice față de cetățeni. Din informațiile parvenite, administrația raională Ialoveni indică publicarea, inclusiv pe pagina web a entității, a anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public local (3 anunțuri). La fel, raportează pentru anul 2020 publicarea prin intermediul panourilor informative, inclusiv paginii web a APL, a informațiilor cu privire la rezultatele licitațiilor/ concursurilor/ negocierilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public local (2 rezultate publicate).

Cu referire la numărul audierilor/ dezbaterilor/ consultărilor publice pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public organizate, administrația raională indică cifra 0. Cât privește numărul persoanelor care au solicitat îmbunătățirea condițiilor de trai și/sau atribuirea terenurilor de pământ pentru construcția caselor individuale de locuit, administrația indică în raport cifra 43.

Totodată, potrivit raportului, administrația raională indică lipsa publicării în presa locală a actelor normative și deciziilor APL pe subiecte privind gestionarea patrimoniului public.

În rezultatul analizei informațiilor plasate pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni, constatăm că anunțuri referitor la această tematică sunt indicate,³⁷ însă nu am identificat nici un rezultat din cele menționate în raportul privind implementarea Planului local anticorupție, care se referă la licitațiile cu bunurile din patrimoniul public raional din anul 2020.

De asemenea, nu cunoaștem dacă aceste informații au fost publicate pe panourile informative, însă această modalitate de publicare (prevăzută de lege) nu asigură posibilitatea deplină de participare a părților interesate la licitațiile publice și nu asigură deplin informarea unui cerc larg al publicului despre rezultatele acestor licitații.

Tabelul 16. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.15

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
15	Elaborarea, adoptarea și publicarea Regulamentului intern de gestionare a patrimoniului public local	15.1	Regulamentul intern de gestionare a patrimoniului public local elaborat, aprobat și publicat	0	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		15.2	Desemnarea persoanei responsabile de administrarea și gestionarea patrimoniului public și publicarea datelor de contact	1		

Potrivit informațiilor prezentate de către Consiliul raional Ialoveni, nu a fost aprobat Regulamentul intern de gestionare a patrimoniului public local. Totodată, cu referire la desemnarea persoanei responsabile de administrarea și gestionarea patrimoniului public și publicarea datelor de contact este raportată o unitate.

³⁷ <https://il.md/?s=licita%C8%9Bii>

Subliniem că lipsesc orice informații despre acest regulament. Ca remarcă, menționăm că din analiza Rapoartelor CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020: Raportul CNA (Perioada de raportare: anul 2018)³⁸, Raportul CNA (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2019)³⁹, Raportul CNA (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2020)⁴⁰, nu a fost elaborat în termenul prevăzut (trimestrul IV anul 2018) Regulamentul intern de gestionare a patrimoniului public local.

Tabelul 17. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.16

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
16	Delimitarea și înregistrarea tuturor terenurilor în terenuri proprietate publică a statului și terenurilor proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale, inclusiv a terenurilor ce țin de domeniul public sau privat	16.1	Registru al terenurilor proprietate publică elaborat, aprobat, actualizat permanent și publicat	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		16.2	Numărul terenurilor proprietate publică delimitate și înregistrate în Registru	0		

Reieșind din cele raportate, Consiliul raional Ialoveni a aprobat și publicat un Registru al terenurilor proprietate publică. Cât privește numărul terenurilor proprietate publică nu au fost delimitate terenurile proprietate publică și înregistrate în acest registru. La fel, pe pagina web nu există informații despre acest registru și terenurile proprietate publică.

Trebuie să remarcăm că până în prezent nu este definitivat procesul de delimitare a proprietății statului de proprietatea unităților administrativ teritoriale și de delimitare a bunurilor din proprietatea publică a unităților administrativ teritoriale (bunurile din domeniul public și bunurile din domeniul privat al UAT). Totodată, cadrul legal privind patrimoniul UAT este confuz, contradictoriu, lacunar, superficial, fapt ce dă posibilitate de interpretări abuzive.

Tabelul 18. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.17

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
17	Elaborarea, adoptarea și publicarea Regulamentului cu privire la atribuirea terenurilor de pământ pentru construcția caselor individuale de locuit	17.1	Regulamentul cu privire la atribuirea terenurilor de pământ pentru construcția caselor individuale de locuit, elaborat, adoptat și publicat pe pagina web a APL	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare

³⁸ Raportul CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (Perioada de raportare: anul 2018), disponibil la adresa: https://cna.md/public/files/Raport_de_monitorizare_si_evaluare_a_implementarii_Strategiei_Naionale_de_Integritate_i_Anticorupcie_pentru_anii_2017-2020_Perioada_de_raportare_anul_2018.pdf

³⁹ Raportul CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2019), disponibil la adresa: https://cna.md/public/files/Raport_SNIA_sem_I_2019_final.pdf

⁴⁰ Raportul CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2020), disponibil la adresa: https://www.cna.md/public/files/Raport_SNIA__sem_I_2020_.pdf

Reieșind din cele raportate de către Consiliul raional Ialoveni, acțiunea în cauză a fost raportată drept nerealizată, nu a fost elaborat/adoptat și publicat Regulamentul cu privire la atribuirea terenurilor de pământ pentru construcția caselor individuale de locuit. Pe pagina web a Consiliului raional nu există informații despre acest regulament.

Tabelul 19. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.18

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
18	Instruirea specialiștilor în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public	18.1	Numărul persoanelor instruite	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		18.2	Numărul cursurilor de instruire	0		

Instruirea specialiștilor reprezintă o prioritate la nivel național, susținerea acestui proces fiind de competența fiecărei autorități publice centrale sau locale. Potrivit reglementărilor în vigoare, autoritățile publice au deplină competență în planificarea formării, achiziționarea serviciilor de formare și în monitorizarea și evaluarea formării agenților publici.

Informația prezentată de administrația raională indică că în anul 2020 nu au fost cursuri de instruire. Menționăm că pe pagina web nu există nici o informație despre instruirile organizate de către APL în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public. Neîndeplinirea acestei acțiuni este cauzată de situația epidemiologică de COVID-19 din țară, precum și situația de urgență instituită în țară în perioada pentru care se face raportarea.

În general, trebuie de subliniat faptul că orice funcționar are obligația de a-și perfecționa, în mod continuu, abilitățile și pregătirea profesională, iar fiecare autoritate publică are obligația de a asigura organizarea unui proces sistematic și planificat de dezvoltare profesională continuă a funcționarului public⁴¹, fiind elaborat la nivel național și un Program de instruire a funcționarilor publici pentru anii 2016-2020⁴².

Menționăm că rămâne relevant exercițiul de evaluare a implementării acestei acțiuni, prin care se atestă un nivel scăzut de realizare. Dezvoltarea capacităților autorităților publice locale de nivelul II în domeniul administrării patrimoniului, prin elaborarea și desfășurarea cursurilor de instruire privind administrarea eficientă a patrimoniului public, se regăsește și în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012-2018, realizarea căreia a fost evaluată în cadrul Raportului de monitorizare „Situația democrației locale și gradul de implementare a documentelor de politici în domeniul descentralizării din Republica Moldova”, realizat în anul 2018 de către Congresul Autorităților Publice Locale din Moldova și IDIS „Viitorul”, cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de către Guvernul Suediei. Termenul limită pentru realizarea acestei acțiuni a fost stabilit anul 2018. În urma evaluării, gradul de executare atribuit de către experți a fost unul nesatisfăcător, adică “nerealizat”⁴³.

⁴¹ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158/2008, disponibilă la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115176&lang=ro

Regulamentul cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărîrea Guvernului nr.201/2009), disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115403&lang=ro

⁴² Program de instruire a funcționarilor publici pentru anii 2016-2020 (Hotărîrea Guvernului nr.970/2016), disponibil la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94491&lang=ro

⁴³ <http://www.viitorul.org/files/library/raport%202018%20nou%20%281%29.pdf>

Prioritatea 3. Asigurarea transparenței și prevenirea corupției în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare ale achizițiilor publice

Rezultatele scontate:

1. *Transparență și acces la informație la toate etapele procesului de achiziție publică efectuate de către APL, asigurat;*
2. *Membrii grupului de lucru pentru achiziții și specialiștii pe achiziții publice din cadrul APL, instruiți și pregătiți corespunzător;*
3. *Încălcarea măsurilor de integritate instituțională și a regimului conflictelor de interese de către membrii grupului de lucru pentru achiziții, sancționată;*
4. *Combaterea concurenței neloiale în domeniul achizițiilor publice, asigurată.*

Tabelul 20. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.19

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
19	Corelarea procesului de achiziții cu planurile de dezvoltare, antrenarea societății în procesul de identificare a necesităților, evitarea achizițiilor inutile și neplanificate	19.1	Bugetul consultat înainte de aprobare, elaborat	1	Acțiune realizată parțial	Termen de implementare depășit
		19.2	Planul de achiziții elaborat și publicat pe pagina web a instituției	0		
		19.3	Achizițiile efectuate conform planului de achiziții	14		

Administrația raională a indicat că bugetul raional a fost consultat înainte de aprobare. Este de menționat că pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni nu este plasat un anunț privind organizarea consultărilor publice a proiectului bugetului raional Ialoveni pentru anul 2021. A fost identificat doar anunțul privind organizarea consultărilor publice a proiectului bugetului raional Ialoveni pentru anul 2020⁴⁴, precum și proiectul cu privire la aprobarea bugetului raional Ialoveni pe anul 2020 și 7 anexe, parte integrantă a Deciziei Consiliului raional.⁴⁵

Pe pagina web a Consiliului raional este plasat un comunicat informativ, conform căruia domnul Mihail Silistraru, președintele raionului Ialoveni, a emis dispoziția nr.134-g din 21 decembrie 2020, privind convocarea consilierilor raionali în ședință extraordinară, pentru data de 24 decembrie 2020, cu începere de la orele 10:00. Comunicatul informativ conține și agenda ședinței, care prevede la pct.1 subiectul: „Cu privire la aprobarea bugetului raional Ialoveni pe anul 2021 în lectura a doua”.⁴⁶

Din analiza deciziilor Consiliului raional, am constatat că la 3 decembrie 2020, prin Decizia nr.6/3, Consiliul raional Ialoveni a aprobat bugetul raional pentru anul 2021 în prima lectură. În ședința din 24 decembrie 2020, prin Decizia nr.7/1, Consiliul raional Ialoveni a aprobat bugetul raional pentru anul 2021 în a doua lectură. La această decizie este anexat

⁴⁴ <https://il.md/2019/12/17/anunt-privind-consultarea-publica-a-proiectului-bugetului-raional-ialoveni-pentru-anul-2020/>

⁴⁵ <https://il.md/wp-content/uploads/2019/12/Proiect-cu-privire-la-aprobarea-bugetului-raional-ialoveni-pe-anul-2020-%c8%99i-anexe.pdf>

⁴⁶ <https://il.md/2020/12/22/comunicat-informativ-6/>

proiectul cu privire la aprobarea bugetului raional Ialoveni pe anul 2021 și 7 anexe, precum și nota informativă la proiectul de decizie a Consiliului raional „Cu privire la aprobarea bugetului raional pentru anul 2021”.⁴⁷

Potrivit pct.6 din nota informativă, „(...) proiectul deciziei „Cu privire la aprobarea bugetului raional pentru anul 2021” a fost consultat în cadrul Comisiei consultative de specialitate, cu participarea serviciilor publice descentralizate și reprezentanți ai societății civile. De asemenea, documentul a fost avizat de către Serviciul Juridic, Direcția Finanțe, Direcția Generală Educație, Direcția Generală Asistență Socială și Protecția Familiei, Direcția Economie, secretarul Consiliului raional, Secția Cultură, contabilul-șef al Aparatului președintelui raionului.

În scopul respectării prevederilor Legii nr.329/2013 privind transparența în procesul decizional, proiectul deciziei a fost plasat pe pagina web oficială a Consiliului raional www.il.md la compartimentul „Transparența decizională”.⁴⁸

Menționăm că la adresa indicată nu a fost identificată nici o informație referitoare la proiectul sus-numit.

Remarcăm câteva aspecte importante: pe pagina web nu a fost publicat anunțul privind organizarea consultărilor publice a proiectului bugetului, care trebuia să cuprindă astfel de informații necesare pentru cetățeni, precum⁴⁹: a) argumentarea necesității de a adopta decizia; b) data plasării anunțului; c) termenul-limită de prezentare a recomandărilor; d) modalitatea în care părțile interesate pot avea acces la proiectul de decizie; e) modalitatea consultărilor publice; f) modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; g) numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării.⁵⁰

Este de menționat că publicul trebuia să aibă 10 zile lucrătoare prevăzute de cadrul normativ pentru a veni cu recomandări.

Potrivit informațiilor furnizate în raportul privind implementarea Planului local anticorupție și în rezultatul analizei paginii web a Consiliului raional Ialoveni, menționăm că Planul anual de achiziții publice 2020 nu a fost publicat pe pagina web oficială.

Este de remarcat că la compartimentul „Achiziții Publice” este plasat Planul de achiziții al CRI pentru anul 2021 și Darea de Seama_Achizitii_2020. De asemenea, este publicată informația, că toate Achizițiile publice petrecute de către Consiliul raional Ialoveni pot fi consultate pe platforma publică achizitii.md la următorul link: achizitii.md.

Din raportul APL Ialoveni, reiese că în anul 2020 au fost desfășurate 14 achiziții conform Planului de achiziții. Informații despre rezultatele acestor achiziții publice, desfășurate în anul 2020 sunt prezentate în Darea de Seama_Achizitii_2020.⁵¹

Este important de a menționa că pe pagina web nu este publicată Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică, obligatorie pentru entitatea publică⁵².

⁴⁷ <https://il.md/wp-content/uploads/2021/01/Decizie-nr.7-1-din-24.12.2020.pdf>

⁴⁸ Ibidem

⁴⁹ Hotărîrea Guvernului cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional nr.967/2016, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ https://il.md/wp-content/uploads/2021/01/Dare-de-Seama_Achizitii_2020-1-rotated.pdf

Tabelul 21. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.20

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
20	Asigurarea transparenței în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare a achizițiilor publice	20.1	Numărul anunțurilor de intenție publicate în Buletinul Achizițiilor Publice (BAP) și pe pagina web a Agenției Achiziții Publice (AAP)	0	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		20.2	Rezultatele/ anunțurile de atribuire, publicate pe pagina web a APL	6		
		20.3	Numărul anunțurilor publicate în presa locală și regională	0		
		20.4	Rapoartele anuale și semestriale privind executarea contractelor de achiziții publice, elaborate și publicate pe pagina web a APL	1		

Transparența asigurată în procesul achizițiilor publice contribuie la eliminarea riscurilor fraudării acestora, facilitează monitorizarea din partea părților terțe și promovează calitatea lucrărilor realizate pentru beneficiul public. Fiind o obligație prevăzută în Legea privind achizițiile publice nr.131/2015⁵³, anunțurile de intenție trebuie să fie publicate în Buletinul Achizițiilor Publice (BAP) și pe pagina web a Agenției Achiziții Publice (AAP). Entitatea raportoare indică că, pe parcursul anului 2020, nu au fost publicate astfel de anunțuri de intenție.

Potrivit APL Ialoveni, pe pagina web au fost publicate 6 rezultate/anunțuri de atribuire.

După cum deja a fost menționat în prezentul raport, administrația raională nu publică rezultatele acestor achiziții pe pagina sa web. Indiferent de faptul că achizițiile de valoare mică au reglementări și proceduri mai simple, autoritatea contractantă are obligația de a asigura și în cazul acestor achiziții utilizarea eficientă a resurselor financiare, transparența, obiectivitatea și imparțialitatea procesului de achiziție, precum și încrederea publică față de acesta.

Potrivit administrației raionale, nu au fost publicate anunțuri în presa locală și regională.

Deși administrația raională raportează că a fost publicat un raport anual și semestrial privind executarea contractelor de achiziții publice, din analiza paginii Consiliului raional Ialoveni nu a fost identificat acest raport. Este necesar de a sublinia faptul că grupul de lucru din cadrul autorității contractante are responsabilitatea de a asigura monitorizarea executării contractelor de achiziție publică, întocmind rapoarte în acest sens, trimestrial/semestrial și anual. Rapoartele respective, care vor include în mod obligatoriu informații cu privire la etapa de executare a obligațiilor contractuale, cauzele neexecutării, reclamațiile înaintate și sancțiunile aplicate, mențiuni cu privire la calitatea executării contractului etc., vor fi plasate pe pagina web a autorității contractante, iar în lipsa acesteia – pe pagina oficială a autorității centrale căreia i se subordonează sau a autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea⁵⁴.

⁵² Regulamentul cu privire la achizițiile publice de valoare mică (Hotărârea Guvernului nr.665/2016)

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92984&lang=ro

⁵³ Legea privind achizițiile publice nr.131/2015, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113104&lang=ro

⁵⁴ Regulamentul cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții (Hotărârea Guvernului nr.667/2016), disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92988&lang=ro

Obiecție generală: Indicatorii de progres din acțiunea nr.19 trebuie să se refere separat și la publicarea rezultatelor achizițiilor publice de valoare mică. Totodată, a fost omis un indicator important, care se referă la publicarea pe web a anunțurilor de participare la achizițiile publice desfășurate prin licitații publice, cererea ofertelor de prețuri, alte modalități.

Tabelul 22. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.21

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
21	Reglementarea internă a procesului de achiziții publice	21.1	Ordinul intern privind activitatea grupului de lucru cu specificarea comprehensivă a drepturilor și responsabilităților fiecărui membru este elaborat și aprobat	1	Acțiune realizată	Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare

Pornind de la faptul că achizițiile publice presupun utilizarea banilor publici, iar lucrările, serviciile prestate și bunurile procurate sunt în interes public, se impune o transparență maximă a procedurilor și rezultatelor achizițiilor publice.

În această ordine de idei, elaborarea și aprobarea ordinului intern privind activitatea grupului de lucru cu specificarea comprehensivă a drepturilor și responsabilităților fiecărui membru al Comisiei pentru organizarea și desfășurarea achizițiilor bunurilor, lucrărilor și serviciilor reprezintă un prim pas întru asigurarea respectării normelor legale.

Administrația raională Ialoveni a informat despre elaborarea și aprobarea Ordinului intern privind activitatea grupului de lucru cu specificarea comprehensivă a drepturilor și responsabilităților fiecărui membru.

Notăm că pe pagina web a Consiliului raional nu este nici o mențiune despre astfel de ordine/dispoziții ale Președintelui raionului Ialoveni.

Tabelul 23. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.22

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
22	Consolidarea procesului de monitorizare a executării contractelor și efectuarea modificărilor în contracte	22.1	Persoana responsabilă de monitorizarea procesului de executare a contractelor desemnată	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		22.2	Rapoartele de monitorizare sunt prezentate lunar grupului de lucru pentru achiziții	Da		
		22.3	Numărul acordurilor de modificare a contractelor din numărul total de acorduri adiționale semnate, examinate și aprobate de către grupul de lucru	1		
		22.4	Numărul contractelor neperformante, examinate în ședința grupului de lucru, cu luarea deciziilor în contextul acestora	0		
		22.5	Valoarea penalităților aplicate	0		
		22.6	Numărul de sesizări ale organelor competente	2		

În raportul privind implementarea Planului local anticorupție este indicată persoana responsabilă de monitorizarea procesului de executare al contractelor. Se mai afirmă, că rapoartele de monitorizare sunt prezentate lunar grupului de lucru pentru achiziții. În pofida acestor afirmații, publicului nu sunt aduse la cunoștință toate aceste informații.

În anul 2020 este raportat un acord de modificare a contractelor din numărul total de acorduri adiționale semnate, examinate și aprobate de către grupul de lucru. Notăm lipsa oricărei informații pe pagina web a Consiliului raional referitoare la acordurile de modificare a contractelor de achiziții publice.

Este important de a sublinia că acordurile adiționale sunt mai puțin controlate, comparativ cu oferta inițială și procesul de atribuire a contractului, nefiind necesară pentru autoritatea contractantă organizarea unei noi proceduri de achiziție publică. În consecință, modificarea contractului constituie o modalitate răspândită de a „câștiga” în mod fraudulos mijloace financiare. Iată de ce este necesar de a transparentiza orice modificare la contractele de achiziții publice, inclusiv pentru a monitoriza argumentele autorității contractante de a efectua aceste modificări, precum și dacă au fost respectate condițiile impuse de Legea achizițiilor publice nr.131/2015 (art.76)⁵⁵.

Potrivit informațiilor furnizate, în anul 2020 nu au existat contracte neperformante examinate în ședința grupului de lucru, cu luarea deciziilor în contextul acestora. La fel, se menționează lipsa penalităților aplicate, precum și faptul că au fost adresate 2 sesizări organelor competente.

În procesul de achiziție publică, etapă de monitorizare a executării contractelor de achiziție publică este cea mai vulnerabilă. Responsabilitatea de monitorizare revine grupului de lucru, care are sarcina de a verifica cum sunt executate contractele, dacă sunt realizate obligațiile asumate de către operatorul economic, motivele de neexecutare a acestora. În caz de neîndeplinire a obligațiilor contractuale de către operatorul economic, autoritatea contractantă poate înainta reclamații, aplica sancțiuni operatorului economic, precum și poate solicita Agenției Achiziției Publice includerea operatorului economic în Lista de interdicție (interdicție de participare la achiziții publice pe termen de 3 ani), conform Regulamentului cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție a operatorilor economici⁵⁶.

Autoritățile contractante nu utilizează sau foarte rar utilizează instrumentele legale de care dispun (inclusiv cele care reies din prevederile Codului civil, legislației procesual-civile, altor acte normative) pentru a stopa încălcările operatorilor economici la etapa de executare a contractelor, pentru a-i responsabiliza și obliga să remedieze neconformitățile.

Tabelul 24. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.23

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
23	Încurajarea participării societății în componența grupului de lucru prin crearea unei liste de ONG-uri	23.1	Registrul de evidență al cererilor parvenite de la societatea civilă, întocmit	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		23.2	Numărul cererilor de includere în componența grupului de lucru pentru achiziții din partea societății civile	0		

⁵⁵ Legea privind achizițiile publice nr.131/2015, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113104&lang=ro

⁵⁶ Regulamentul cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție a operatorilor economici (Hotărârea Guvernului nr.1418/2016), disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96901&lang=ro

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
	care vor primi înștiințări la anunțarea achizițiilor și includerea în componența grupului de lucru pentru achiziții a reprezentanților societății civile	23.3	Numărul reprezentanților societății civile incluși în componența grupului de lucru pentru achiziții	0		
		23.4	Numărul procedurilor de achiziții la care au participat reprezentanții societății civile în calitate de membri ai grupului de lucru pentru achiziții	0		

Remarcă: Din analiza Raportului CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020 (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2020)⁵⁷, nu au fost identificate informații referitoare la acești indicatori.

Conducându-ne de informațiile prezentate de către administrația raională Ialoveni, există întocmit un Registru de evidență a cererilor parvenite de la societatea civilă, dar nu există nici o cerere din partea societății civile de a fi incluși în componența grupului de lucru pentru achiziții în anul 2020. Totodată, nici un reprezentant al societății civile nu a fost inclus în componența grupului de lucru pentru achiziții și nu a participat la procedurile de achiziții în calitate de membru ai grupului de lucru pentru achiziții.

Constatăm o situație dezolantă – reprezentanții societății civile nu participă și nu sunt implicați în procesul de achiziții publice la nivel de raion. Desigur, trebuie să remarcăm lipsa activismului civic din partea cetățenilor, fapt ce se răsfrânge și asupra participării în cadrul grupurilor de lucru și procedurilor de achiziții publice.

Totuși, ținem să reamintim, autoritatea contractantă va include obligatoriu în componența grupului de lucru (pentru fiecare procedură de achiziție în parte) reprezentanți ai societății civile, în cazul în care a fost depusă o cerere scrisă în acest sens, fiind emisă o decizie specială (ordin) sau dispoziție, care va fi publicată obligatoriu pe pagina web a autorității contractante și/sau afișată public în cadrul autorității contractante⁵⁸.

Tabelul 25. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.24

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
24	Asigurarea respectării regulilor de evitare a conflictelor de interese pe parcursul aplicării procedurii de atribuire a contractului de achiziții	24.1	Membrii grupului de lucru pentru achiziții, informați și instruiți privind regulile de evitare a conflictelor de interese	Permanent	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		24.2	Declarațiile de confidențialitate și imparțialitate, semnate de către fiecare membru al grupului de lucru la fiecare procedură de achiziție publică	Da		
		24.3	Numărul de încălcări constatate/ Măsurile întreprinse în vederea înlăturării încălcărilor constatate	0/0		

⁵⁷ Raportul CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2020), disponibil la adresa: https://www.cna.md/public/files/Raport_SNIA_sem_I_2020_.pdf

⁵⁸ Regulamentul cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții (Hotărârea Guvernului nr.667/2016), disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92988&lang=ro

Conform descrierii Sumarului celor mai bune și celor mai proaste 10 politici locale și regionale din Republica Moldova, elaborat de către IDIS „Viitorul”, se evidențiază că corupția în achizițiile publice este cea mai gravă problemă a sistemului, iar costurile acesteia se ridică la 20-25% dintr-un contract.⁵⁹ Totodată, în cadrul studiului „Prevenirea corupției și promovarea eticii publice la nivel local și regional în țările Parteneriatului Estic”, este relevat faptul că cea mai răspândită formă de corupție în Moldova, conform experților, este cea de favoritism în achizițiile publice (83%).⁶⁰

În conformitatea cu informațiile relatate de administrația raională, membrii grupului de lucru pentru achiziții au fost permanent informați și instruiți privind regulile de evitare a conflictelor de interese. Însă, nu sunt informații pe pagina web despre numărul persoanelor instruite sau numărul instruirilor organizate pentru membrii grupului de lucru.

În vederea realizării atribuțiilor prevăzute de cadrul normativ, Agenția Achiziții Publice acordă ajutor metodologic și consultații în domeniul achizițiilor publice. În acest scop, sunt desfășurate activități de instruire și activează linia telefonică de consiliere metodologică în domeniul achizițiilor publice (Help Desk). Pentru satisfacerea necesităților de perfecționare continuă, pe parcursul anului 2020 au fost organizate 30 de activități de instruire, dintre care 24 de seminare online, destinate actorilor implicați în acest proces, cu un număr total de 1210 participanți. Seminarele de instruire organizate în mod clasic au fost suspendate în baza Dispoziției nr.1 din 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, din cauza situației create de pandemia de Covid-19, ulterior procesul de instruire fiind reluat cu organizarea instruirilor online. Informația detaliată privind activitățile de instruire este prezentată în tabelul Raportului Agenției Achiziției Publice privind activitatea în domeniul achizițiilor publice, desfășurate în perioada anului 2020 (pag.26-27).⁶¹

Trebuie să subliniem că instruirile privind regulile de evitare a conflictelor de interese reprezintă, de regulă, doar un subiect al sesiunilor de instruire, care se organizează în domeniul achizițiilor publice. Mai rar sunt organizate instruirii tematice pe aspecte ce țin de integritate și prevenirea corupției în achizițiile publice, nefiind identificate astfel de instruirii pe pagina web a Centrului Național Anticorupție și Agenției Achiziții Publice. Din Raportul Agenției Achiziției Publice privind activitatea în domeniul achizițiilor publice desfășurată în perioada anului 2020⁶², constatăm 12 activități de instruire organizate pentru autoritățile contractante, desfășurate în mun. Chișinău (4 seminare petrecute în sediul AAP, restul seminarelor petrecute online), și nici un ciclu de instruirii în raionul Ialoveni.

Administrația raională informează despre faptul că declarațiile de confidențialitate și imparțialitate sunt semnate de către fiecare membru al grupului de lucru la fiecare procedură de achiziție publică. Însă, acestea nu se regăsesc pe pagina web a Consiliului raional.

Potrivit raportului APL Ialoveni, nu au fost constatate încălcări ce țin de conflictele de interese în achiziții publice, respectiv nu au fost întreprinse măsuri pentru înlăturarea încălcărilor. Remarcăm lipsa oricăror date privind conflictele de interese în achizițiile publice pe pagina web a Consiliului raional, cât și în alte surse on-line de informație, inclusiv pagina web a Autorității Naționale de Integritate.

⁵⁹ http://viitorul.org/files/library/Sumar%20rom_1.pdf

⁶⁰ <http://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/preventing-corruption-and-promoting-public-ethics.pdf>

⁶¹ Raportul Agenției Achiziției Publice privind activitatea în domeniul achizițiilor publice desfășurată în perioada anului 2020, disponibil la adresa: https://tender.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_aap_2020.pdf

⁶² Ibidem

Tabelul 26. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.25

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
25	Prevenirea concurenței neloiale în achizițiile publice	25.1	Numărul de participări a membrilor grupului de lucru pentru achiziții, informați la instruiți privind regulile de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziții publice	0	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		25.2	Numărul mediu de operatori economici participanți la o procedură de achiziție publică	6		
		25.3	Numărul procedurilor anulate din lipsa concurenței/ofertelor	2		
		25.4	Numărul contestațiilor depuse privind procedurile de achiziție desfășurate de către APL	3		
		25.5	Numărul de încălcări constatate/ Măsurile întreprinse în vederea înlăturării încălcărilor constatate	0		
		25.6	Numărul sesizărilor depuse de către APL la Agenția Achiziții Publice, Consiliul Concurenței, Centrul Național Anticorupție	1		

În conformitate cu informațiile relatate de administrația raională, nici un membru al grupului de lucru pentru achiziții nu a participat la instruiți privind regulile de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziție publică.

După cum am menționat în prezentul raport, astfel de instruiți tematice nu s-au desfășurat în anul precedent, însă subiectul ce ține de regulile de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziție publică putea fi inclus în sesiunile generale de instruire în domeniul achizițiilor publice, organizate în 2020 de către Agenția Achiziții Publice în mun. Chișinău, la care au avut posibilitatea să participe și membrii grupurilor de lucru din raioane.

Potrivit datelor APL Ialoveni, la o procedură de achiziție publică au participat în mediu 6 operatori economici. Astfel de date nu pot fi verificate din considerentul că administrația raională nu a informat publicul despre achizițiile desfășurate, iar din sistemul electronic MTender nu este posibil de extras toate informațiile privind achizițiile desfășurate de către o autoritate contractantă. Totodată, achizițiile de valoare mică, desfășurate de către Consiliul raional și subdiviziunile sale, nici nu trec prin sistemul electronic MTender.

Din cele relatate de APL Ialoveni, în anul 2020 au fost indicate 2 proceduri anulate din lipsa concurenței/ofertelor, au fost depuse 3 contestații privind procedurile de achiziție desfășurate de către APL, nu au existat încălcări constatate, respectiv nu au fost întreprinse măsuri în vederea înlăturării încălcărilor constatate. APL Ialoveni raportează că a fost depusă o sesizare de către APL la Agenția Achiziții Publice, Consiliul Concurenței, Centrul Național Anticorupție.

Referitor la contestații, notăm că pe pagina web a Agenției Naționale de Soluționarea a Contestațiilor⁶³ au fost identificate următoarele contestații depuse împotriva rezultatelor procedurii de achiziție publică desfășurată de către Consiliul Raional Ialoveni, pentru anul 2020: Vega Total SRL / Primăria satului Horești, raionul Ialoveni 02/874/20; HIPERTEH SRL / Primăria s. Zâmbreni, r-nul Ialoveni 02/381/20 02/388/20; Accent Electronic SA / Consiliul raional Ialoveni, 02/559/18; Vicoliv Grup SRL / CR Ialoveni 02/625/20.⁶⁴

Tabelul 27. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.26

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
26	Instruirea specialiștilor în achiziții publice, a membrilor grupului de lucru pe achiziții din cadrul APL	26.1	Numărul specialiștilor, membrilor grupului de lucru pe achiziții, instruiți	9	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		26.2	Numărul instruirilor de care a beneficiat fiecare specialist în achiziții publice și membru al grupului de lucru	1		

Reieșind din afirmațiile APL Ialoveni, în anul 2020 au fost instruiți 9 specialiști, membri ai grupului de lucru pe achiziții. Numărul instruirilor de care a beneficiat fiecare specialist în achiziții publice și membru al grupului de lucru este indicat „1”, adică a avut loc o instruire.

După cum a fost deja menționat în prezentul raport, aceste informații se dublează cu informațiile din acțiunile precedente din Plan, plus că nu sunt aduse la cunoștința publicului.

Trebuie să remarcăm aici că de regulă beneficiază de instruire specialiștii în achiziții publice din entitățile publice, mai rar sau defel – membrii grupurilor de lucru, care sunt create din funcționari publici, care activează în alte subdiviziuni și au altă specialitate. Astfel, pentru a avea o imagine corectă asupra beneficiarilor de instruire în achiziții publice, trebuie de divizat indicatorii separat pentru specialiștii în achiziții și separat pentru membrii grupului de lucru.

Ca remarcă, notăm că rolul principal în organizarea și desfășurarea instruirilor în achiziții publice îi revine Agenției de Achiziții Publice. Însă, această instituție are capacități reduse de a organiza seminare de instruire la nivel local. Totodată, procesul de instruire nu are un caracter permanent și continuu, cu seminare practice pe subiecte specifice, conform necesităților autorităților contractante, cu echipe de formatori pregătiți și cu continuitate. Mai mult ca atât, lipsește un Program național de instruire în domeniul achizițiilor publice.

⁶³ <https://www.ansc.md/ro/decizii>

⁶⁴ <https://www.ansc.md/ro/content/agenda-sedintelor-publice-de-examinare-contestatiilor-pentru-14-septembrie-2020>

Prioritatea 4. Sporirea calității serviciilor publice printr-un management eficient al resurselor umane

Rezultatele scontate:

1. Proces de recrutare, selectare, angajare și promovare a personalului în funcții publice, organizat cu respectarea principiilor de transparență și integritate asigurat;
2. Agenții publici din cadrul APL și aleșii locali instruiți;
3. Mecanism de evaluare de către cetățeni a calității serviciilor publice prestate, implementat și aplicat periodic.

Tabelul 28. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.27

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
27	Asigurarea angajării și promovării agenților publici pe bază de merit și de integritate profesională	27.1	Numărul de angajați publici, angajați prin concurs sau prin transfer de la alte entități publice	9	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		27.2	Numărul de anunțuri privind lansarea concursurilor de ocupare a funcțiilor publice publicate pe portalul web	9		
		27.3	Numărul cazierelor de integritate solicitate de către entitățile publice la angajare	6		
		27.4	Numărul de contestații depuse împotriva rezultatelor concursurilor organizate	0		
		27.5	Numărul de agenți publici angajați/reconfirmați în funcții ca urmare a verificării conform Legii nr.271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice	0		

Politica de dezvoltare și promovare profesională a resurselor umane în autoritățile administrației publice locale are la bază principiul selectării și angajării cadrelor în serviciu prin concurs, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare pe motiv de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice sau orice altă opinie, origine națională sau socială, precum și alte forme de discriminare.

Reieșind din informațiile prezentate de către APL Ialoveni, în anul 2020 au fost angajați 9 agenți publici, fiind în total publicate pe portalul web 9 anunțuri privind lansarea concursurilor de ocupare a funcțiilor publice.

Este de remarcat că pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni, la rubrica „Consiliul raional”, subrubrica „Funcții vacante” sunt plasate Avizele Consiliului raional, prin care anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor publice vacante. Este indicat scopul general al

funcției, sarcinile de bază, condițiile de participare la concurs, conținutul dosarului de concurs, condițiile de depunere a dosarului, termenul de depunere.⁶⁵

Consiliul raional mai raportează despre 6 caziere de integritate, solicitate de entitățile publice la angajare, despre lipsa contestațiilor depuse împotriva rezultatelor concursurilor organizate, precum și lipsa verificării conform Legii nr.271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice.

Ca **remarcă generală**, subliniem necesitatea administrației raionale de a asigura accesul publicului la toate informațiile ce se referă la selectarea și angajarea cadrelor în serviciu public, inclusiv prin arhivarea acestor informații pe pagina web. În acest sens, publicului urmează să-i fie comunicate numărul și numele candidaților care participă la concursurile de selecție pentru posturile vacante, precum și informațiile din procesele-verbale ale comisiei de selectare a candidaților pentru funcția vacantă, incluzând evaluarea comisiei și clasamentul solicitanților. Analiza nivelului de transparență al APL II în 2020⁶⁶ a arătat pentru Ialoveni, la compartimentul „Resursele umane” – 0%, că nu sunt publicate astfel de informații.⁶⁷

Tabelul 29. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.28

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
28	Asigurarea condițiilor și încurajarea participării în cadrul instruirilor, programelor de dezvoltare profesională pentru agenții publici și aleșii locali (domeniul de specialitate, integritate anticorupție)	28.1	Numărul agenților publici și a aleșilor locali care au beneficiat de programe de dezvoltare profesională	4	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		28.2	Numărul instruirilor, programelor de dezvoltare profesională de care a beneficiat un funcționar public, ales local pe durata unui an	1		

Agenții publici din cadrul autorităților administrației publice centrale și locale se confruntă cu schimbări frecvente ale cadrului normativ, cu necesități noi ale sectorului privat și ale societății civile, cu cerințe față de modernizarea serviciilor publice. Pentru a răspunde la aceste necesități, agenții publici trebuie să fie instruiți și să-și dezvolte permanent potențialul atât personal, cât și profesional.

Potrivit informațiilor furnizate în raportul privind implementarea Planului local anticorupție, un număr de 4 persoane dintre agenții publici și aleșii locali care au beneficiat de programe de dezvoltare profesională au participat la un seminar de instruire și programe de dezvoltare profesională în anul 2020.

Astfel de informații lipsesc de pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni. Tot aici, remarcăm anumite confuzii în raport cu informațiile privind realizarea acțiunilor 9 și 18 din Plan, fiind menționate: la acțiunea 9 – 1 plan anual de instruire, inclusiv de instruire continuă, aprobate în anul 2020, apoi este indicat un curs de instruire în anul 2020, în continuare; la acțiunea 18 sunt indicate 0 persoane instruite și 0 cursuri de instruire.

⁶⁵ <https://il.md/functii-vacante/>

⁶⁶ Clasamentul transparenței raioanelor 2020, disponibil la adresa: <http://localtransparency.viitorul.org/rankings/rRr,iRt,iRf01,iRf02,iRf03,iRf04,iRf05,iRf06,iRf07,iRf08,iRf09/0-r/2020/rRr,desc,1->

⁶⁷ <http://localtransparency.viitorul.org/profile/c30/2020>

Totodată, pe pagina web a Academiei de Administrare Publică sunt publicate Planurile de dezvoltare profesională ale funcționarilor publici la comanda de stat în semestrul I și II al anului 2020⁶⁸, dar nu este indicat numărul funcționarilor publici din fiecare raion și autoritate publică care au fost instruiți. În consecință, nu cunoaștem câți funcționari publici din administrația raionului Ialoveni au participat la astfel de instruiți. Este de menționat că Planurile de dezvoltare profesională ale funcționarilor publici la comanda de stat în semestrul I și II al anului 2020 au fost expediate în adresa autorităților publice centrale (Scrisoarea nr.16-01/180 din 08.09.2020; Scrisoarea nr.16-01/16 din 23.01.2020) și locale (Scrisoarea nr.16-01/179 din 08.09.2020; Scrisoarea nr.16-01/17 din 23.01.2020).⁶⁹

Plus la aceasta, în indicatorul analizat se menționează și despre instruirea aleșilor locali (consilierilor), însă APL Ialoveni nu indică în raport dacă aceștia au fost sau nu instruiți în 2020. Cu siguranță au fost organizate sesiuni de informare la începutul mandatelor (în anii 2015-2016), dar pot fi și anumite instruiți pe parcursul mandatului, la necesitate.

Tabelul 30. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.29

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
29	Evaluarea permanentă a performanțelor personalului	29.1	Comisie de evaluare a personalului, creată	1	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		29.2	Numărul chestionarelor elaborate	27		
		29.3	Numărul evaluărilor efectuate	27		
		29.4	Numărul funcționarilor supuși evaluării	27		

Evaluarea permanentă a performanțelor profesionale individuale are ca scop aprecierea obiectivă a activității personalului, prin compararea gradului de îndeplinire al obiectivelor și criteriilor de evaluare stabilite pentru o anumită perioadă, cu rezultatele obținute în mod efectiv. Totodată, în cadrul procesului de evaluare a performanțelor profesionale individuale, în raportul de evaluare sunt identificate acele segmente și direcții profesionale, în care funcționarul public evaluat necesită formare profesională suplimentară.

Potrivit APL Ialoveni, în anul 2020 a fost creată o Comisie de evaluare a personalului, au fost efectuate 27 de evaluări, fiind supuși evaluării 27 de funcționari publici, fiind elaborate 27 de chestionare. Ca mențiune, pe pagina web oficială lipsește orice informație despre acest subiect.

Informațiile prezentate de către APL Ialoveni din start sunt confuze, deoarece nu este clar la care formă de evaluare a performanțelor se referă acțiunea nr.29. Or, potrivit Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public⁷⁰ și Regulamentului cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărârea Guvernului nr.201/2009)⁷¹, evaluarea performanțelor funcționarului public se efectuează anual, iar rezultatele evaluării se iau în considerare la luarea deciziilor: a) cu

⁶⁸ Planurile de dezvoltare profesională a funcționarilor publici la comanda de stat în semestrul I și II al anului 2020, disponibile la adresa: <http://www.aap.gov.md/ro/article/cursuri-la-comanda-de-stat>

⁶⁹ <http://aap.gov.md/files/ddp/planuri/20/s2/cs/apl.PDF>; <http://aap.gov.md/files/ddp/planuri/20/s1/cs/apl.PDF>

⁷⁰ Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, disponibilă la adresa https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120077&lang=ro

⁷¹ Hotărârea Guvernului nr.201/2009, disponibilă la adresa https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115403&lang=ro

privire la conferirea unui grad de calificare superior; b) cu privire la promovarea într-o funcție publică superioară; c) cu privire la destituirea din funcția publică. În același timp, reieșind din prevederile Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018⁷² și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018⁷³, evaluarea performanțelor personalului are loc trimestrial, iar rezultatele evaluării se iau în considerație la acordarea sporului pentru performanță de către conducerea administrației.

Tabelul 31. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.30

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
30	Instituirea unui mecanism de evidență a reclamațiilor cetățenilor privind calitatea serviciilor publice prestate	30.1	Boxă pentru reclamații instalată în cadrul APL	0	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		30.2	Rubrică pentru reclamații disponibilă pe pagina web a APL	1		
		30.3	Numărul cetățenilor nemulțumiți de calitatea serviciilor publice prestate	0		
		30.4	Numărul problemelor depistate	0		
		30.5	Raport privind evoluția calității serviciilor publice în viziunea cetățenilor/beneficiarilor, elaborat și publicat	0		

Instituirea unui mecanism de evidență a reclamațiilor cetățenilor privind calitatea serviciilor publice prestate contribuie la sporirea nivelului de încredere a celor din urmă față de entitatea publică, precum și la realizarea eficace a procesului de gestionare a riscurilor de corupție.

APL Ialoveni a raportat despre lipsa instalării unei boxe pentru reclamații în cadrul APL. În schimb, a relatat existența unei rubrici pentru reclamații, disponibilă pe pagina web a APL. Restul indicatorilor au fost punctați cu "0".

Pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni lipsește o rubrică destinată reclamațiilor. Este necesar de a menționa că indicatorul „rubrica pentru reclamații pe pagina web” se cuprinde și în acțiunea nr.31 (Pagina web conține un instrument online pentru depunerea plângerilor/reclamațiilor), iar pentru a evita această dublare, propunem unificarea acestora, eventual în acțiunea nr.31, care se referă la elaborarea/îmbunătățirea funcționării paginii web prin plasarea informațiilor exacte, complete și în timp util.

APL Ialoveni raportează că nu au fost cetățeni nemulțumiți de calitatea serviciilor publice prestate, respectiv nu au fost probleme depistate. În consecință, nu a fost elaborat și publicat Raportul privind evoluția calității serviciilor publice în viziunea cetățenilor/beneficiarilor.

⁷² Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018, disponibilă la adresa https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123334&lang=ro

⁷³ Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018, disponibilă la adresa https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122991&lang=ro

Prioritatea 5. Îmbunătățirea comunicării cu cetățenii și transparenței activității APL-urilor

Rezultatele scontate:

1. *Proces decizional transparent și participativ asigurat;*
2. *Accesul la informație și comunicarea cu publicul (mass-media, societatea civilă, cetățenii) îmbunătățite;*
3. *Pagini web elaborate și funcționale, care oferă acces la informații complete, exacte și în timp util;*
4. *Rapoarte de transparență anuale elaborate și publicate.*

Tabelul 32. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.31

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
31	Elaborarea/îmbunătățirea funcționării paginii web prin plasarea informațiilor exacte, complete și în timp util	31.1	Pagina web elaborată, funcțională și actualizată permanent cu informații	Permanenent	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		31.2	Pagina web dispune de:			
			- compartimente privind transparența decizională; consultări publice; servicii publice, achiziții publice, prevenirea corupției;	Da		
			- programul de lucru al APL și subdiviziunile sale, cu indicarea zilelor și orelor de audiență, a funcționarilor responsabili de furnizarea informațiilor, documentelor oficiale;	Da		
			- date despre Consiliul Local, aleșii locali (nume, date de contact, afilierea politică);	Da		
			- un instrument online pentru depunerea plângerilor/reclamațiilor;	Da		
			- proiecte de decizie, materialele aferente, date despre organizarea ședințelor publice etc.	Da		

Cel mai modern și comod instrument de diseminare a datelor publice reprezintă portalul web guvernamental, unde administrația publică locală trebuie să plaseze informații relevante despre activitatea sa. În conformitate cu cele relatate, APL Ialoveni dispune de pagină web oficială, care este funcțională și actualizată permanent cu informații, însă fără un instrument online pentru depunerea plângerilor/reclamațiilor.

Subliniem că pagina web a Consiliului raional Ialoveni este funcțională, actualizată cu informații care interesează publicul larg, însă informațiile publicate sunt într-un format incomod pentru accesare de către cetățeni. Pagina web nu dispune de toate compartimentele necesare, în dependență de domeniile informațiilor cu caracter public, vizibile pe pagina web, pentru a fi ușor accesabile (consultări publice, servicii publice etc.). Plus la aceasta, nu există un compartiment dedicat special domeniul corupției și măsurilor de prevenire, nici modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate (un număr raional de telefon anticorupție, e-mail confidențial, boxă etc.), alte informații utile și necesare unui angajat pentru a dezvălui ilegalitățile din cadrul entităților publice.

La indicatorul 31.2, autoritatea locală indică că pagina web dispune de: compartimente privind transparența decizională; consultări publice; servicii publice, achiziții publice, prevenirea corupției. Este de menționat că pe pagina web, din cele enumerate, există doar compartimentele privind transparența decizională și achiziții publice, însă acestea nu sunt completate.

În consecință, pe web lipsesc un șir de informații, menționate deja în prezentul raport, referitoare la achizițiile publice (în mod special cele de mică valoare), referitor la integritate și prevenirea corupției (registre, proceduri, regulamente, statistici, rapoarte etc.). La fel, lipsesc informații sau sunt publicate informații cu nerespectarea cadrului legal care privește transparența procesului decizional (vor fi menționate mai detaliat în analiza acțiunii nr.32).

Este de apreciat, în special, informațiile plasate pe pagina web a Consiliului Raional al Tinerilor Ialoveni⁷⁴. Acest compartiment al paginii web a Consiliului raional este permanent completat cu informații privind identificarea necesităților și provocărilor cu care se confruntă tinerii din localitățile raionului Ialoveni. Este de menționat că pe pagina web a Consiliului raional, la rubrica „Tineret” este plasat Planul de Acțiune pentru Dezvoltarea Politicilor de Tineret în Raionul Ialoveni pentru anul 2020,⁷⁵ precum și raportarea activităților desfășurate pe parcursul anului 2020, conform Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și Planului de acțiuni privind implementarea acesteia.⁷⁶

Raportul cuprinde un șir de compartimente bine aranjate, care conțin un șir de informații pentru tineret. Este lăudabilă activitatea specialiștilor din domeniul tineretului a Consiliului raional Ialoveni, care reflectă toate acțiunile de tineret pe rețelele de socializare și în ziarele locale. Din analiza paginii web oficiale, toate evenimentele, acțiunile de tineret raionale și cele din localitățile raionului se plasează pentru informarea și consultarea tinerilor pe rețelele de socializare și pe pagina web a Consiliului Raional Ialoveni www.il.md, www.fondultinerilor.md, www.ecorazeni.wordpress.com, <http://il.md/tineret-si-sport/>, <http://alternativa.org.md/contact/>.

⁷⁴ <https://il.md/tineret/>

⁷⁵ <https://il.md/wp-content/uploads/2020/02/PlanTineretIaloveni2020.pdf>

⁷⁶ <https://il.md/wp-content/uploads/2021/02/2020FormularRaportareSNDST2020.pdf>

Tabelul 33. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.32

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
32	Organizarea și publicarea informațiilor privind ședințele/consultările publice pentru proiecte de decizie	32.1	Numărul anunțurilor privind ședințele/consultările publice ce urmează a fi organizate	2	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		32.2	Numărul consultărilor publice organizate	0		
		32.3	Numărul participanților la consultările publice	0		
		32.4	Numărul recomandărilor primite din partea participanților la proiectele de decizii	0		
		32.5	Numărul recomandărilor acceptate	0		
		32.6	Sinteza recomandărilor la fiecare proiect de decizie, consultat, publicat pe pagina web a APL	0		

Potrivit APL Ialoveni, în anul 2020 au fost 2 anunțuri privind ședințele/consultările publice ce urmează a fi organizate. De facto, acest indicator este unul confuz și eronat. Este necesar de făcut distincție între anunțul privind convocarea ședințelor Consiliului raional și anunțul privind consultările publice ce urmează a fi organizate.

Administrația publică raională are obligația de a aduce la cunoștința cetățenilor anunțul despre desfășurarea ședinței publice (cu cel puțin 10 zile înaintea ședințelor ordinare și cu cel puțin trei zile înaintea celor extraordinare), care trebuie să includă obligatoriu data, ora, locul desfășurării ședinței și ordinea de zi a acesteia⁷⁷. Cetățenii trebuie informați permanent în timp util despre următoarea ședință a autorităților publice și trebuie să le fie comunicată agenda subiectelor ce vor fi examinate la ședință.

Din analiza paginii web, constatăm publicarea anunțurilor de convocare a ședinței Consiliului raional, care s-a convocat de 7 ori în ședințe pe parcursul anului 2020: ședința ordinară din 27.02.2020; ședința ordinară din 28.05.2020; ședința ordinară din 09.06.2020; ședința din 26.08.2020; ședința din 15.10.2020; ședința din 03.12.2020; ședința din 24.12.2020.⁷⁸

Totodată, administrația publică raională are obligația de organiza consultări publice pentru proiectele de decizii, cu plasarea anunțului privind organizarea consultărilor publice pe pagina web, însoțit de proiectul deciziei și materialele aferente acestuia (note informative comprehensive, studii analitice, analize ex-ante, tabele de concordanță cu legislația comunitară, alte materiale care au stat la baza elaborării proiectului de decizie etc.)⁷⁹. Anunțul privind organizarea consultărilor publice și materialele aferente sunt făcute publice

⁷⁷ Legea privind administrația publică locală nr.436/2006 (art.45), disponibilă la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116762&lang=ro

⁷⁸ <https://il.md/decizii-aprobate-ale-cr/>

⁷⁹ Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018, disponibilă la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106638&lang=ro

Hotărârea Guvernului nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

Hotărârea Guvernului nr.188/2012 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103186&lang=ro

cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de definitivarea proiectului de decizie, care va include obligatoriu: a) argumentarea necesității de a adopta decizia; b) data plasării anunțului; c) termenul-limită de prezentare a recomandărilor; d) modalitatea în care părțile interesate pot avea acces la proiectul de decizie; e) modalitatea consultărilor publice; f) modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; g) numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării. Termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice.

Din analiza paginii web a Consiliului raional Ialoveni, la compartimentul „Anunțuri” sunt publicate un șir de anunțuri cu diferite tematici⁸⁰. Ca mențiune, notăm că textul anunțurilor privind ședințele/consultările publice ce urmează a fi organizate nu corespunde cerințelor legale menționate mai sus și lipsesc anunțurile pentru consultarea proiectelor ce urmau a fi examinate la ședințele Consiliului raional în anul 2020.

Administrația raională raportează lipsa desfășurării consultărilor publice în anul 2020, a participării cetățenilor, a recepționării și acceptării recomandărilor, precum și a publicării pe pagina web a APL a sintezelor cu privire la recomandări. Probabil, neîndeplinirea acestor acțiuni este cauzată de situația epidemiologică de COVID-19 din țară, precum și de situația de urgență instituită în țară în perioada pentru care se face raportarea.

Cu toate acestea, este de menționat că, potrivit dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, din cauza situației create de pandemia de Covid-19, procesul de activitate al autorităților urmează a fi organizat în regim online. Astfel, neîndeplinirea acțiunilor de către Consiliul raional Ialoveni nu este o scuză.

În primul rând, pentru ca procesul consultărilor să fie unul eficient și să corespundă cadrului legal, APL Ialoveni trebuia să publice anunțul de consultări publice organizate în regim online, cu indicarea în anunț a informațiilor importante pentru publicul interesat: termenul-limită de prezentare a recomandărilor; modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării; alte informații relevante.

În rândul doi, APL Ialoveni nu a utilizat așa modalități de consultări publice, utilizate pe larg de către autoritățile publice, precum dezbaterile publice și audierile publice.

În rândul trei, APL Ialoveni nu utilizează informarea direcționată a părților interesate despre examinarea proiectelor de decizii care le poate afecta. Informarea direcționată a părților interesate se poate realiza prin mai multe modalități: e-mail, rețele sociale, instrumente electronice, poștă, inclusiv elaborarea și actualizarea unei liste a părților interesate. Aceste părți interesate trebuie să fie identificate de către APL pentru a asigura posibilitatea participării acestora la procesul decizional. Spre exemplu, în cazul inițiativelor care au impact asupra activității de întreprinzător, APL în mod obligatoriu trebuie să informeze și să se consulte cu asociațiile de business, asociațiile patronale și profesionale, reprezentanți ai sectorului privat, alte părți interesate.

În rândul patru, trebuie să subliniem faptul că anunțurile și proiectele de decizii trebuie plasate pe pagina web cu respectarea termenului de 10 zile lucrătoare, necesare de

⁸⁰ Anunțuri, consultări publice, disponibile la adresa: <https://il.md/category/noutati/>; <https://il.md/decizii-aprobate-ale-cr/>

acordat pentru consultările publice⁸¹ cetățenilor pentru a se implica în acest proces și a înainta recomandări.

În rândul cinci, participarea publică, deși este esențială în cadrul unei democrații, nu este întotdeauna ușor de realizat. De multe ori este necesară voință politică, perseverență și o anumită dispoziție necesară educării, atât a autorităților, cât și a cetățenilor, pe tema responsabilităților ce le revin într-o democrație. Inactivitatea cetățenilor și slaba participare cetățenească este un fenomen destul de întâlnit la nivelul întregii țări. Acest lucru nu se datorează legislației (care permite și încurajează participarea publică), ci faptului că oamenii nu își cunosc drepturile pe care le au în relația cu autoritățile publice, iar o mare parte a personalului din autorități nu este conștient de obligațiile care îi revin pentru a asigura implicarea cetățeanului în actul decizional.

Tabelul 34. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.33

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
33	Crearea unor grupuri consultative de lucru, permanente sau ad-hoc, care participă la elaborarea proiectelor de decizie	33.1	Numărul grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc care participă în procesul decizional	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		33.2	Numărul întrunirilor/ședințelor grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc	0		
		33.3	Numărul deciziilor adoptate cu consultarea grupurilor și numărul total de decizii adoptate	0		

Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2008 prevede expres, că autoritățile publice au obligația să instituționalizeze mecanismele de cooperare și de parteneriat cu societatea⁸², iar Hotărârea Guvernului nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional⁸³ prevede instituirea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc.

Consiliile consultative și grupurile de lucru reprezintă unele dintre cele mai eficiente forme de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societate. Utilizarea acestor mecanisme instituționalizate în procesul decizional permite discutarea și analiza subiectelor concrete, care fac obiectul unei decizii publice, aflate pe agenda autorității publice. Aceste consilii/grupuri, formate din reprezentanți ai diverșilor actori interesați și ai administrației publice, au rolul de a identifica cele mai bune soluții pentru obiectul unui proiect de decizie și să evalueze impactul normelor ce urmează a fi adoptate.

Din analiza paginii web a Consiliului raional Ialoveni nu au fost identificate informații privind existența unor astfel de consilii consultative și grupuri de lucru, care participă la procesul decizional.

⁸¹ Anunțuri, consultări publice, disponibile la adresa: <https://il.md/category/noutati/>; <https://il.md/decizii-aprobate-ale-cr/>

⁸² Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018 (art.7 lit.c)), disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106638&lang=ro

⁸³ Hotărârea Guvernului nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional (pct.23 subpct.2), disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

Tabelul 35. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.34

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
34	Asigurarea respectării transparenței în procesul decizional	34.1	Rapoarte anuale privind transparența în procesul decizional, publicate pe pagina web a entității	1	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		34.2	Stabilirea unor indicatori calitativi privind transparența în procesul decizional	1		

Desfășurarea activității autorităților publice în mod transparent, responsabil în raport cu cetățenii și cu implicarea acestora, asigurând crearea posibilităților de participare a cetățenilor, asociațiilor și a altor părți interesate la procesul decizional din cadrul autorității publice, reprezintă una dintre laturile inteligibile ale unei societăți integre.

APL Ialoveni indică că a fost publicat pe pagina web un Raport anual privind transparența în procesul decizional. În rezultatul analizei paginii web, precum și a deciziilor aprobate de către Consiliul raional, nu am constatat aprobarea și publicarea Raportului privind transparența în procesul decizional în Consiliul Raional Ialoveni pentru anul 2020.

Deși APL Ialoveni raportează despre elaborarea și stabilirea unor indicatori calitativi privind transparența în procesul decizional, nu au fost identificate confirmări pe pagina web la cele relatate de entitatea publică.

Tabelul 36. Nivelul și termenul de realizare a acțiunii nr.35

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
35	Plasarea informației privind ajutorul social, plasat pe pagina web a autorității, panouri informative, în mass-media locală si regională	35.1	Numărul informațiilor privind ajutorul social plasat pe pagina web a autorității, panouri informative, mass-media locală și regională	25 (Informații plasate pe panouri info în toate primăriile)	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare

APL Ialoveni raportează că informațiile despre ajutoarele sociale sunt plasate pe pagina web a autorității, panouri informative, în mass-media locală și regională, astfel fiind indicată cifra 25. De asemenea, este specificat faptul că informația privind ajutorul social este plasată pe panourile informative din toate primăriile.

Subliniem că nu cunoaștem dacă astfel de informații au fost plasate pe panoul informativ sau în mass-media locală și regională. În rezultatul analizei paginii web, nu au fost identificate informații care să corespundă indicatorului din acțiunea nr.35. La compartimentul „Direcția Generală Asistență Socială și Protecție a Familiei” a Consiliului raional Ialoveni sunt indicate doar informații pentru solicitanții de locuințe sociale din raionul Ialoveni. Pe web pagina Direcției Asistență Socială Ialoveni <http://daspf.il.md/> sunt publicate informații cu ce se ocupă DASPF și pentru cine, serviciile oferite, datele de contact etc. Serviciul de asistență socială comunitară este un serviciu creat pe lângă structura teritorială de asistență socială din subordinea Consiliului raional, în conformitate

cu legislația. Serviciul de asistență socială comunitară are drept scop prestarea asistenței sociale la nivel de comunitate pentru prevenirea și depășirea situațiilor de dificultate la nivel de comunitate. Obiectivele serviciului de asistență socială comunitară constau în: identificarea persoanelor în situație de dificultate și facilitarea accesului acestora la prestații și servicii sociale; susținerea și mobilizarea comunității în vederea prevenirii și soluționării situațiilor de dificultate.

Cât privește compartimentul „Informații utile”, care conține următoarele subcompartimente: Strategii; Plan de activitate; Rapoarte; Formulare de cereri; Alte acte – acestea nu sunt completate. De asemenea, compartimentul „Prestații”, care conține următoarele subcompartimente: Tutela/Adopția; Ajutor social; Eliberarea taloanelor de călătorie (...), Acordarea compensațiilor pentru călătorie (...), Eliberarea taloanelor de tratament balneo-sanatorial – acestea nu sunt completate.

Este important de a înțelege că printre domeniile proprii de activitate pentru autoritățile publice locale este dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile vulnerabile, precum și monitorizarea calității serviciilor sociale. În prestarea serviciilor sociale, administrația publică locală trebuie să se bazeze pe principiul de accesibilitate, care prevede asigurarea accesului persoanelor/famiiliilor defavorizate la toate tipurile de servicii, prin informarea populației despre serviciile sociale existente, precum și adaptarea lor la necesitățile beneficiarilor.

Plasarea pe pagina web a autorității, panouri informative, în mass-media locală și regională a informațiilor privind ajutorul social facilitează accesibilitatea informațiilor de interes pentru publicul larg, atât timp cât sistemul de asistență socială este unul redistributiv, necontributiv – bugetul este asigurat din taxele percepute de la populație și nu din contribuțiile individuale de tip asiguratoriu, iar ajutoarele nu sunt acordate în funcție de eventualele contribuții individuale și de mărimea acestora, ci în funcție de necesitățile de existență.

În acest sens, administrația raionului Ialoveni urmează să aducă la cunoștință pe pagina web informații depline privind programele de asistență socială adoptate, informații despre serviciile sociale existente și furnizate de către unitatea administrativ-teritorială, cu descrierea acestor servicii, indicarea beneficiarilor, condițiilor și modalitatea de aplicare pentru persoanele/famiiliile social-vulnerabile. La fel, paginile web trebuie să conțină informații referitoare la instituțiile de asistență socială înființate de unitatea administrativ-teritorială, în cazul în care sunt astfel de instituții la nivel raional.

III. Constatări și concluzii de bază ale monitorizării alternative

Constatări și concluzii cantitative

1. Rezultatele monitorizării implementării a celor 35 de acțiuni, grupate în 5 priorități, din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 al Consiliului raional Ialoveni, aprobat prin decizia Consiliului raional nr.03/02 din 10 mai 2018, efectuate în baza metodologiei prestabilite de către CNA și a informațiilor raportate de către Consiliul raional Ialoveni, atestă că 11 acțiuni sunt realizate (35%), 17 acțiuni sunt parțial realizate (49%) și 7 acțiuni nu sunt realizate (16%).
2. În ceea ce privește monitorizarea respectării termenelor de implementare a acțiunilor prevăzute în Planul local de acțiuni anticorupție al raionului Ialoveni, efectuate în baza metodologiei prestabilite de către CNA și a informațiilor raportate de către Consiliul raional Ialoveni, rezultatele arată că 34 (96%) de acțiuni sunt în desfășurare, o acțiune este cu termenul de implementare respectat / acțiune în desfășurare, o acțiune este cu termenul de implementare depășit.
3. În baza datelor sintetizate și prezentate în figurile de mai jos, constatăm că progresul privind implementarea Planului local de acțiuni anticorupție al raionului Ialoveni este unul bun.

Figura 1. Implementarea acțiunilor

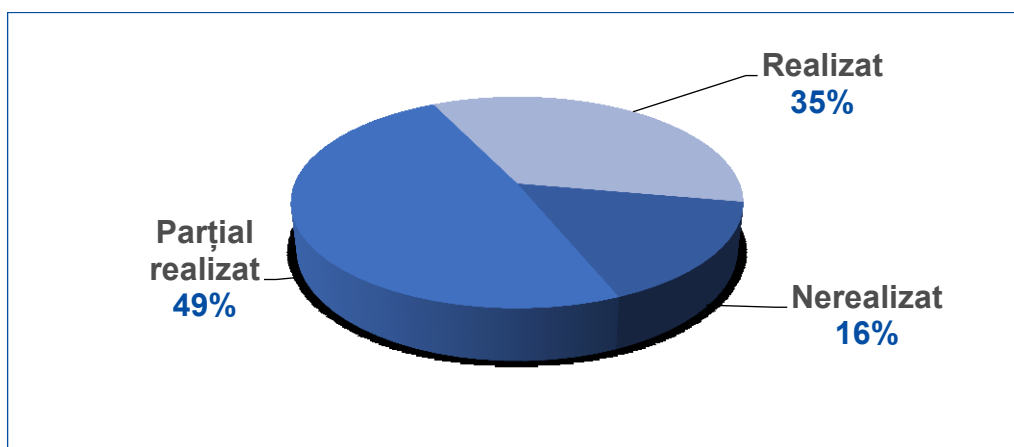
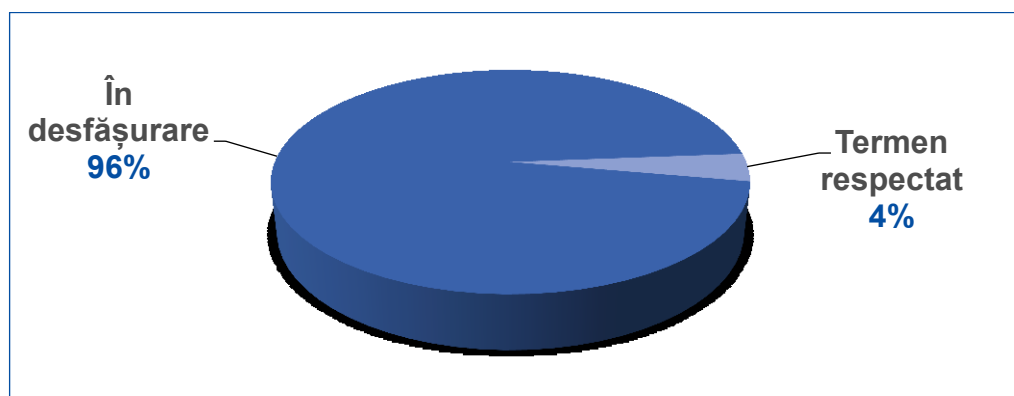

Figura 2. Respectarea termenelor

Constatări și concluzii generale

1. Administrația locală joacă un rol esențial pentru bunăstarea cetățenilor, furnizarea de servicii și asigurarea primului punct de contact între oameni și administrația publică. Aproximarea de cetățeni poate contribui la responsabilizarea autorităților și serviciilor publice, îmbunătățind viețile oamenilor și încrederea acestora în instituțiile locale. Cu toate acestea, caracteristicile care fac autoritățile publice locale și regionale atât de importante pentru cetățeni pot, de asemenea, să le facă mai predispuse la corupție.
2. Deși Planul local (raional) anticorupție pentru anii 2018-2020 este plasat pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni, mulți nu cunosc despre existența și prevederile acestui plan. La fel, nu toți dintre noii consilieri raionali cunosc despre acțiunile cuprinse în acest Plan și despre implementarea acestora.
3. Monitorizarea și raportarea implementării Planului raional anticorupție reprezintă un efort suplimentar și cumul de atribuții pentru persoana responsabilă din administrația raională (Serviciul Administrație Publică), mai ales în contextul lipsei de personal și funcții vacante existente, neatractivitatea funcției publice la nivel local, motivarea financiară insuficientă a acestor funcții.
4. Consiliul raional Ialoveni a plasat pe pagina web Planul local anticorupție, precum și raportul privind implementarea acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anul 2020. De remarcat, că Raportul privind implementarea acțiunilor din Planul local anticorupție pentru anul 2020 privind progresele înregistrate în implementarea acțiunilor cuprinse în Planul raional anticorupție a fost transmis către Secretariatul grupurilor de monitorizare din cadrul Centrului Național Anticorupție. În consecință, evaluarea progresului în implementarea Planului raional anticorupție a fost efectuată în baza informațiilor prezentate de către CR Ialoveni către CNA, către IDIS „Viitorul” și în baza informațiilor publice disponibile.

Totodată, atragem atenția că potrivit metodologiei, Consiliul raional Ialoveni urma să elaboreze și să plaseze pe pagina web, precum și să remită către CNA, rapoarte de monitorizare privind implementarea Planurilor locale anticorupție pentru anii 2018-2020, pentru semestrul I și semestrul II al anului 2020. Din informațiile prezentate, constatăm că CR Ialoveni a elaborat Raportul de monitorizare anual – 2020.

Este de menționat că pe pagina web a Consiliului raional lipsesc mai multe informații despre acțiunile realizate și indicatorii atinși, indicați expres în raportul de implementare. Astfel, lipsește confirmarea celor raportate de către administrația raională. În pofida acestor deficiențe, trebuie să remarcăm deschiderea administrației raionale la solicitările IDIS „Viitorul” și oferirea informațiilor solicitate.

5. Multe dintre cifrele raportate sunt confuze, se contrazic între ele, nu corespund realității, însă acestea sunt luate în calcul la stabilirea calificativului și, implicit, influențează rezultatele evaluării unei acțiuni. Cu siguranță, aceste inexactități se datorează lipsei unor date și informații, numărului impunător de informații care necesită a fi colectate, cumulului de funcții și eforturile suplimentare nestimulate ale personalului responsabil de colectarea și raportarea datelor, lipsei cunoștințelor despre toate aspectele de integritate și prevenire a corupției indicate în Plan, dar și lacunelor și deficiențelor Planului local anticorupție.

6. În raportul privind implementarea Planului local anticorupție lipsesc explicațiile, cauzele și nu sunt menționate obstacolele care împiedică realizarea acțiunilor și nu sunt prezentate soluțiile pentru depășirea acestora.
7. În raportul privind implementarea Planului local anticorupție, indicatorii din acțiuni au fost completați unificat pentru toate entitățile publice responsabile ca o cifră generală, fapt ce creează adesea neclarități, dar și nu prezintă real starea de fapt a lucrurilor.
8. În ce privește metodologia de evaluare, notăm că este dificil și chiar irelevant să apreciezi nivelul de realizare al unei acțiuni din Plan în contextul în care o acțiune are multipli și diferiți, după natura lor, indicatori de progres, iar aceștia din urmă fie sunt realizați, fie nerealizați sau parțial sunt realizați de către entitatea publică. Metodologia de calcul al nivelului de realizare a tuturor indicatorilor pentru a obține nivelul de realizare a acțiunii nu arată situația reală privind implementarea acțiunilor stabilite în Planul local anticorupție. Plus la aceasta, rezultatele și calificativele sunt denaturate în cazul în care cifrele raportate nu corespund realității, dar acestea se iau în calcul, fără a fi verificate în nici un fel de către Centrul Național Anticorupție.
9. Planul raional anticorupție, care reia în mare parte modelul agreat al Planului local anticorupție, cuprinde un șir de lacune și deficiențe. Aici am putea nota lipsa clarității și confuzia referitoare la responsabilii nemijlociți de realizarea mai multor acțiuni din Plan, fie neincluderea în unele acțiuni a unor entități publice responsabile. Un șir de indicatori se dublează, fiind cuprinși în mai multe acțiuni din Planul raional anticorupție, fapt ce creează confuzie la raportare. Plus la aceasta, unii indicatori nu-și au locul în Plan, fiind mai degrabă competența altor autorități publice să țină evidența acestora și să raporteze publicului larg, inclusiv Secretariatului grupurilor de monitorizare din cadrul Centrului Național Anticorupție.
10. Planul raional anticorupție stabilește un număr mare de registre în evidența entităților publice, fapt ce creează dificultăți și eforturi suplimentare, confuzii pentru autoritățile publice responsabile, dar și pentru subiecții declarării. Această problemă ține mai mult de cadrul normativ, care a instituit aceste registre ca instrumente pentru cultivarea integrității instituționale. Plus la aceasta, registrele respective au devenit o formalitate birocratică, nefiind utilizate și completate corespunzător, diminuând rolul lor și eficiența lor.
11. Per general, în Planul raional anticorupție, dar și în conformitate cu cadrul legal, sunt prevăzute foarte multe responsabilități în domeniul integrității, asigurării climatului de integritate, ținerea și completarea registrelor, examinarea cazurilor lipsite de integritate, fiind necesară existența unei persoane responsabile în entitatea publică, care să se ocupe de toate aceste aspecte. Este un domeniu specific și dificil, pe care nu toți îl cunosc, iar autoritățile publice locale, de regulă, nu au așa persoane.
12. Raportarea unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea privind implementarea planurilor locale anticorupție este mai mult o formalitate, fiind indicate, de facto, date statistice, fără a produce impactul scontat, fapt susținut și de rezultatele chestionării locuitorilor din raion. Prin simpla enumerare a actelor adoptate sau registrelor, care reprezintă în esență și o obligație prevăzută de lege, fie prin indicarea lipsei oricăror cazuri de corupție, altor acțiuni ilegale, nu semnifică că este asigurat climatul de integritate, responsabilitatea, transparența și rezistența la riscurile de corupție ale agenților publici din cadrul autorităților administrației publice raionale și aleșilor locali. Pe de altă parte, analiza și prelucrarea acestor informații din rapoarte de către Centrul Național Anticorupție este în mare parte doar o

sistematizare a acestor informații și prezentare de date statistice la nivel de țară, fără a verifica aceste informații, fără a face o analiză a impactului măsurilor întreprinse la nivel raional, dar și fără a înainta entităților publice rapoarte anumite recomandări pentru sporirea eficienței.

- 13.** La nivel conceptual, eficiența Planurilor raionale anticorupție este redusă fără implicarea și includerea responsabilităților în materie de integritate pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi, similare cu cele pentru nivelul doi. Înțelegem că acest exercițiu este unul extrem de dificil din mai multe cauze, precum: lipsa capacităților de monitorizare a planurilor locale anticorupție ale orașelor/municipiilor, satelor/comunelor; imposibilitatea impunerii unor astfel de planuri pentru autoritățile publice locale în virtutea principiului de autonomie locală etc. Însă, tot acest sistem de monitorizare a integrității în administrațiile publice locale rămâne a fi unul incomplet, iar axarea monitorizării doar pe nivelul doi nu rezolvă problemele referitoare la integritate de la nivel local.

Constatări și concluzii detaliate

Prioritatea nr.1 (Integritatea instituțională)

- 1.** Autoritățile publice locale nu aduc la cunoștința publicului informații referitor la consolidarea integrității instituționale și măsurile anticorupție realizate, deși în rapoartele privind implementarea Planului local anticorupție sunt menționate mai multe realizări în acest domeniu. În principal, notăm lipsa unor astfel de informații, precum:
 - activitatea comisiilor de evaluare și evidență a cadourilor;
 - registrele de evidență (a cadourilor, a riscurilor etc.);
 - regulamentele sau alte informații referitoare la denunțarea manifestărilor de corupție;
 - procedurile și modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate, inclusiv informații privind protejarea acestora de eventuale abuzuri și răzbunări.
- 2.** Pentru unele acțiuni există diferențe referitoare la subiecții responsabili indicați în Plan și subiecții menționați în rapoartele semestriale. Plus la aceasta, la toate acțiunile sunt incluși, la general, responsabilii de implementare. În unele acțiuni, nu sunt incluși în lista responsabililor și alți subiecți importanți, precum șefii instituțiilor publice subordonate Consiliului Raional sau chiar și consilierii raionali.
- 3.** Unele responsabilități din Plan sunt dificil de realizat și reprezintă o povară în plus pentru administrația raională, în contextul în care informațiile necesare sunt deținute de către Autoritatea Națională de Integritate, care le poate furniza Centrului Național Anticorupție. Aceste informații se referă la:
 - numărul agenților publici care au depus declarațiile de avere și interese personale;
 - numărul actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate cu privire la conflictele de interese.
- 4.** Declararea cadourilor rămâne a fi un instrument anticorupție cu caracter formal la nivel local. În afară de faptul că nu este utilizat, nu există un control al aplicării acestui instrument, dar nici nu există interes din partea societății (inclusiv cunoștințe) de a solicita administrației raionale utilizarea instrumentului dat și publicarea informațiilor referitoare la cadourile declarate.

5. Lipsesc informații, dar și cunoștințe referitoare la ce reprezintă influențele necorespunzătoare, obligațiile agenților publici de denunțare a acestor influențe, importanța acestor măsuri pentru cultivarea integrității instituționale.
6. În Plan lipsesc informații referitoare la „Numărul avertizorilor de integritate supuși protecției”. Totodată, administrația raională nu aduce la cunoștința publicului procedurile și modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate, alte informații utile și necesare unui angajat pentru a dezvălui ilegalitățile din cadrul entității publice, inclusiv informații privind protejarea acestora de eventuale abuzuri și răzbunări.
7. În pofida declarării instruirilor pe subiecte tangente cu prevenirea corupției și asigurarea climatului de integritate în entitățile publice locale, nu există relatări publice despre organizarea unor astfel de instruiți și participarea funcționarilor publici la aceste instruiți.
8. Administrația raională a instituit o unitate de audit, însă nu a reușit să angajeze până în prezent o persoană auditor.

Prioritatea nr.2 (Patrimoniul public local)

9. Lipsesc informații pe pagina web despre înregistrarea, evaluarea și gestionarea bunurilor imobile din patrimoniul public raional, iar datele prezentate de către administrația raională nu redau exact situația reală. Nu sunt publicate pe web informațiile privind desfășurarea și rezultatele licitațiilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public raional. Deși panoul informativ este o modalitate de publicare prevăzută de lege, aceasta nu asigură deplin informarea unui cerc larg al publicului despre cum sunt gestionate bunurile imobile raionale.
10. Unii indicatori și chiar denumirea unor acțiuni, care se referă la gestionarea patrimoniului public local, se dublează între ei, fapt ce creează confuzii, dar și efort suplimentar la raportarea realizărilor și măsurilor întreprinse.
11. Administrația raională la Ialoveni aduce la cunoștința publicului informații generale despre proiectele derulate cu asistență din fonduri externe, însă omite să informeze despre rezultatele și performanța proiectelor realizate, cu evaluarea obiectivelor atinse, sustenabilitatea proiectului, alte informații despre performanțele acestora.
12. Administrația raională raportează că nu au avut loc cursuri de instruire în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public. Pe pagina web nu există informații. Cu toate acestea, este de menționat că potrivit dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, din cauza situației create de pandemia de Covid-19, procesul de activitate a autorităților a fost organizat în regim online. Astfel, APL Ialoveni putea organiza instruiți în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public, în regim online.

Prioritatea nr.3 (Achizițiile publice)

13. Administrația raională a indicat că bugetul raional a fost consultat înainte de aprobare, însă pe pagina web a Consiliului raional Ialoveni nu este plasat nici un anunț privind organizarea consultărilor publice ale proiectului bugetului raional Ialoveni pentru anul 2021, care trebuia să cuprindă astfel de informații necesare pentru cetățeni, precum: a) argumentarea necesității de a adopta decizia; b) data plasării anunțului; c) termenul-limită de prezentare a recomandărilor; d) modalitatea în care părțile

interesate pot avea acces la proiectul de decizie; e) modalitatea consultărilor publice; f) modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; g) numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării.

Este de menționat că publicul trebuia să aibă 10 zile lucrătoare prevăzute de cadrul normativ pentru a veni cu recomandări.

- 14.** Potrivit informațiilor furnizate în raportul privind implementarea Planului local anticorupție și în rezultatul analizei pagini web a Consiliului raional Ialoveni, menționăm că Planul anual de achiziții publice a fost publicat pe pagina web oficială. Din raportul APL Ialoveni, reiese că în anul 2020 au fost desfășurate 14 achiziții conform Planului de achiziții. Informații despre rezultatele acestor achiziții publice, desfășurate în anul 2020 sunt prezentate în Darea de Seama_Achizitii_2020.
- 15.** Notăm transparența redusă a informațiilor privind executarea contractelor de achiziție și a acordurilor adiționale pe pagina web, iar rapoartele de monitorizare trimestriale/semestriale și anuale nu sunt aduse la cunoștința publicului, nu sunt publicate pe pagina web. La fel, Administrația raională nu publică pe web Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică.
- 16.** În Plan au fost omiși câțiva indicatori importanți care ar spori nivelul de transparență al achizițiilor publice, precum publicarea rezultatelor achizițiilor publice de valoare mică și publicarea anunțurilor de participare la achizițiile publice desfășurate prin licitații publice, cererea ofertelor de prețuri, alte modalități.
- 17.** Spre regret, autoritățile contractante nu utilizează sau foarte rar utilizează instrumentele legale de care dispun (inclusiv cele care reies din prevederile Codului civil, legislației procesual-civile, altor acte normative) pentru a stopa încălcările operatorilor economici la etapa de executare a contractelor, pentru a-i responsabiliza să remedieze neconformitățile (reclamații, sancțiuni, solicitarea Agenției Achiziției Publice privind includerea operatorului economic în Lista de interdicție).
- 18.** Trebuie să remarcăm că există întocmit un Registru de evidență al cererilor parvenite de la societatea civilă, dar nu există nici o cerere din partea societății civile de a fi inclusă în componența grupului de lucru pentru achiziții în anul 2020. Totodată, nici un reprezentant al societății civile nu a fost inclus în componența grupului de lucru pentru achiziții și nu a participat la procedurile de achiziții în calitate de membru al grupului de lucru pentru achiziții.
- 19.** În unele acțiuni se dublează indicatorii care se referă la instruirea specialiștilor și membrilor grupului de lucru pentru achiziții. Acest fapt a dus și la diferențe și contradicții între informațiile raportate de administrația raională referitoare la instruirile în achiziții.
- 20.** Potrivit Planului local anticorupție, subdiviziunile Consiliului raional și instituțiile subordonate Consiliului raional nu sunt incluse ca subiecți responsabili de realizarea mai multor acțiuni în domeniul achizițiilor publice, deși acestea, în calitate de autorități contractante, au efectuat mai multe achiziții publice cu sume impunătoare de bani publici.

Prioritatea nr.4 (Serviciile publice și resursele umane)

- 21.** Sunt confuze informațiile despre angajările în autoritățile publice raionale și privind numărul instruirilor, programelor de dezvoltare profesională de care a beneficiat un funcționar public. Plus la aceasta, nu există informații despre instruirea consilierilor raionali.
- 22.** Informațiile privind evaluarea permanentă a performanțelor personalului din start sunt confuze, deoarece nu este clar la care formă de evaluare a performanțelor se referă – la evaluarea anuală potrivit Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și Regulamentului cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărârea Guvernului nr.201/2009) sau la evaluarea trimestrială potrivit Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018.
- 23.** Constatăm o dublare a indicatorului ce privește existența unei rubrici web pentru reclamații în acțiunile nr.30 și nr.31 din Plan.

Prioritatea nr.5 (Transparența activității APL)

- 24.** Pagina web a Consiliului raional Ialoveni este funcțională, actualizată cu informații, însă nu toate informațiile publice sunt aduse la cunoștința cetățenilor. Atragem atenția că informațiile publicate sunt într-un format incomod pentru accesare de către publicul larg. Pagina web nu dispune de toate compartimentele necesare, în dependență de domeniile informațiilor cu caracter public, inclusiv nu există un compartiment dedicat special domeniul corupției și măsurilor de prevenire. Nu sunt instituite/asigurate funcționării liniile telefonice anticorupție. Informațiile nu sunt expuse în compartimente separate ce vizează în mod special „consultări publice”, „rapoarte” etc. Accesarea informațiilor este una foarte dificilă; de exemplu, la compartimentul „Noutăți” sunt publicate informații cu diferite tematici, care în vederea respectării principiului clarității și transparenței, trebuie să fie sistematizate în compartimente separate.
- 25.** Mulți cetățenii ai raionului nu cunosc despre faptul existenței unei pagini web a Consiliului raional Ialoveni, în calitate de instrument de reflectare a activității autorităților publice raionale și de diseminare a informațiilor publice utile cetățenilor. Tineretul este informat din pagina Facebook a Consiliului Raional Ialoveni, care este una activă și conține un spectru larg de notificări.

Sunt de apreciat în special informațiile plasate pe pagina web a Consiliului Raional al Tinerilor Ialoveni, precum și pagina Facebook a Consiliului Raional. Acest compartiment al paginii web a Consiliului raional este permanent completat cu informații privind identificarea necesităților și provocărilor cu care se confruntă tinerii din localitățile raionului Ialoveni.

- 26.** În ce privește indicatorul „numărul anunțurilor privind ședințele/consultările publice ce urmează a fi organizate”, acesta este unul confuz pentru entitatea publică raportoare. De facto, sunt 2 indicatori distincți, care se referă pe de o parte la anunțul privind convocarea ședințelor Consiliului raional, iar pe de altă parte – la anunțul privind consultările publice ce urmează a fi organizate. Toate aceste anunțuri sunt publicate de rând cu alte informații la compartimentul „Noutăți”.

- 27.** În rezultatul analizei paginii web, constatăm că administrația publică raională nu a realizat obligația de a aduce la cunoștință cetățenilor anunțul despre desfășurarea ședinței publice (cu cel puțin 10 zile înaintea ședințelor ordinare și cu cel puțin 3 zile înaintea celor extraordinare). În ce privește anunțurile privind organizarea consultărilor publice, acestea nu au fost identificate. Plus la aceasta, anunțurile sunt plasate dispersat la compartimentul „Noutăți”, fapt ce creează confuzii și anumite dificultăți în identificarea informației.
- 28.** Administrația raională raportează lipsa desfășurării consultărilor publice în anul 2020, a participării cetățenilor, a recepționării și acceptării recomandărilor, precum și a publicării pe pagina web a APL a sintezelor cu privire la recomandări. Reieșind din situația pandemică din țară, procesul de activitate urma să fie organizat în regim online. În discuțiile cu reprezentanții administrației raionului Ialoveni și societatea civilă, ambele părți au menționat despre neparticiparea cetățenilor în procesul decizional, fiind pasată de la o parte la alta responsabilitatea pentru această stare a lucrurilor. Părțile trebuie să înțeleagă că inactivitatea cetățenilor și slaba participare cetățenească se datorează faptului că oamenii nu își cunosc drepturile pe care le au în relația cu autoritățile publice, inclusiv sunt descurajați de a interacționa cu autoritățile publice locale. Pe de altă parte, o mare parte a personalului din autorități nu este conștient de obligațiile care îi revin pentru a asigura implicarea cetățeanului în actul decizional.
- 29.** Cu referire la grupurile de lucru permanente sau ad-hoc pentru consultarea proiectelor de decizii, atenționăm că urmează a se avea în vedere crearea unor mecanisme instituționalizate de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societatea civilă. Din analiza paginii web a Consiliului raional nu au fost identificate informații privind existența unor astfel de consilii consultative și grupuri de lucru, care participă la procesul decizional.
- 30.** Administrația raională nu publică pe pagina web informațiile despre serviciile sociale oferite de către autoritățile publice raionale, fapt ce reduce din accesibilitatea persoanelor/familiilor defavorizate la toate tipurile de servicii sociale existente la nivel de raion.

IV. Propuneri și recomandări

Recomandări generale

1. Informarea consilierilor raionali despre Planul local (raional) anticorupție pentru anii 2018-2020 și implementarea acestuia, care prin interacțiunea lor cu cetățenii și alegătorii va impulsiona nivelul de cunoaștere al acestui document de către publicul larg
2. Se impune completarea paginii web cu informații privind implementarea Planului local anticorupție (acțiunile realizate și indicatorii atinși) pentru toți anii de referință.
3. Eforturi sporite pentru implicarea și participarea publicului în procesul decizional
4. Informarea publicului la toate etapele procesului decizional, inclusiv și prin publicarea deciziilor adoptate și al materialelor adiționale
5. Consultarea obligatorie a proiectelor de decizii cu impact
6. Analiza recomandărilor parvenite în urma consultărilor
7. Crearea consiliilor consultative care participă în procesul decizional
8. Publicarea sau indicarea link-urilor documentelor privind achizițiile publice
9. Publicarea contractelor de achiziții pe pagina web
10. Publicarea anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor cu patrimoniul APL și rezultatele acestor licitații
11. Consultarea obligatorie a proiectului bugetului, cu implicarea publicului și la etapele de planificare bugetară
12. Publicarea proiectului bugetului, cu o descriere și justificare a tuturor elementelor de venituri și cheltuieli ale bugetului
13. Transparența informațiilor ce se referă la selectarea și angajarea cadrelor în serviciu public
14. Elaborarea și implementarea instrumentelor de integritate prevăzute de cadrul normativ național
15. Transparența serviciilor sociale, a ajutoarelor materiale
16. Transparența rezultatelor financiare ale ÎM fondate de către APL
17. Informațiile privind implementarea Planului local anticorupție necesită a fi ordonate pe pagina web pentru a fi ușor accesibile și identificate de către cetățeni. Ca opțiune, sugerăm publicarea informației unificate referitoare la integritate și anticorupție (Prioritatea nr.1 din Plan) într-o singură rubrică pe pagina web, crearea rubricii destinate patrimoniului public și publicarea informațiilor la acest subiect (Prioritatea nr.3 din Plan), și crearea rubricii cu informații ce țin de serviciile sociale și resursele

umane (Prioritatea nr.4 din Plan). În privința transparenței achizițiilor (Prioritatea nr.2 din Plan) și a procesului decizional (Prioritatea nr.5 din Plan), este necesar de completat rubricile existente cu informații despre acțiunile și indicatorii realizați.

18. În rapoartele privind implementarea Planului local anticorupție este necesar de a insera o rubrică suplimentară, în care entitatea publică raportoare va fi responsabilă de indicarea argumentelor, cauzelor și obstacolelor care împiedică realizarea acțiunilor și indicatorilor din Plan, cu prezentarea soluțiilor pentru depășirea acestora.
19. În rapoartele privind implementarea Planului local anticorupție, indicatorii din acțiuni trebuie completați și prezentați în raport în mod separat pentru fiecare entitate publică responsabilă, dar nu ca o cifră generală per indicator pentru toate entitățile.
20. Pentru facilitarea analizei și prelucrării informațiilor prezentate în rapoartele privind implementarea Planului local anticorupție, inclusiv pentru sporirea calității și corectitudinii informațiilor prezentate, entitatea raportoare urmează să indice în raport adresa către informația pe web și link-ul web (cu condiția ca raportul să fie transmis într-un format care să permită accesarea link-ului).
21. Pentru efortul depus de către persoanele din administrația raională responsabile de monitorizarea și raportarea privind implementarea Planului raional anticorupție, trebuie de identificat instrumente de motivare și stimulare suplimentare, inclusiv acordarea sporului pentru performanță de către conducerea administrației, prevăzut de Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.
22. Examinarea de către entitățile publice a posibilității instituirii unei funcții specifice de coordonator/ofițer de colectarea informațiilor, monitorizarea realizării acțiunilor ce au tangență cu integritatea și prevenirea corupției, elaborarea și prezentarea rapoartelor privind implementarea Planului raional anticorupție, alte responsabilități. În cazul în care se optează pentru o persoană din statele de personal, care are alte atribuții funcționale, se impune completarea fișei de post a personalului respectiv și participarea periodică la instruirii organizate de Centrul Național Anticorupție, precum și beneficierea de suportul și consilierea permanentă din partea CNA.
23. Este oportun de a modifica cadrul normativ în domeniul politicilor anticorupție pentru a unifica multitudinea de registre gestionate de entitățile publice în calitate de instrumente pentru cultivarea integrității instituționale.
24. Pentru a nu transforma în formalitate raportarea unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea privind implementarea planurilor locale anticorupție, Centrul Național Anticorupție are responsabilitatea de a efectua o analiză mai aprofundată a acestor rapoarte, cu verificarea informațiilor prezentate, efectuarea analizei impactului măsurilor întreprinse la nivel raional, iar în final cu înaintarea entităților publice raportoare a anumitor recomandări pentru atingerea obiectivelor trasate de Planurile locale anticorupție.
25. Considerăm oportună regândirea construcției Planurilor locale anticorupție și metodologia de evaluare pentru a avea opțiunea de stabilire a nivelului de realizare a fiecărui indicator în parte. Plus, se impune modificarea modalității de evaluare pentru unii indicatori, or, nu este relevant să fie apreciat cu calificativul „nerealizat” o acțiune cu caracter permanent, în privința căreia nu există niciun indicator cantitativ realizat

(exemplu: nu au fost raportate/soluționate sesizări către Autoritatea Națională de Integritate, acte de constatare emise în ce privește cazurile de conflicte de interese).

- 26.** Sugerăm schimbarea perioadei de raportare pentru autoritățile responsabile de implementarea planurilor locale de acțiuni anticorupție, de la semestrială la raportarea anuală (așa, precum a prezentat Consiliul raional Ialoveni) și expedierea rapoartelor de monitorizare până la sfârșitul lunii ianuarie a anului următor Secretariatului grupurilor de monitorizare din cadrul Centrului Național Anticorupție.
- 27.** Din punct de vedere conceptual, Hotărârea Guvernului nr.676/2017 privind aprobarea mecanismului de elaborare și coordonare a planurilor sectoriale și locale de acțiuni anticorupție pentru anii 2018-2020 trebuie să instituie responsabilități în materie de integritate și pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi, similare cu cele pentru nivelul doi. Eventual, după revizuirea acestui act normativ, ar fi oportun de indicat cel puțin și pentru municipii și orașe să elaboreze și să aprobe planuri anticorupție locale conform structurii-tip din Hotărârea Guvernului.
- 28.** După 3 ani de implementare a acestui instrument anticorupție în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, este necesar de efectuat o evaluare a impactului Planurilor raionale anticorupție, a tuturor dificultăților de realizare a acestora și raportare din partea entităților publice, dar și evaluarea oportunității continuării acestui instrument sau schimbarea cu unul mai eficient, fără sporirea și dublarea responsabilităților autorităților publice locale.

Recomandări detaliate

RECOMANDAREA		NR. ACȚIUNII DIN PLAN
1	Publicarea pe web a informațiilor despre cazurile de incompatibilitate și încălcare a regimului conflictelor de interese din anul precedent și cum au fost soluționate aceste cazuri	Acțiunea 1 – 3
2	Excluderea responsabilității de ținere a evidenței declarațiilor de avere și interese personale, deoarece informațiile privind numărul declarațiilor depuse pe fiecare raion și entitate publică pot fi furnizate Centrului Național Anticorupție de către Autoritatea Națională de Integritate	Acțiunea 2
3	Excluderea responsabilității de monitorizare a numărului actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate cu privire la conflictele de interese întrucât aceste informații sunt deținute și pot fi furnizate nemijlocit de către Autoritatea Națională de Integritate	Acțiunea 3
4	Publicarea informațiilor despre activitatea comisiilor de evaluare și evidență a cadourilor și registrele de evidență al cadourilor, inclusiv din instituțiile publice subordonate Consiliului raional	Acțiunea 4
5	Publicarea procedurilor și modalităților de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate, inclusiv informațiilor privind protejarea acestora de eventuale abuzuri și răzbunări	Acțiunea 6
6	Publicarea pe pagina web a Registrelor riscurilor, care includ și riscurile de corupție	Acțiunea 11

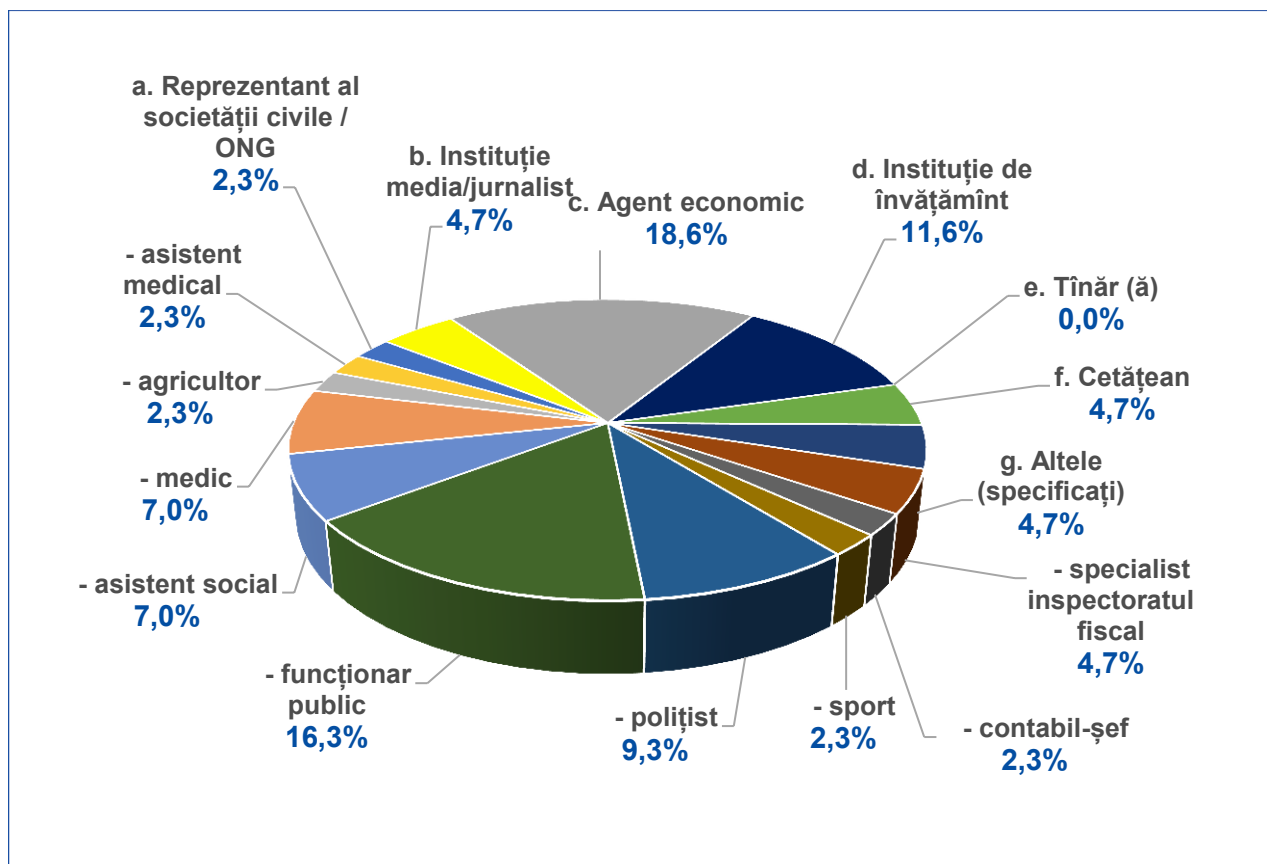
	RECOMANDAREA	NR. ACȚIUNII DIN PLAN
7	Organizarea instruirilor și participarea funcționarilor la instruirii pe subiecte tangente cu prevenirea corupției și asigurarea climatului de integritate în entitățile publice locale (influențe necorespunzătoare, norme de etică și deontologice etc.)	Acțiunea 1 – 11
8	Continuarea eforturilor și întreprinderea acțiunilor pentru suplinirea funcției vacante de specialist auditor în cadrul entității publice	Acțiunea 12
9	Indicarea expresă în denumirea acțiunii că aceasta se referă la bunurile imobile	Acțiunea 13
10	Excluderea indicatorului „Planurile anuale de achiziții publice ale entității publice, publicate pe pagina web oficială” din acțiunea 13, deoarece un astfel de indicator se cuprinde în acțiunea 19 din Plan	Acțiunea 13, 19
11	Indicarea pentru toate entitățile publice a numărului exact al bunurilor din patrimoniul public local înregistrate și evaluate	Acțiunea 13
12	Publicarea pe pagina web a informațiilor despre bunurile imobile din patrimoniul public înregistrate, evaluate și gestionate de către APL	Acțiunea 13
13	Publicarea pe web a informațiilor privind desfășurarea și rezultatele licitațiilor de vânzare/ locațiune/ arendă a bunurilor patrimoniului public raional	Acțiunea 13 – 14
14	Modificarea denumirii acțiunii „asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public”	Acțiunea 13
15	Excluderea indicatorului „Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice publicată”	Acțiunea 13
16	Publicarea informațiilor (rapoartelor) despre rezultatele și performanța proiectelor de asistență realizate din fonduri externe, cu evaluarea obiectivelor atinse, sustenabilitatea proiectului, alte informații despre performanțele acestora	Acțiunea 13
17	Publicarea Regulamentului intern de gestionare a patrimoniului public local	Acțiunea 15
18	Organizarea instruirilor agenților publici în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public și publicarea informațiilor despre instruirile desfășurate	Acțiunea 18
19	Respectarea procesului de consultări publice ale proiectului bugetului raional, cu publicarea obligatorie a anunțului privind organizarea consultărilor publice, care trebuia să cuprindă toate informațiile prevăzute de cadrul normativ, necesare pentru cetățeni, cu acordarea timpului suficient pentru a veni cu recomandări (cel puțin 10 zile lucrătoare)	Acțiunea 19
20	Publicarea pe web a informațiilor privind achizițiile publice, de la etapa de planificare până la etapa de executare a contractelor de achiziții și raportare a executării, inclusiv să cuprindă informații privind achizițiile publice de valoare mică	Acțiunea 19 – 22

RECOMANDAREA		NR. ACȚIUNII DIN PLAN
21	Inserarea unor indicatori separați referitor la: a) publicarea pe web a procedurilor și rezultatelor achizițiilor publice de valoare mică; c) publicarea pe web a anunțurilor de participare la achizițiile publice desfășurate prin licitații publice, cererea ofertelor de prețuri, alte modalități	Acțiunea 20
22	Elaborarea și publicarea pe web a rapoartelor trimestriale/semestriale și anuale de executare a contractelor de achiziție publică; la fel, publicarea pe web a Dărilor de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică	Acțiunea 20, 22
23	Publicarea pe web a ordinului intern privind activitatea Grupului de lucru în achiziții publice, cu specificarea comprehensivă a drepturilor și responsabilităților fiecărui membru	Acțiunea 21
24	Publicarea pe web a informațiilor referitoare la modificările la contractele de achiziții publice	Acțiunea 22
25	Utilizarea instrumentelor legale pentru a stopa încălcările operatorilor economici la etapa de executare a contractelor pentru a-i responsabiliza și obliga să remedieze neconformitățile (reclamații, sancțiuni, solicitarea Agenției Achiziției Publice, includerea operatorului economic în Lista de interdicție)	Acțiunea 22
26	Încurajarea, facilitarea și invitarea reprezentanților societății civile de a participa și implica în procesul de achiziții publice la nivel de raion, inclusiv la etapa de monitorizare a executării contractelor de achiziții	Acțiunea 23
27	Excluderea indicatorilor care se referă la instruire din acțiunile nr.24-25 și inserarea lor în acțiunea nr.26 din Plan	Acțiunea 24 – 26
28	Depunerea eforturilor sporite din partea entităților publice de a organiza, fie de a solicita instruiri pentru specialiștii și membrii Grupurilor de lucru în achiziții de la Agenția Achiziții Publice, alte autorități publice (Centrul Național Anticorupție, Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor, Ministerul Finanțelor), inclusiv de la ONG-urile care oferă astfel de instruirii	Acțiunea 24 – 26
29	Este necesar de divizat ambii indicatori ai acțiunii separat pentru specialiștii în achiziții și separat pentru membrii Grupului de lucru	Acțiunea 24 – 26
30	Asigurarea accesului publicului la toate informațiile ce se referă la selectarea și angajarea cadrelor în serviciul public, inclusiv prin arhivarea acestor informații pe pagina web (numărul și numele candidaților ce participă la concursurile de selecție pentru posturile vacante, informațiile din procesele-verbale ale comisiei de selectare a candidaților pentru funcția vacantă, incluzând evaluarea comisiei și clasamentul solicitanților)	Acțiunea 27
31	Publicarea pe web a informațiilor privind instruirile și programele de dezvoltare profesională de care au beneficiat funcționarii publici	Acțiunea 28
32	Asigurarea instruirilor pentru aleșii locali nu doar la începutul mandatului, dar și pe perioada acestuia, inclusiv prin intermediul ONG-urilor care desfășoară astfel de instruirii	Acțiunea 28

RECOMANDAREA		NR. ACȚIUNII DIN PLAN
33	Specificarea expresă în acțiune și în indicatorii de progres la care formă de evaluare a performanțelor personalului acestea se referă (evaluarea potrivit legii nr.158/2008 Hotărârea Guvernului nr.201/2009 (anexa nr.10) sau evaluarea potrivit Legii nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018); eventual, de divizat indicatorii pentru fiecare tip de evaluare a performanțelor	Acțiunea 29
34	Publicarea pe web a informațiilor privind evaluarea permanentă a performanțelor personalului	Acțiunea 29
35	Excluderea indicatorului de la acțiunea nr.30 „rubrica pentru reclamații pe pagina web”, care deja se cuprinde în indicatorul din acțiunea nr.31 „pagina web conține un instrument online pentru depunerea plângerilor/reclamațiilor”	Acțiunea 30 – 31
36	Modernizarea paginii web a Consiliului raional Ialoveni și actualizarea permanentă cu informații publice necesare cetățenilor, ușor accesibilă de către utilizatori; includerea unui compartiment dedicat special domeniului corupției și măsurilor de prevenire, raportării practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate (un număr raional de telefon anticorupție, e-mail confidențial, boxă etc.), alte informații utile și necesare unui angajat pentru a dezvălui ilegalitățile din cadrul entităților publice.	Acțiunea 31
37	Divizarea indicatorului „numărul anunțurilor privind ședințele/consultările publice ce urmează a fi organizate” în 2 indicatori distincți: „numărul anunțurilor privind convocarea ședințelor” și „numărul anunțurilor privind consultările publice ce urmează a fi organizate”	Acțiunea 32
38	Publicarea pe web a anunțurilor privind convocarea ședințelor Consiliului raional și a anunțurilor privind organizarea consultărilor publice, care trebuie să conțină toate elementele cerute de actele normative, inclusiv respectarea termenului necesar pentru consultări	Acțiunea 32
39	Depunerea eforturilor de către entitățile publice pentru a asigura implicarea cetățeanului în actul decizional, prin utilizarea mai multor metode și instrumente, inclusiv prin informarea direcționată a părților interesate despre examinarea proiectelor de decizii care le pot afecta (prin e-mail, rețele sociale, instrumente electronice, poștă, inclusiv elaborarea și actualizarea unei liste a părților interesate)	Acțiunea 32
40	Instituirea și utilizarea Consiliilor consultative și Grupurilor de lucru (permanente sau ad-hoc) în calitate de forme eficiente de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societate	Acțiunea 33
41	Administrația raionului Ialoveni urmează să aducă la cunoștință pe pagina web informații depline privind programele de asistență socială adoptate, instituțiile de asistență socială înființate, informații despre serviciile sociale furnizate de către unitatea administrativ-teritorială și modalitatea de aplicare pentru un potențial beneficiar	Acțiunea 35

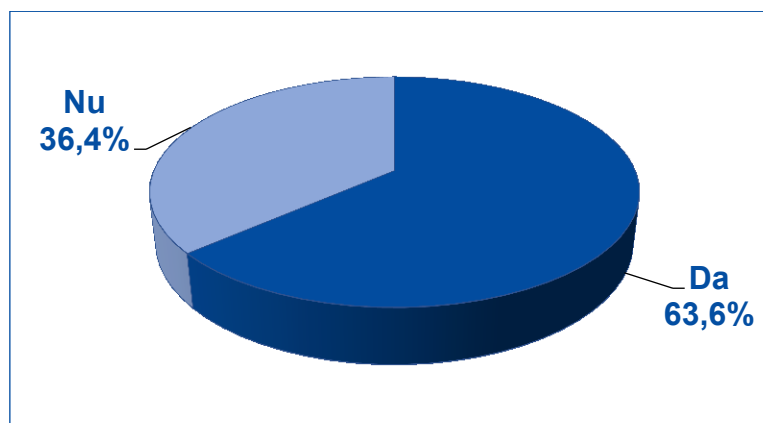
Anexa nr.1. Percepția cetățenilor din raionul Ialoveni privind nivelul de corupție și impactul acțiunilor anticorupție

Figura A.1. Răspundeți la acest chestionar în calitate de: ...

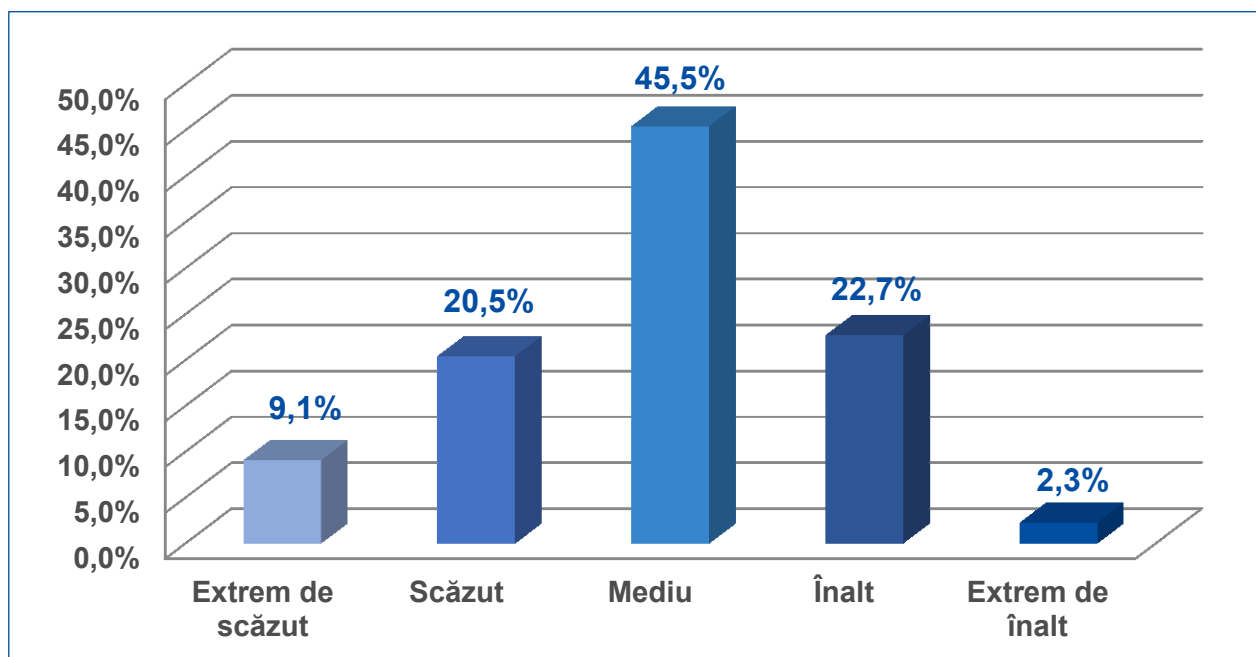
Numărul persoanelor chestionate – 43

Figura A.2. Cunoașteți despre existența Planului raional anticorupție și acțiunile cuprinse în acest Plan?

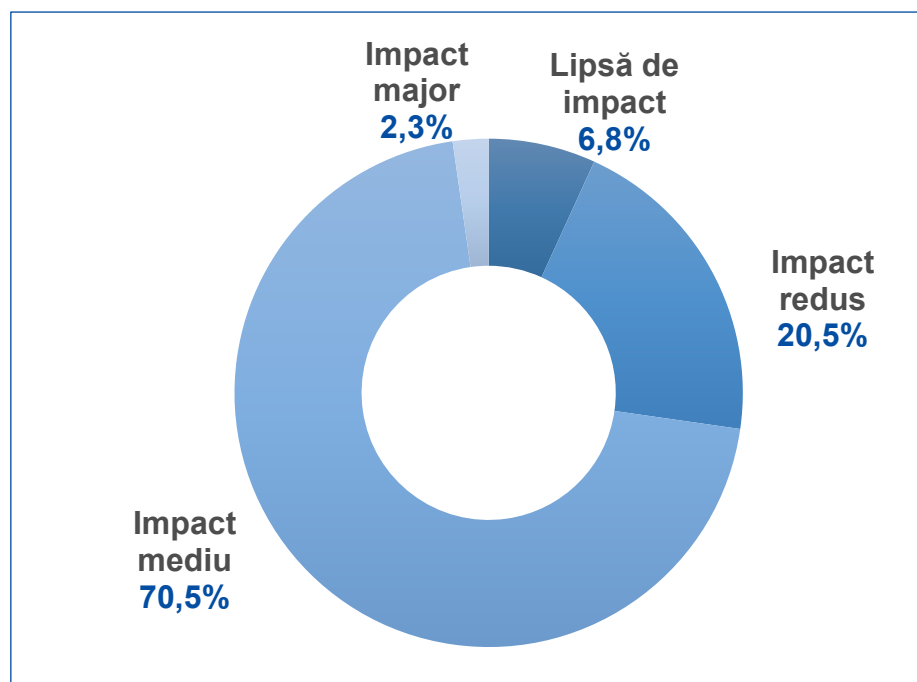
Numărul persoanelor chestionate – 44

Figura A.3. Cum apreciați capacitățile autorităților publice raionale în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității profesionale a funcționarilor publici?

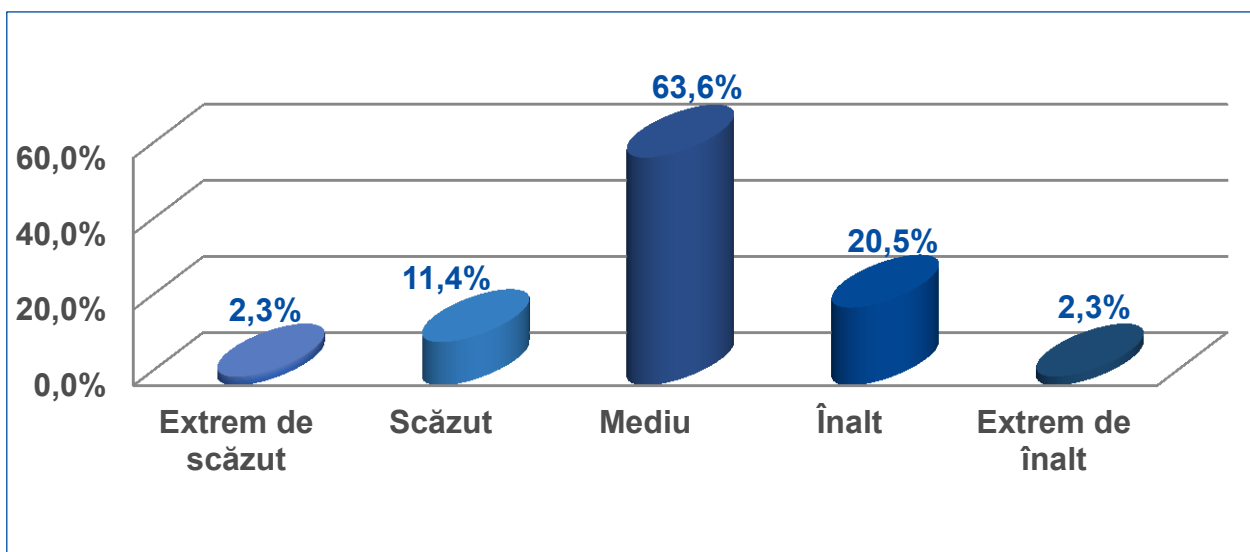
Numărul persoanelor chestionate – 44

Figura A.4. Cum apreciați impactul acțiunilor și măsurilor întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?

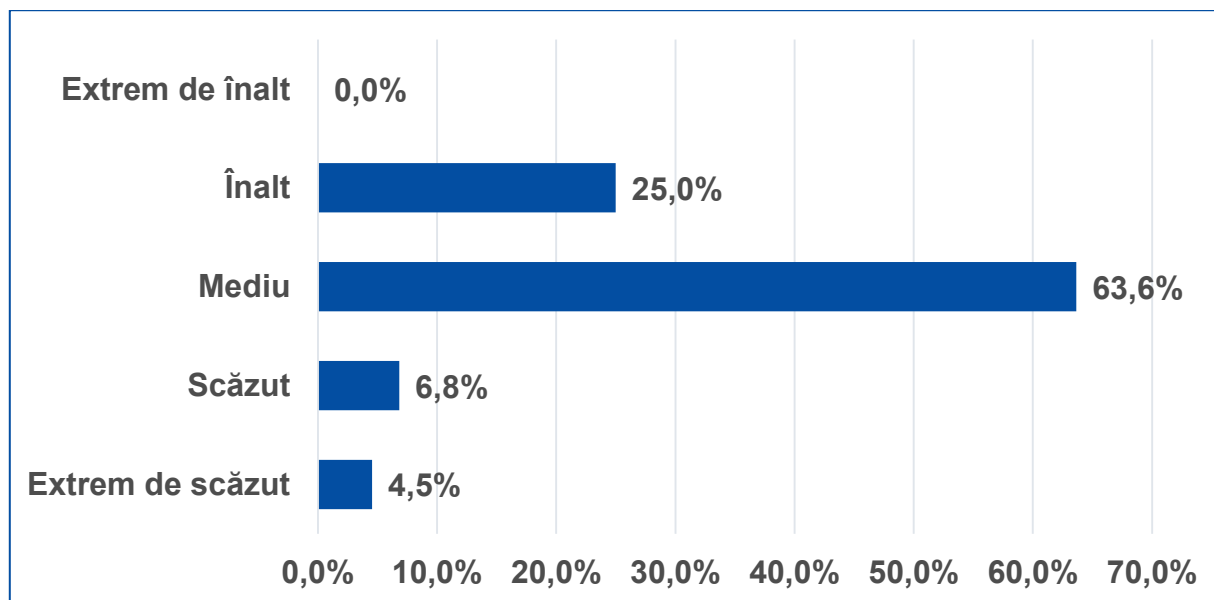
Numărul persoanelor chestionate – 44

Figura A.5. Cum apreciați integritatea funcționarilor publici și a aleșilor raionali?

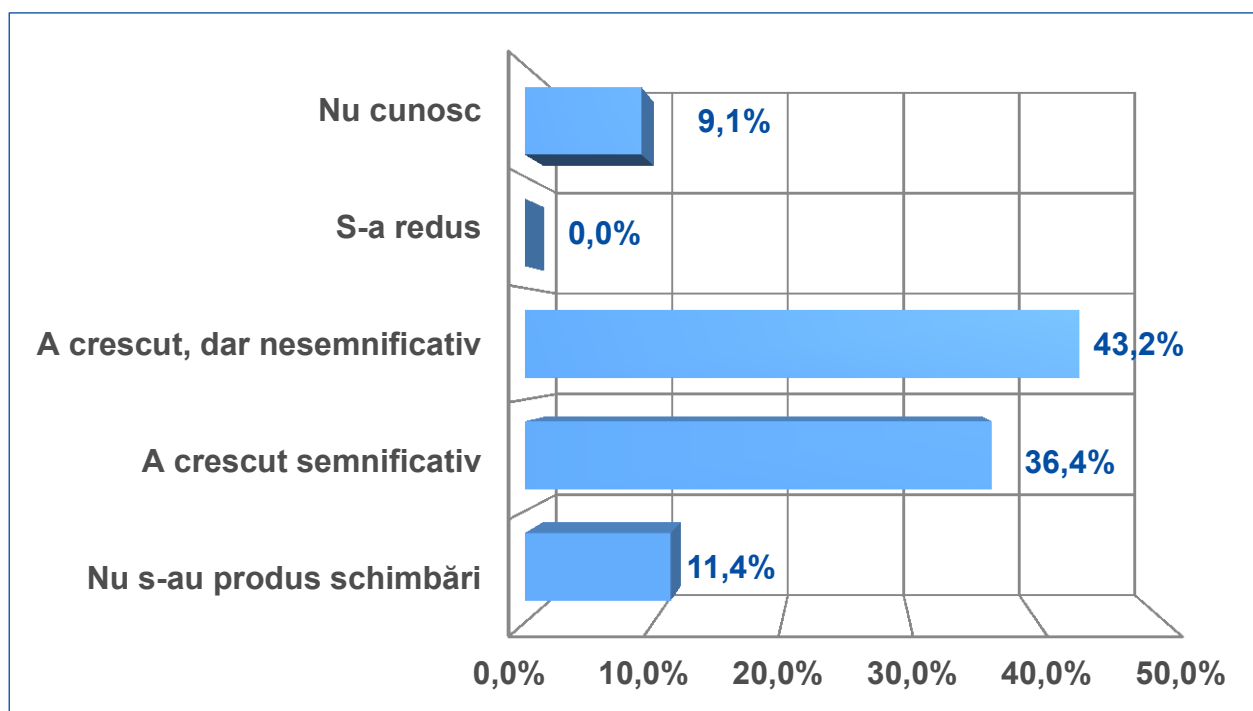
Numărul persoanelor chestionate – 44

Figura A.6. Cum apreciați capacitățile/ profesionalismul/ cunoștințele funcționarilor publici și a aleșilor raionali?

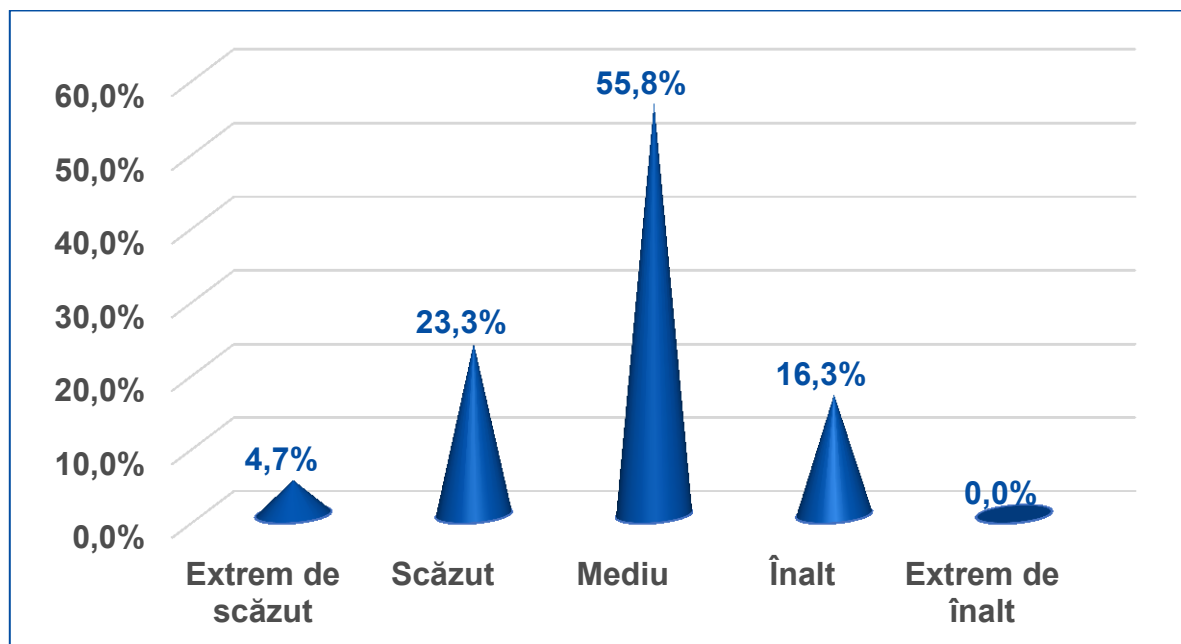
Numărul persoanelor chestionate – 44

Figura A.7. Cum apreciați evoluția transparenței și a accesului la informații publice în anul 2020?

Numărul persoanelor chestionate – 44

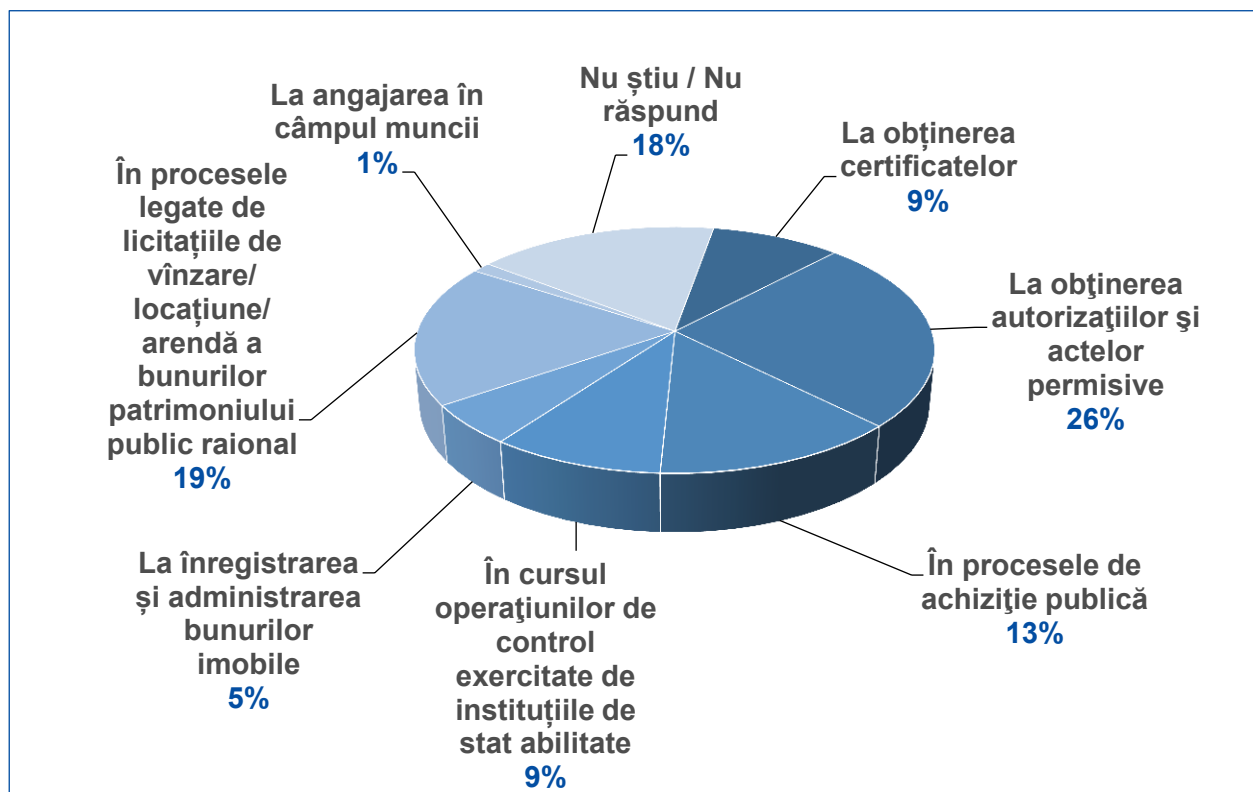
Figura A.8. La ce nivel apreciați practicile de corupție în autoritățile și instituțiile publice raionale?

Numărul persoanelor chestionate – 43

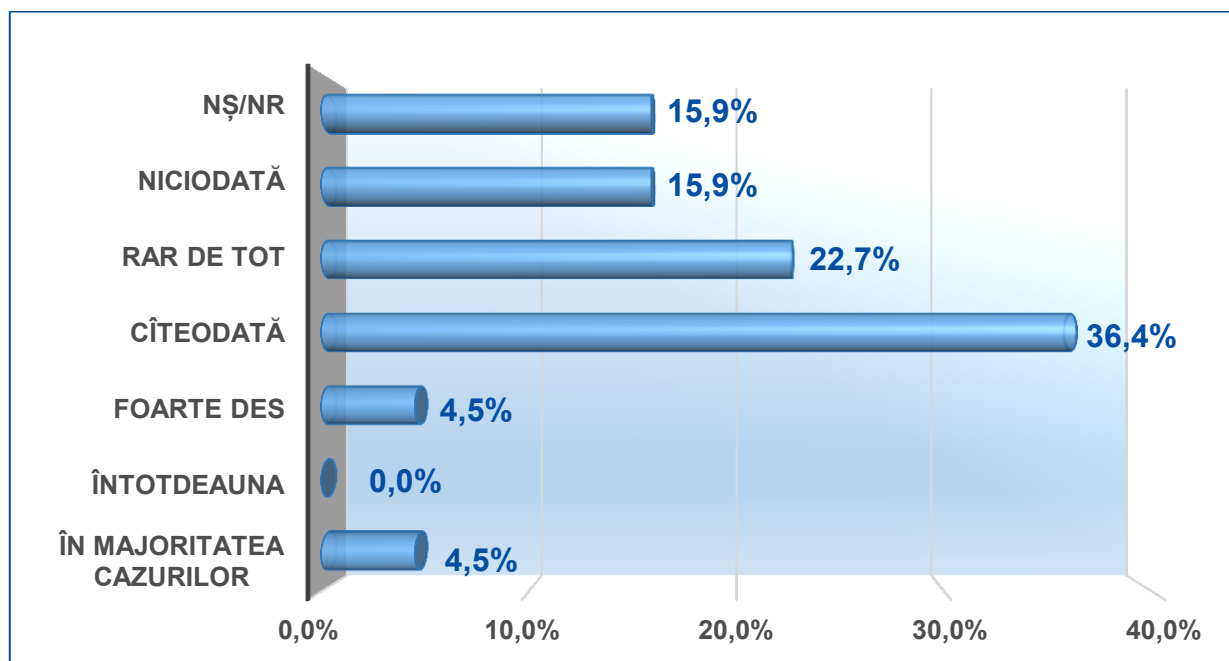
Figura A.9. În care din următoarele situații o persoană fizică/juridică se confruntă, în mod direct, cu aspecte legate de corupție?

(Puteți alege una sau mai multe opțiuni)

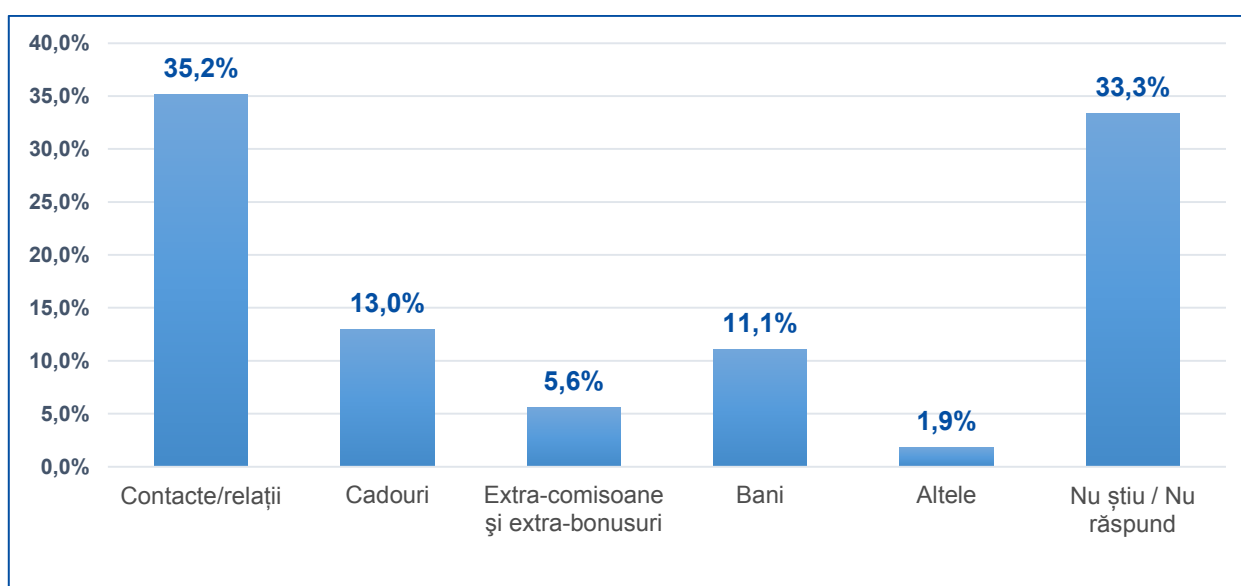
Numărul persoanelor chestionate – 75

Figura A.10. Este mai simplu de a soluționa problemele cu autoritățile/instituțiile raionale pe căi neoficiale decât pe cele oficiale?

Numărul persoanelor chestionate – 44

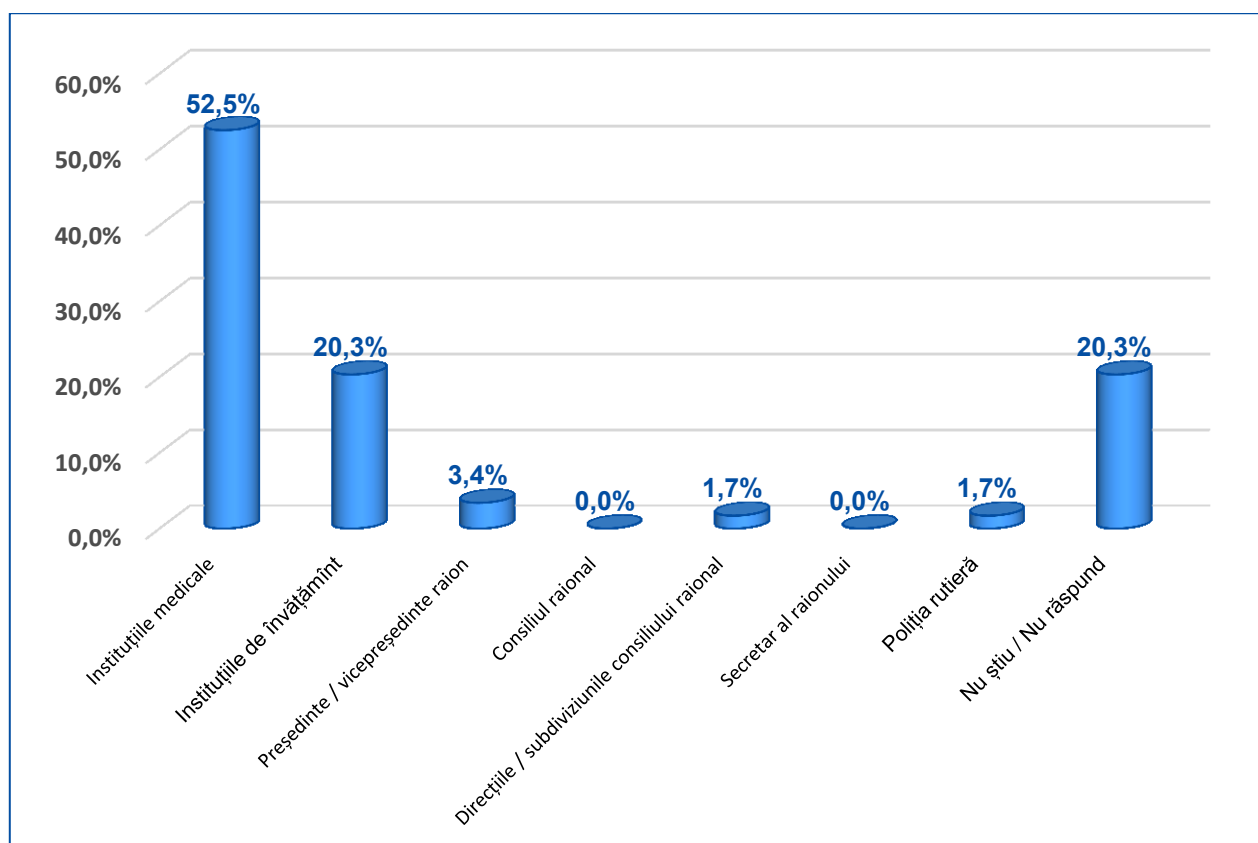
Figura A.11. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu sectorul public, de obicei, iau forma de: ...

Numărul persoanelor chestionate – 54

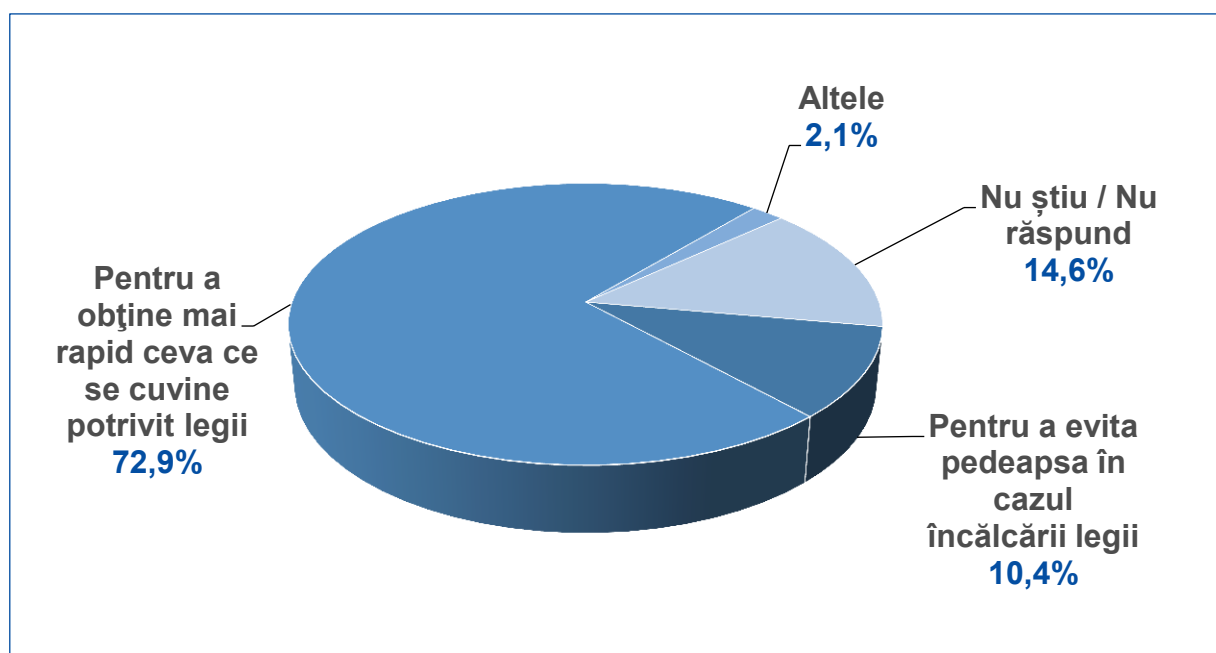
Figura A.12. Care sunt autoritățile/instituțiile în care se plătește neoficial mai frecvent?

(Puteți alege una sau mai multe opțiuni)

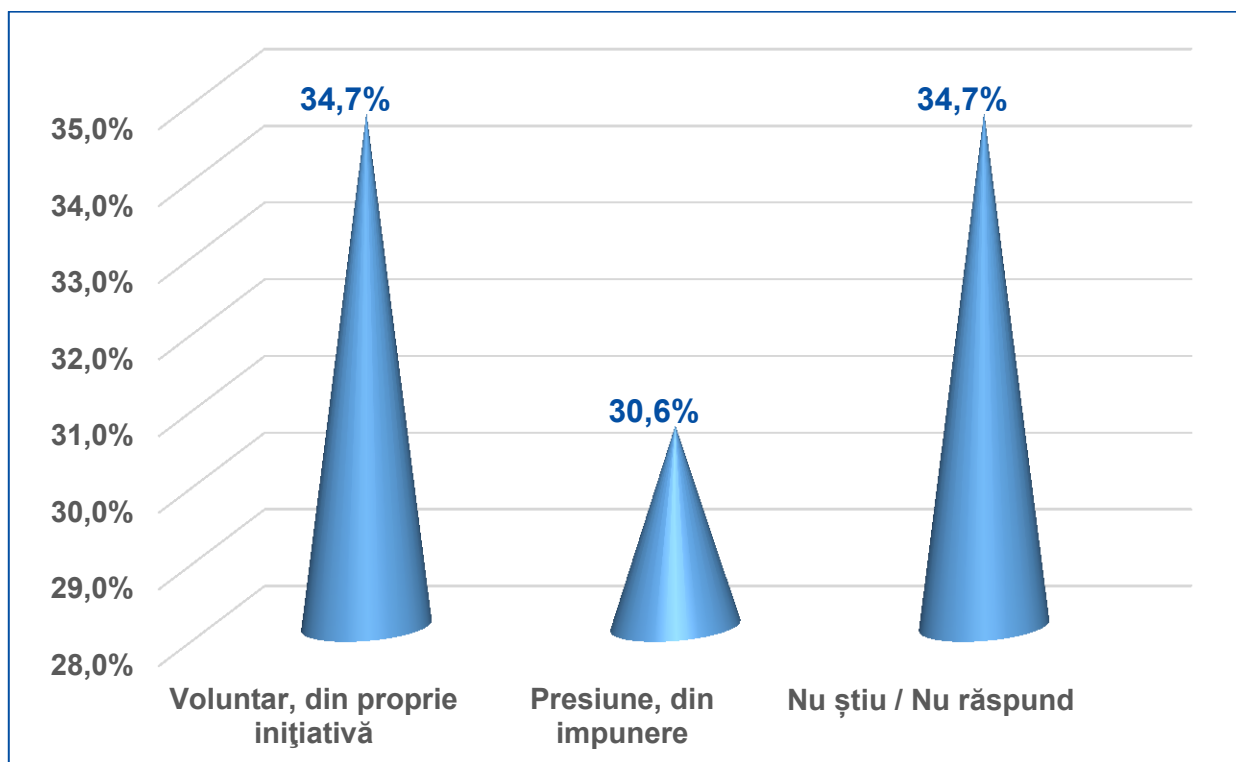
Numărul persoanelor chestionate – 59

Figura A.13. Care este scopul plăților neoficiale?

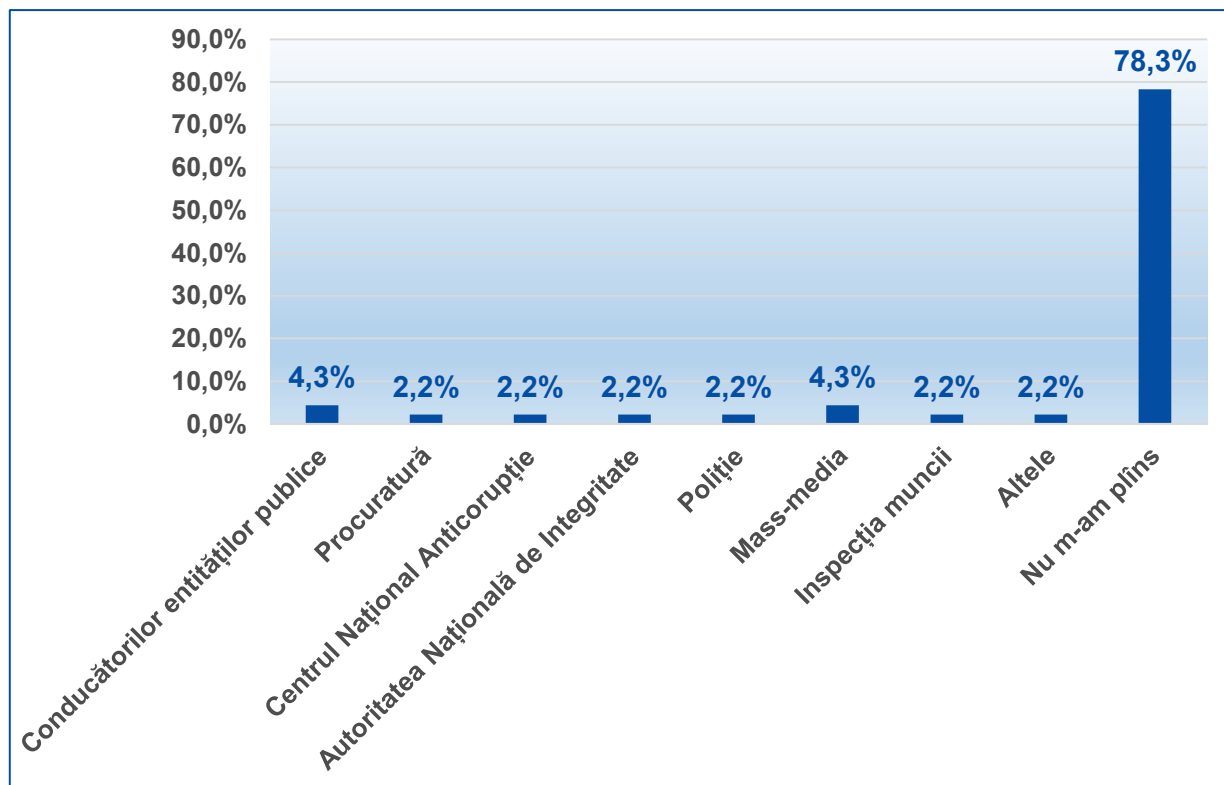
Numărul persoanelor chestionate – 48

Figura A.14. Cine a fost inițiatorul plăților neoficiale?

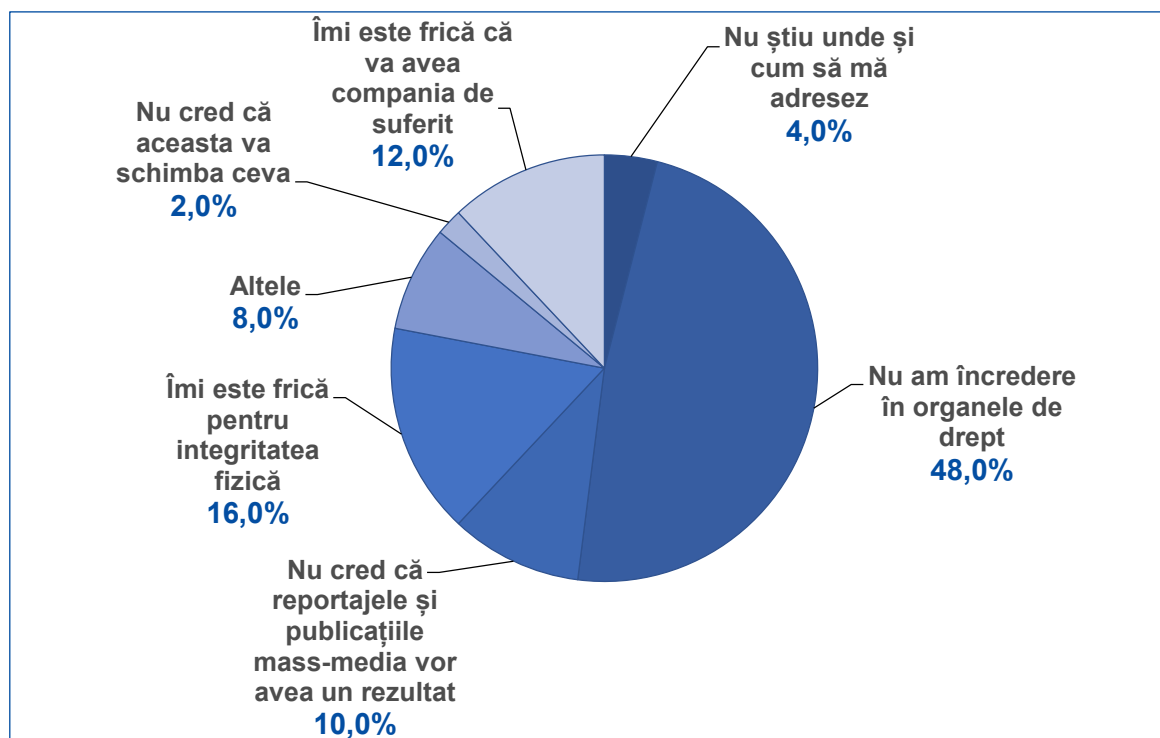
Numărul persoanelor chestionate – 49

Figura A.15. Unde v-ați plâns pe cazurile de corupție cu care v-ați confruntat?

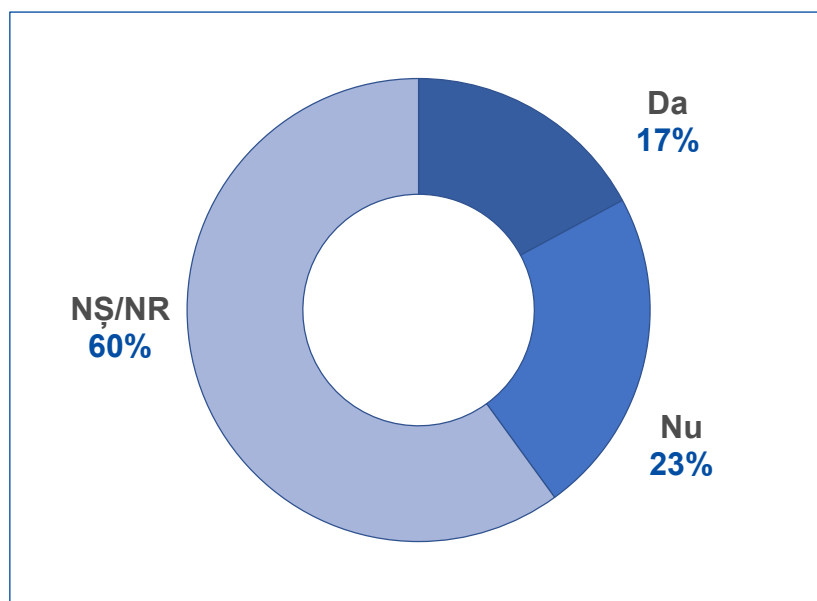
Numărul persoanelor chestionate – 46

Figura A.16. Motivele neadresării/nesemnălării privind cazurile de corupție?

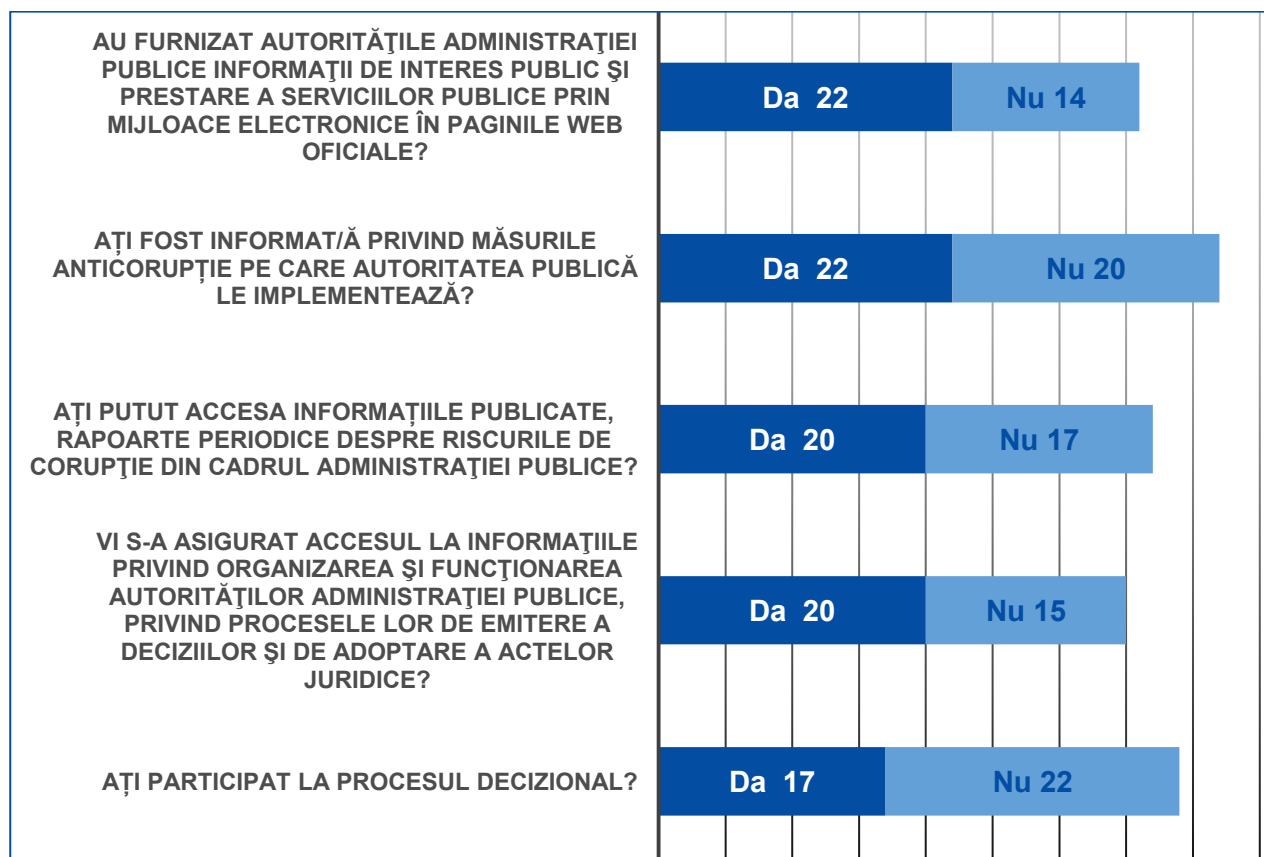
Numărul persoanelor chestionate – 50

Figura A.17. În cazul în care v-ați adresat, a fost rezolvată problema Dvs.?

Numărul persoanelor chestionate – 35

Figura A.18. În calitate de persoană fizică și/sau reprezentant al grupurilor care nu aparțin sectorului public: ...

Numărul persoanelor chestionate – 189

Figura A.19. În cazul în care a-ți răspuns „Nu” mai sus, Vă rugăm să descrieți care au fost impedimentele

 Probabil, informațiile cu privire la măsurile anticorupție sunt publicate de către autoritățile publice, însă nu am avut interesul să le caut. Cred că măsurile sunt superficiale și nu vor avea vreun impact.	 Nu m-a interesat această problemă.
 Nu am participat și nu cunosc informație.	 Nu am fost informați.
 Nu-mi place să mă implic.	 Discriminare. Rudenie.
 Nu am participat și nici nu am avut acces la nici o informație.	 Nu mă folosesc de mijloacele electronice pentru paginile web oficiale.
 Răspuns primit de la Secretarul primăriei: „Poți apela unde vrei, ca și tine sunt la tot pasul, iar eu nu am timp.”	 Nu sunt publicate pe paginile web.

Figura A.20. În opinia Dvs., care sunt cele mai grave probleme ale autorităților publice raionale, aleșilor locali și funcționarilor publici în domeniul integrității?

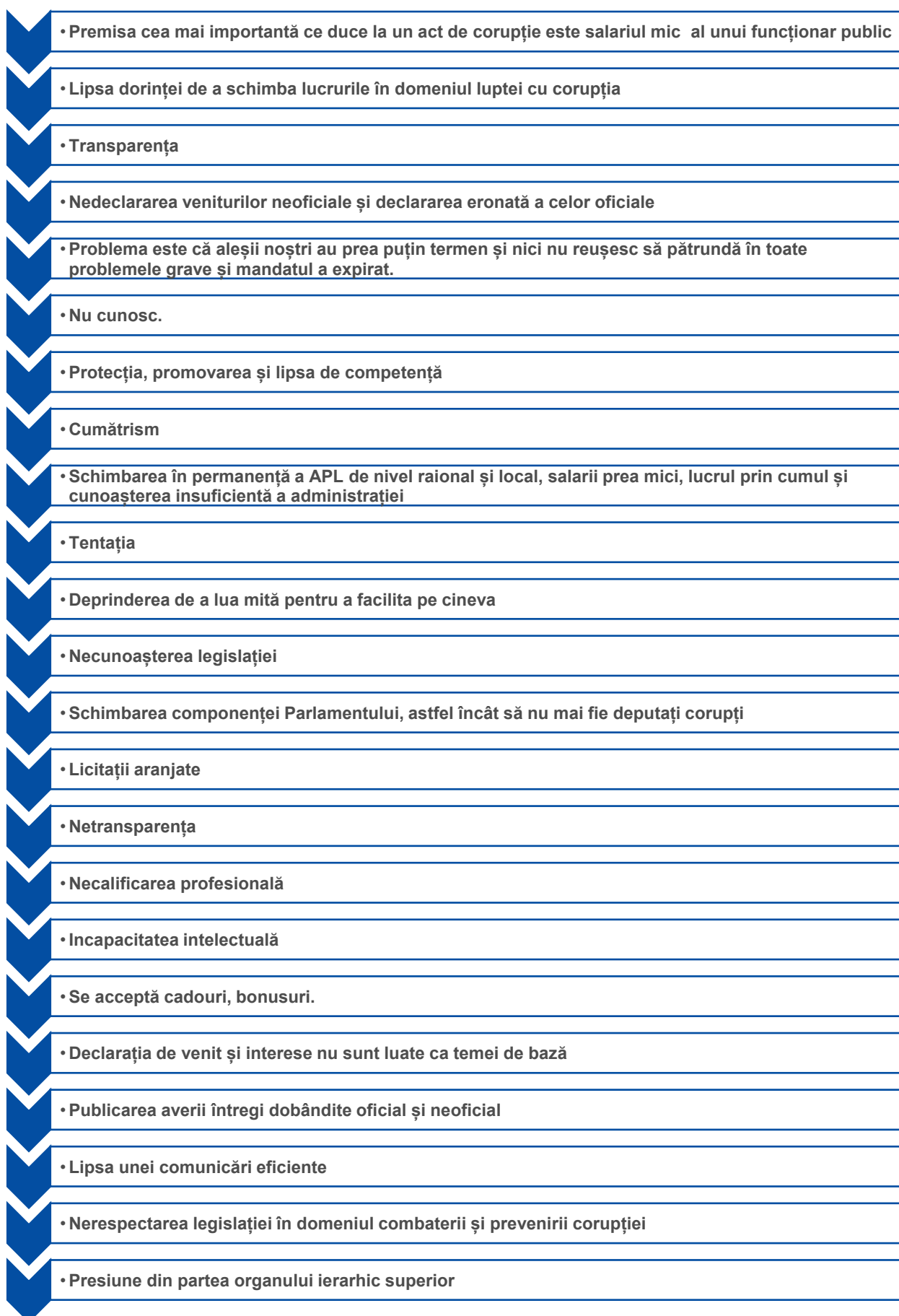

Figura A.21. În opinia Dvs., ce îmbunătățiri/ schimbări/ acțiuni sunt necesare pentru prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?

